

ARGIA

ODON ELORZA

«Bake Konferentzia
ez zitzaidan
arbuigarria iruditu»

GIROA 95

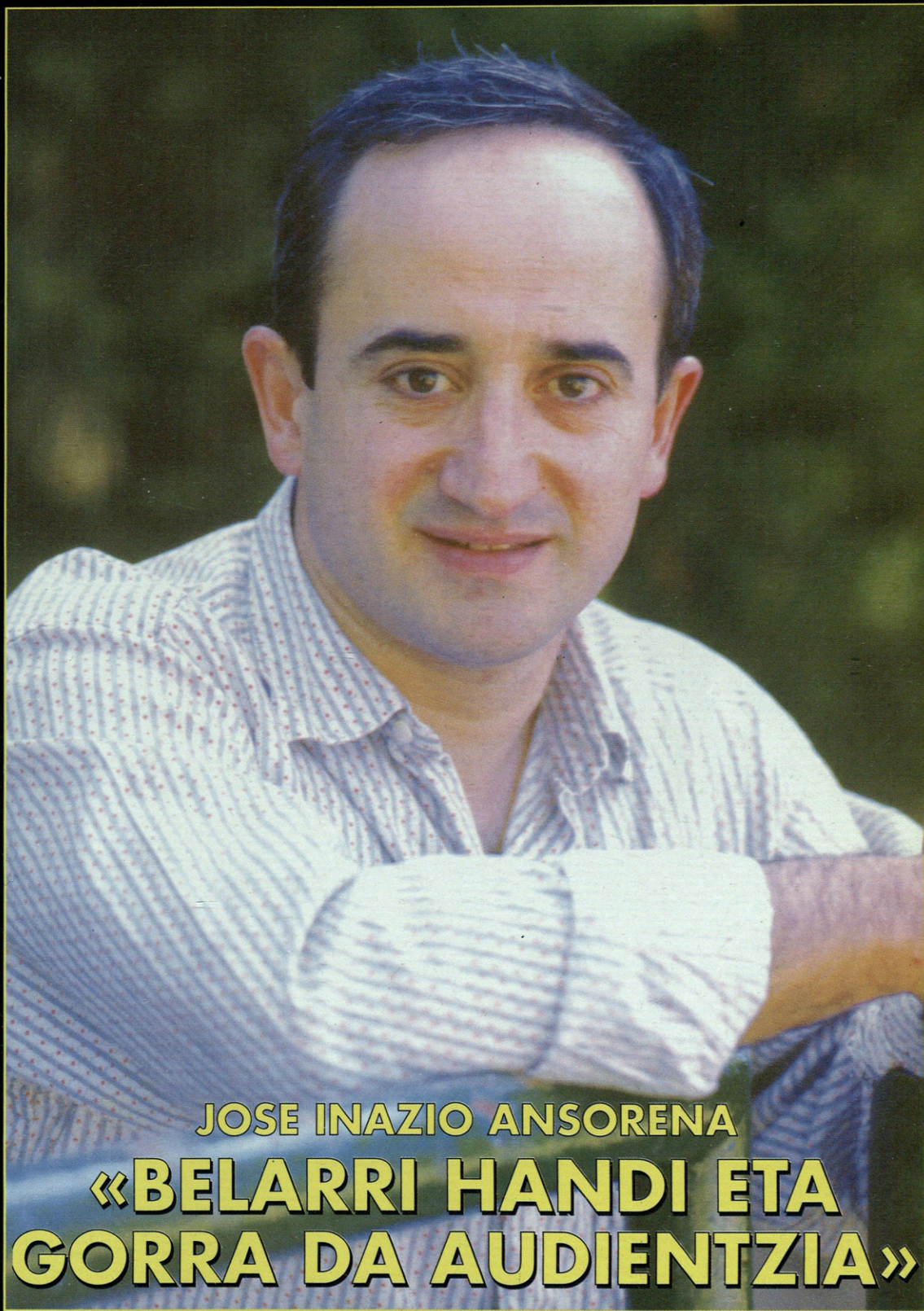
Loroño, Lasa, Galdos,
Lejarreta, Indurain...
euskaldunen arrastoak
Italiako biran

UNIBERTSITATEA

Gose greba, kontratu
laboralaren aldeko
gerraren azken atala

KULTURA

Parisko Euskal Etxea
euskal musikaren menua
Frantziari eskaintzen

JOSE INAZIO ANSORENA

«BELARRI HANDI ETA
GORRA DA AUDIENTZIA»

DICCIONARIO VASCO-ESPAÑOL-FRANCÉS

POR EL PRESBITERO

RESURRECCIÓN MARÍA DE AZKUE

PROFESOR DE VASCUENCE EN EL INSTITUTO DE BILBAO

MIEMBRO DE LA SOCIEDAD LINGÜÍSTICA DE PARÍS, DOCTOR EN TEOLOGÍA

DICTIONNAIRE BASQUE-ESPAGNOL-FRANÇAIS

APIAZA (S, Alth.), renóncula, vulg. botón de oro: *renoncule*, vulg. *bouton d'or*. (Bot.).

APIKA (G-t), apike (G-and-zeg, R), acaso, *peut-être*.

APIKA (E.H.). Proiektu, antolaketa eta zerbitzu informatikoak.

APIKAK iadanik euskararentzako hainbat lanabes eta tresna garatua du.

Horien artean:

- Silaba-banaketarako automatak, euskararako eta gaztelaniarako. "C"z garatua eta OASIS (1985) eta THEOS (1990) sistema eragileetan ezarria,

ZERUKO ARGIA S.A.L. argitaletxean. 1994ean Macintosharako.

- Hitz-indexaziorako sistema parametrizagarria (hizkuntzaren arabera)

euskara eta gaztelaniarako, probabilitate handieneko aleatorizazio-

metodoan oinarritua. Gipuzkoako Foru Aldundiaren Aldizkari

Ofizialerako. Atzitze masiboko prozesua eta berorren analisi

automatikoari dagokiona "C"z (XENIX) garatu dira (1987-88).

- EHUko Informatika Fakultatean garatutako XUXEN ortografi-
zuzentzailearen proiektuaren bultzatzaile izan da eta horretarako
zenbait algoritmo inplementatu: hitzen indexazioa eta berorie-
berreskuratzea hurbilpen lexikografikoaren metodoaz. DOSen
eta UNIXen ezarria (1988-90).

- Euskarazko indexaziorako iragazle morfologikoa. Baionako
IUTrekin lankidetzan. "C"z (UNIX) inplementatua (1991-92).

APIKAREN esku artean egun garatzen ari diren proiektuak:

- AWR hitz-ezagutzailea: gaztelania, frantsesa, euskara eta
katalanerako. Hizkuntza natural bakoitzaren analisi
morfologikoan oinarritua.

- Aplikazioak: * Autozuzenketa multikausala.

* Testu-indexazio eta -berreskurapena,
hizkuntza-domeinuak mugatuz.

PROIEKTU, ANTOLAKETA ETA ZERBITZU
INFORMATIKOAK

DONOSTIA: Ametzagaña, 19 - behea - Tel (943) 28 33 99 - 28 36 78 / Faxa: 2746 00

URRUÑA: Xalbardin Baita - Tel: (07.33) 59 47 60 00 - Faxa: 47 60 01

BARCELONA: Aragó kalea, 63 - behea 1 - Tel: (93) 226 49 24

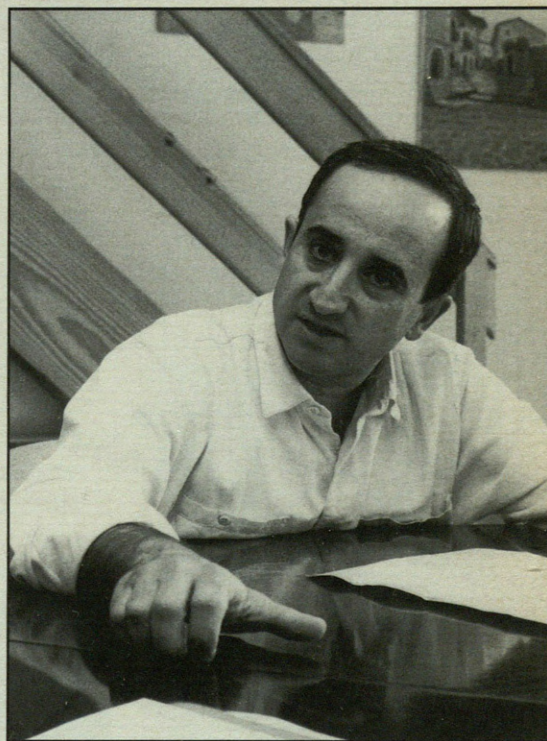
6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.
8. Odon Elorza, Donostiako alkatea. «Bake Konferentzia ez zitzaidan ekimen arbuiaigarria iruditu». MIKEL JAUREGI eta PELLO ZUBIRIA.
12. Asteazken. XABIER LETONA.
14. Patricia Bifani, garapenean dauden herrietako emakumearen ikertzailea. «Ekonomi atzerakada emakumeen lorpen askoren galga da». XABIER LETONA.
16. Txina ate berria zabaltzeko prest. JOXE JOAKIN DEL CURA.
18. Salome Ibarbia, Luzaro-ko operazio-estudio eta segimendu arduraduna. «Hirurogei enpresaren inbertsioak sustatzeko asmoa dugu aurten». AINHARA ZUAZABEITIA.
20. Euskal gorpilak lasterketa arrosan. MARTIN AGIRRE.
24. EHU irakaslego propioaren bidea gauzatzeko ahaleginetan murgildua. Kontratu laboralaren zaldun bakartiak. XABIER LETONA.
28. Jose Inazio Ansorena: «Audientziaren legeak proiektu falta adierazten du, helburu garbirik eza». JOXE MARI OSTOLAZA.
34. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
37. Parisko Euskal Etxeak euskal musika zabaltzeko hautatu ditu maiatzaren 17, 18 eta 19a. JULEN ARRIOLA.
40. Lekeitioko kale antzerki jaialdia ez da egingo. J.J. PETRIKORENA.
42. «Adar bakoitzaren oinatzak» liburua, Xabier Urzanteren eskutik. «Lotura egin beharko litzateke euskara eta hemengo sustraiekin». PATXI LARRION.
45. Argitalpenak. J.J. PETRIKORENA.
48. Irrati-telebista. AINHOA GERRA.
52. Aukeran. AINHARA ZUAZABEITIA.
56. Denborapasa.
58. Nafarroako politikaren garraztasuna. PATXI ZABALETA.

UNIBERTSITATEA: Gose grebaren bideari eutsi dio oraingoan irakaslego propioaren aldeko gerrak. Joserra Etxebarria irakasle kaleratuak baraualdiaren txanda hartu zion Nikolas Xamardori borroka luzearen fase honetan. Bitartean, iraila gainean da eta berriro EHUKo ia 700 irakaslek beren kontratuak berriro beharko dituzte. /24

JOSE INAZIO ANSORENA:

Arlo askotatik nabarmendu dezakegu txistulari honen lana. Joxe Mari Ostolazak ongi ezagutzen ditu guztiak eta hauek izan ditu mintzagai pianoa ere maisuki jotzen duen donostiarrarekin. Ikasketaz filologo, lanbidez aktore, pailazo eta musikari ere badena, berarekin kulturaren industria, telebistaren audientziaren legea, musika, euskal kultura eta beste hainbat gai jorratu ditu. Komunikazioaren garrantzia azpimarratuz komunikatzen du. /29.

ARGIA ESKURATZEN DUZUN HORRI!

ESKA EZAZU ARGIAren
EUSKARRI TAULA

Argia astekaria non ipinia izateaz gain egur koloreko euskarri honek ziur txokoren bat apainduko duela. Egin ezazu eskaria goizeko 9etatik 1era edo eta arratsaldeko 3etatik 7ak bitarte, ARGIAren 37 15 45 telefonora deituz (2.000 pta. + 300 pta. bidalketa)

AK
O LIBUR
URATUKO D
DOHAINIK

Air = 23 850 m

Euskal Herrian euskaraz

NAZKA nazka dagoen ikaslea, odol berotutako aitona, etsi ez duen gaztea... azken tribukoak omen dira, Europako hizkuntza zaharrenetariko baten hiztunak ditugu.

Beraien etxeetan, auzoetan, festetan berba egiteko parada badaukate, irri eta farrak beraien txokoetan; zenbait eskoletan ere, ohore hori badute.

Baina hortik goiti, kontuz! Besteen eskubideak zalantzan jartzen hasten direnean... administrazioan, komunikabideetan, enpresetan, gizon zurien eremuetan, erdera nagusi; hauetan, sartzekotan, folklorearen mugak errespetatuz, elebitasunean, behar den moduan; bestela, agian... prestigioa lortuko luke.

Azken indio hauek ausartak dira, ez dira ezertaz lotsatzen; gutxi badira ere, ez zaie kemenik eta adorerik falta. Aurrean erdaldunez gain, hauekin bat egiten duten euskaldun askotxo daukate.

Ez daukate lan makalik, leku guztietatik inguratuta, erasoak nonnahi; beraien bihotzetan desio bakarra, hizkuntza eta kultura salbu jartzea.

Aspaldiko partez, ikaragarri polita den arma asmatu zuten, defenditzeko, sugearen itxura duen irudia.

Herri baten ikurra, hizkuntza baten sinboloa... daukagu; kanpoko presioei aurre eginez; dotore, indartsu azaltzen zaigu edozein bazterretan... euskal herrian euskaraz!

ORLANDO ELORRIETA
DONOSTIA

Joxemi Latasari

BEJONDEIALA! Eutsi goiari! Aldrebesko honetan, behea jo omen dualako

diotenak erruz eta gainezka ei zeudek, *errukarriak!*

Ordizia aldean ba omen zebilek zeresana franko -Franco gogoan-, kaleak lekuko. Litekeena duk hi berton izana eta nik aditzera izana hik aurrez-aurre ikusi izana. Nire txoritxoak hala zian: Yoyesi leporatutakoa -izen aldaketa besterik ez- Joxemiren lepora pasa ditek. Badakik Joxemi, ostrukarena, lepoan hartu eta segi aurrera, aurrera egiteko era bakarra hain zuzen. Eskerrik asko Joxemi! Gazteek -espirituz- estimuan izango ditek, alajainetan! Askatasuna! Instumisoa! Kartzelarik ez! Ez hor, ea nor gorriagoak pasatzen ibili, zer da hori ordea? Desgrazia handiagorik!

Beno Joxemi, betikoan nagok, bai bizilekuz eta baita adiskidetasunez ere. Betiko legez, edozeren eta edozeinen aurrean *adiskidetasuna!* Aupa Joxemi! Gora bizitza! Bejondeiala!

PELLO SARRIEGI
BARRIKA (BIZKAIA)

Agur Kodro, eta eskerrikasko!

BADOA, lau urte Donostian izan eta gero badoa. Meho Kodrok golak, ikuskizuna, lana eta futbol ona eskaini dizkio zaletu txuri-urdiñari. Baina Bartzelona Erreala baino talde handiagoa da eta bosniarrak bere hamaikakoan jokatzea lortu du. Zazpirehun milioi pezeta izan dira kamiseta aldaketa honen eragile. Tratu honekin hirurak atera dira irabazle: batetik, Errealak ondo jokatu

du eta Bartzelonari diru kopuru polita atera dio. Bartzelonak, bestetik, aurrerari bikain bat izango du datorren hiru denboraldietan. Eta Meho Kodrok futbolari guztiek amesten duten talde batean sartzea lortu du. Zorte ona opa diot jokalariei bosniarrari.

ANE ZELAIETA
TOLOSA (GIPUZKOA)

Oharra

ARGIA aldizkariaren 1.529. zenbakian, liburu kritikaren egilearen izena nahasturik ageri da. Iñaki Muruaren izena azaltzen da kritika gainean, baina Xabier Mendiguren Elizegik egindakoa dugu Toribio Alzagaren «Neskazar, Amantxi, Aterako gera, Biozberak» liburuaren kritika.

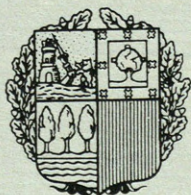
ARGIA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

HELBIDEAK
GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15.pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.
Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo.
Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.
Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña.
Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

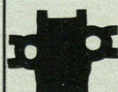
INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

Euzko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Xingola urdindun hauteskundera

GEZURRA zen, antza, ETak zerga iraultzaile delakoa kobratzeko mekanika berriro prest zuelako eta egitura tikiagoa sustatu beharragatik, gezurra zen —diot— ETA diruz ongi zebilela zioen albiste. Berria plazaratu eta bi egunen buruan bahitu du ETak —hala konfirmatuko dela ez du inork dudarik egiten— Jose Mari Aldaia enpresagizona, diru behar gorrian omen dagoe-lako. Jose Mari Aldaiaren izena 1991ean ETako komando baten eskuetan aurkitu zutenek ez dakigu garraialariari egia osoa esango ote zioten, gero nola bahitu duten ikusita. Egia da harrigarria suertatzen dela inguru hartan PPko Danboriena parlamentaria bizi dela eta Ertzaintzak ingurua kontrolpean zeukala jakitea. Gezurra zirudien Herrizaintzako sailburuorde bati entzun beharra behar bada Aldaiak ez zuela neurri be-

rezirik hartuko 91ekoaz geroztik “erreta” —ETarentzako— zegoela pentsatuz.

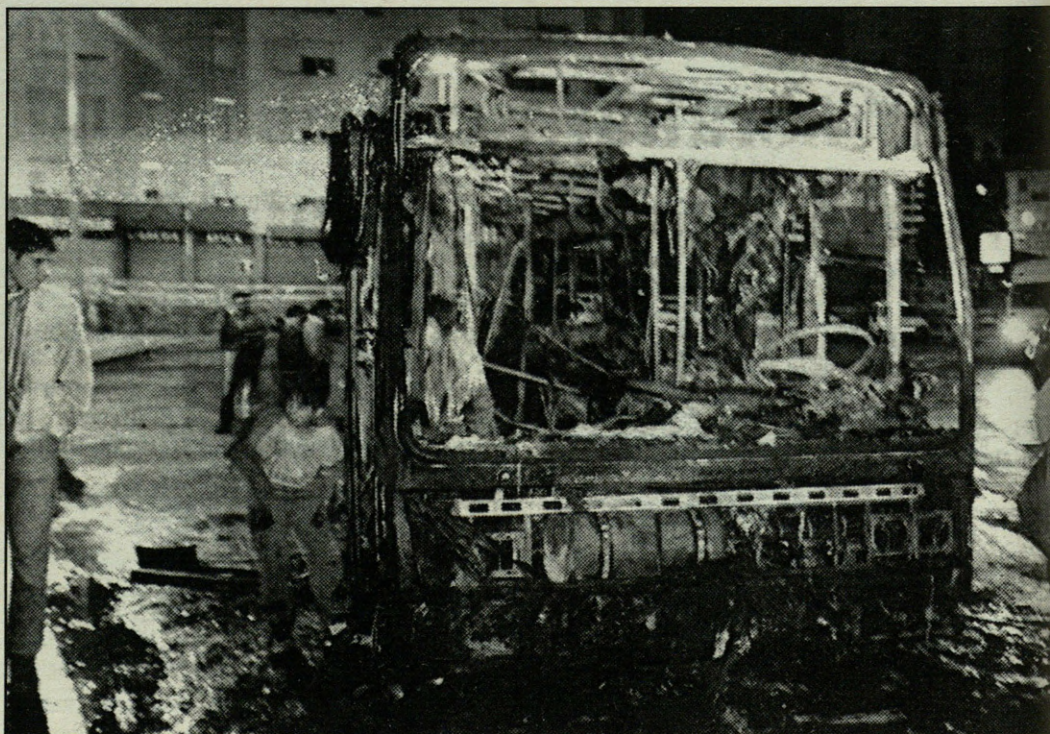
Harritzeko moduko datu horiek eta gehiago gertatu dira bahiketa honetan. Bat baino gehiago harritu da HBko Mahai Nazionalak PP, IU eta PSOeri ETaren azken agiria ongi aztertze-ko eskatu zien biharamonean bahiketa ikusita. Baina harridurak irentsita, duela bi urteko giroaz oroitu gara denok, eta giro hura hasi da urratsez urrats errepikatzen. Bahiketa luze baten susmoa. Bahitua bera, esan da, zulo berean eduki dezakete. Gizartearen zatiketa,

edo Ezker Abertzalearen isolamendua. Bahiketaren kontrako mobilizazio soziala... Laxo urdina ikur.

Hauteskunderen emaitzetan ze nola-ko ondorioak izango dituen berehala ikusiko da. Bat baino gehiago Julio Iglesiasen bahiketan negoziatzaileek egin mugimenduak —txundigarriak batzuk— aztertzen ari da. Askok dira Hernani-Goizueta-Urnieta aldean Adarra-mendi inguruko miaketek ere oroitu direnak, Joxe Lasarteri egin torturez... eta Gurutze Iantzi nola bizirik sartu eta hilik atera zuten Goardia Zibilaren komandantzia batetik. Udako atarian

Kanpainak ETA kolpatzeko balio dezake. Baina 91etik ETaren zerrendetan omen zegoen industrigizon bat bahituta dago, eta bere sendia gorriak eta bi ikusten

Istilu gogorrak izan ziren maiatzaren 12ko ilunabarrean, milaka gazte eta polizien artean, gerra zikinaren kontra Ezker Abertzaleak deitutako protestetan. Barrikadak, suteak, zenbait erakunderen kontrako erasoak eta, Bilbon egin argazki honetan ageri denez, autobusen erreketak ere bai. Erasorik gogorrena Bilboko Otxarkoagan PSE-EEK duen egoitzak jasadakoa izan zen, barruan zeudenak irtenarazi eta egoitza kixkali zutelarik. (Arg.: «Efe»).

geundela zirudienean, sagasti guztiak loretan, zozo-mikoteetako txingor eta ekaitzak astindu dituzte bazterrak.

ALDAIA Ipar Euskal Herriko zuloren batean eduki dezaketela dioen albisteak kolore berezi bat erantsi dio ETaren bahiketa berri honi. IK eta ETaren arteko adiskidetasun berria haizatu da eta informazio horren biharamonean bildu dira Donostian Madril, Paris eta Gasteizko polizien buruak. ETA eta bere inguruaren kontrako eraso berria iragartzen du mugimendu honek. Eta polemikan dabiltzan polizien artean norbaitek ordena ipini nahi duela ere bai.

Hipotesi hori noizbait konfirmatuko balitz, ETaren estrategiaz kalkulu berriak egin beharko dituzte gai hauetan jakitun direnek. Gainerakoan, gizartearen sekulako oihartzuna eta indar sozial eta politiko gehienaren arbuioa sortu duen bahiketari erantzun polizial gogor bat emateko modua izanen da.

UDALETAKO arazoak, honela, ganbaran gorde dituzte politikariek. Kazetariok ehunka orrialde betetzen ditugu herri eta auzotako kontuekin, baina hauteskundeetako argudio gisa zokoratuta gelditu dira. Espainian Felipe Gonzalezen akabera jokatzeko da, eta gure artean Aldaiak eta ETak dute protagonismoa. Beren konfinamendua hautsita Iparraldera itzuli diren 23 erre-fuxiatuen keinua ere oharkabea pasatu da, Senpereko aintziran ikusi ahal izan zituzten senide eta lagunentzako ez bada.

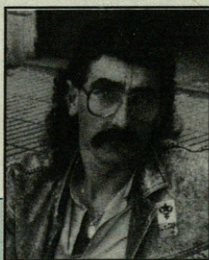
Euskal politikagintza marea bezala ibili ohi da, gora eta behera, tartean behin marea biziak. Elkarri maila diskretora pasa da —hurrengo prestutzen omen dabil Jonan Fernandez, batera eta bestera— eta Gesto por la Pazen ordua da, laxo urdinarena. ETA kolpatzeko balio dezake. «ETaren lagunek gaiztakeriaren prezioa ordain bezate» esan da: baina 91etik ETaren zerrendetan omen zegoen industrigizon bat bahituta dago, eta bere sendia gorriak eta bi ikusten.

PELLO ZUBIRIA

G O R D E T Z E K O A K

XABIER ARZALLUZ EK ERREGEAZ ESANEKIN HASERRE

Joan den astean Iñaki Gabilondok telebista espainiarrean egin elkarriketan Xabier Arzalluzek esan zituenetik, azken galderari erantzun zionak haserretzeko ditu gehien Espainiako hainbat kazetari eta politikari. Juan Carlos erregeaz pentsatzen zuena galdetuta, gizon argia dela, Tejeroren estatu kolpea mozteko paper garrantzitsu bat izan «omen» zuela, eta edonola ere «nik ez nuke nire bizia bere alde emango» erantzun zion SER irratikateko kazetariari.

X A N T I V A L E N T A R T E A

HAUTESKUNDEAK ETA BAHIKETA

«Balizko irakurle horri»

MAIATZAREN 28an, Hego Euskal Herrian milaka zinegotzi eta ehundaka alkate aukeratu behar ditugu. Hauen esku egongo da datozen lau urteetan geure udalerrien jardura. Ez da erraza izango hautagaion lana, baina aukera ere ez da erraza izan behar. Hauteskundeak iristen dira eta politiko ororen lana kanpaina promesaz betetzea da, inor konturatu ez den «edertasun» horren jabetza eskuratzeko.

Aldiz, herri honen arazo larrienaz: betikoa. Gatazkaren iraupenak inori mesede egingo ez dion arren, ez omen da nahiko amaierari buruzko planteamendu manikeoak ez egiteko eta irtenbide hitzartuaren bila abiatzeko. Estatuak errepresioaren aukera egin du. Gobernuan dagoen alderdiak, PSOE, maiz adierazi du ETArekin bukatu duela errealitatea eta nahiaren arteko ametszko batuketa eginik, oposizioaren alderdi nagusiko lehendakari bera- ren ziurtasuna eskaintzeko gai ez denean.

Hauteskundeon amaieran unea da erreflexioari ekiteko. Unea da PSOE ohartzeko egun duen egoeraren arrazoietako bat, nagusia agian, gatazkaren iraupenatik datorkiola, eta agian beronek eramango duela hondamendira. Unea da arazoari beste ikuspegi bat eskaintzeko, irudimena opatzeko eta ausardia agertzeko. Unea da bira berri bat emateko, autodeterminazioa eta

lurralde batasunaren alde egotetik kontra egotera eman zuen tamaina berberekoa.

ETak hontaz ihardun zuen azken agerian. Estatuarekiko une korapilatsu honetan eskaintza zuzena eta garbia. Elkarriketa prozesu berri bati ekiteko borondate eta asmoa. Ez du planteatzen inposaketaren bidea urratzea, edo ordezkatzeko ez duen inor ordezkatzeko: Estatu espainolak autodeterminazioa eta lurralde batasunari buruz ezarriak dituen betoak jasotzeko baino. Borondaterik balego, proposamena demokratikoa izateaz gain, bideragarria deritzot. Epe laburrean gainera.

Gatazka luzatzen bada, bi aldekoentzat luzatzen da. Ez dago galtzaile bakarraz hitzegiterik. Bidea urratu ahal duen proposamena egin dago, esperientziak esaten badu harrokeria eta kazkagokeria ez direla inon ere lagun onak, are gutxiago politikan eta bakea tartean dagoenean.

Orain, beste bahitua dagoenean, gatazkaren bortizkeria areagotzen ari denean, gogoetarako deia egin nahi diot balizko irakurle horri. ETaren azken luzamenduari buruzko gogoeta, ezen gatazkaren iraupenak sortarazten duen sufrimendua ekidin ahal da. Bide errazena bilatu nahi dut: ateak itxi zituenak ireki ditzan, ez inposaketak jasotzeko, baizik eta aukera anitzen artean —autonomia, federakuntza, independentzia...— herriak ahalbidetatu nahi duena aukeratzeko askatasuna.

***Xanti Val**

HBko Mabai Nazionaleko kidea.

Odon Elorza, Donostiako alkatea

«Bake Konferentzia ez zitzaidan ekimen arbuia garria iruditu»

Bigarrenez, Odon Elorza Donostiako alkatetzarako PSE-EEren hautagaia da. Donostiarra eta Zuzenbidean lizentziatua. 39 urte baino ez dituen arren, jada 16 daramatza politikagintzan, 1979. urtetik. Hiriburu bateko alkate izan eta bere alderdian kargu garrantzitsurik ez duen politikari bakarrenetakoa dela azpimarratu digu.

Benetan uste al duzu alkatetza errepikatzeak aukera daukazula?

Donostiarrak azken lau urteotan egin dugun lana eta gestioa kontuan hartzen badute, bai. Donostiaren modernizazio, berpizte eta gartzetzaeren prozesua sustatu eta sakondu dugu. Hori guztia egin dugu, hain konposaketa ezberdina duen hiruko gobernu batek, EAJk, PPK eta PSE-EEK osaturikoak, inplizitoki dakartzan eragozpenak izanda ere.

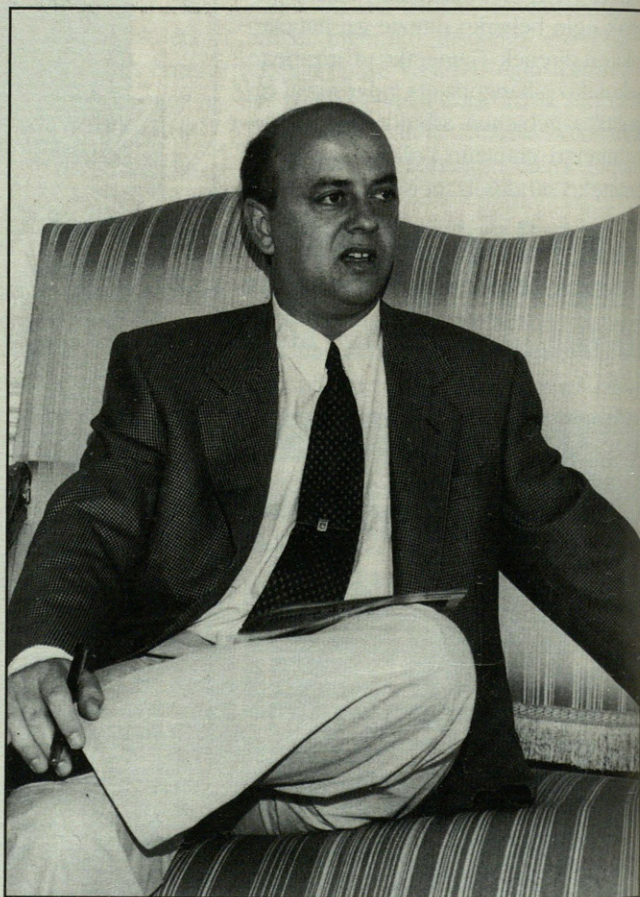
Zertan aldatuko litzateke Donostiako Gobernu hirukoa agintera iritsiko balitz? Ez da gauza bera izango PPrekin edo EA-rekin agintzea...

Ikusteke dago PP kanpoan geratuko den, baina hala balitz politika aurrerakoiagoa

egiteko aukera izango litzateke, hirigintza eta etxebizitz gaiei dagokienez batipat. Lau urteotan sentikortasun falta jasan dugu EAJren eta PPren aldetik etxebizitz politikak diseinatzerakoan. Beste baldintza batzuetan politika oldarkorragoa gartuko genukeen. Etxebizitza babestuen promozioa eta alokairuko etxebizitzak prezio egokiagotan jartzea falta izan zaigu. Ez dugu behar bezainbeste borrokatu luraren espekulazioa.

Zerk arduratzen zaitu gehien: amaitzeaz dagoen legealdiko lorpenak kapitalizatzeko eragozpenak, ala orokorrean PSOEk jasaten duen narriadura gairatzeak?

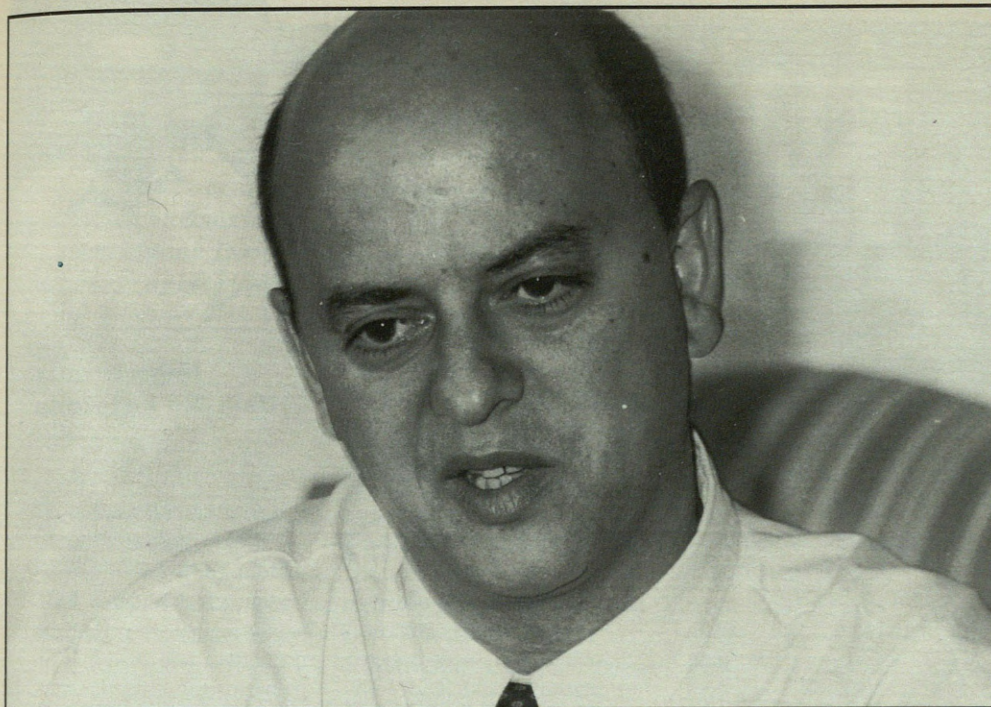
Azken honek. Hiritarrek on-

«Lau urteon ostean hiria pluralagoa da». (Arg.: Alberto Elozegi).

tzat hartu dute gestioa, eta oposizioeko taldeen zenbait hautagaik aitortzen dute gartutako lana ona izan dela. Bestalde, giroan antzeman daiteke PSOEren narriadura

eta sinesgarritasun galera Estatu mailan, ustelkeria kasuak eta justifika ezin litekeen beste kontu batzuk direla medio. Baina ilusioz, eta tipikoa ez eta zuzena izango

«Alderdi sozialistak gizartea eraldatzeko lanabes behar du izan». (Argazkia: Alberto Elozegi).

den kanpainari esker, jen-dearengana iristea eta bozkatzerakoan beste kontu batzuk kontuan hartzea lortuko dugu: gestio mailakoak, PSE-EEko hautagaiaren izaerari dagozkionak, oso talde jatorra daramagula...

Epe sozialista amaierara iristen ari al da?

Alderdiaren politikan zenbait aldaketa egiten ez badira, mezua eraberritzen ez bada eta bai Gobernuan eta bai zuzendaritzan pertsonak aldatzen ez badira, sozialisten epea boterean amaierara iristen ariko litzateke. Hala balitz, basamortuan barrena bidaia hasiko litzateke eta oposizioa itzuliko. Mezu ezkertiarra goa hartzeko balioko luke horrek, praktika

politiko pedagogikoagoa eta Gobernuan sozialisten politikak izan beharko lukeen konpromezua berreskuratzeko: gizartea eraldatzeara.

Zenbat denbora beharko dute sozialistek oposizioa obitzeko?

Iritsiz gero, eginbeharretara eta mentalitate berrira moldatzea berehalakoa litzateke. Ez luke inolako trauma-rik eragingo. Ohardun gara botere-epeak amaitzen direla, eta alderdi sozialistak gizartea eraldatzeko lanabes behar du izan, bai Gobernuek bai oposizioetik.

Zure alderdia markatzen duen ustelkeria eta promesak ez betetzearen irudia nola pentsatzen

duzu gainditzea?

PSOEn gehiengoa jatorra eta ondratua dela erakutsi behar da, ikuspegi ezkertiarretik lan egiten duena. Donostiarek zintzo eta bihotzetik hitz eginez, ondo egindakoak eta gaizki eginikoak planteatuz. Eta batipat, gainontzeko indar politikoez elkarriketa eta tolerantzia izpiritu batek zuzendutako kanpaina eginez, inork pentsa ez dezan Donostiako sozialisten ordezkariak baztertzalea dela; ez zintzoa eta imaginaziorik ez duena, alderantziz baizik.

Agian, jende askok ondo ikusiko luke PSE-EE eta PP joatea elkarrekin...

Ez da ematen koalizio hori. Gertatzen dena da biolentziari buruz hitz egiterakoan, bi alderdien buruek egiten dituzten analisi eta adierazpenak oso antzekoak izan daitezkeela. Hala ere, ez da horrela. Azken hilabeteotan EAJ eta PPren arteko borroka ikusten ari gara baketze

«PSOEren politikan aldaketak egiten ez badira, mezua eraberritzen ez bada, eta Gobernuan eta zuzendaritzan pertsonak aldatzen ez badira, sozialisten epea amaierara iristen ariko litzateke»

HAMARREKOA

RAMON LABAIEN

«Bere agintaldiak ez zuen hiriaren garapena sustatu»

JAIME MAYOR OREJA

«Bere paratxutista baldintza da nagusi. Udal bokazioz ez du, eta hona merituek egitera dator»

RAMON JAUREGI

«Bihotzak saldu egiten du. Sentibera, ezkertiarra. Oso paper zailak jokatzeara tokatu zaio»

JOSEBA ALVAREZ

«Euskararen defentsa eta indartzea bere jardura politikoaren oinarri egin du»

ROMAN SUDUPE

«Politikari 'jokalaria'. Xabier Arzalluzen ordezkaria posiblea»

XABIER ALBISTUR

«Ez zen alkate txarra izan. Baina apur bat oldarkorra, tolerantzia izpiritu falta zitzaion»

ANTTON KARRERA

«Ez dut ezertxo ere ezagutzen»

JUAN MARI BANDRES

«Gaur egun politikoki umezurtz sentitzen da»

MARI KARMEN GARMENDIA

«Posizio erratu asko dituen herentzia tokatu zaio»

ENRIQUE ERENTXUN

«Hautagai sorpresa. Alkatetzarako hautagaitza zabal samar dator»

estrategiari dagokionez. Al-
diz, PSOE askoz diskurtso
burutsuago eta lasaiagoa
garatzen ari da.

**Bestalde, irabazten due-
nak irabazita ere, bor-
dago Mayor Orejak Do-
nostian agintzeko pro-
posamena ere...**

Hura beroan eginiko propo-
samena izan zen, Gregorio
Ordoñezen hilketak hiriko
sektore intelektual eta aurre-
rakoietan eragin zuen gai-
tzespenaren ondorio. Be-
raien ustez gure kaleetan
pluraltasun politikoa egotea
aberatsa da. Modu ezberdi-
nean pentsatzen duten gi-
zon-emakumeak egotea,
baina arau demokratikoak
errespetatuz, elkar-bizitza
posible egiteko.

Dena den, alkatea auke-
ratzean seriozki hartu behar
dira kontuan zein izaera eta
zein proposamen dituen hi-
riaren arazoei erantzuteko.
Ezin da beroan jokatu eta
PPk proposatzen duena al-
kate jarri behar dela esan
Gregorio Ordoñezen hilke-
taren gaitzespen-adierazpen
soil moduan.

**Zertan amaituko da
Kursaaalen inguruan Ma-
ri Karmen Garmendia-
rekin duzun liskarra?**

Donostiako zenbait proiektu-
tarako Jaurlaritzako kontseilari nazionalistek ez dute
euren laguntza ekonomikoa
lotu. Hori da Kursaaalen ka-
sua. Konpromezu faltaren
benetako arduraduna ez da
Mari Karmen Garmendia,
Joseba Arregi baino. Arregik
hiru urtetan toreatu egin
gaitu, eta aurrekontu guztia
Bilboko Guggenheimen,
Euskalduna Jauregian eta
Donostian ez dauden beste
ekimen batzuetan agortu
du. Horrekin batera, beste
jarrera batzuek ere ez diote
mesede egin kultura eta ai-

T A N T O A

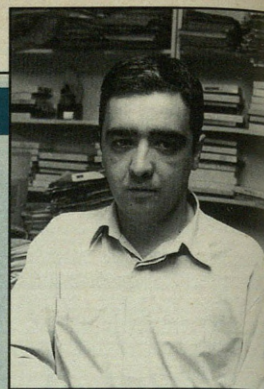
Siglak ezkutatu nahi dituen kandidatoa

Odon Elorza abere politikoa
bat dugu. Alkatzetza lortu zue-
nean —Jose Ramon Rekalde
eta Jose Miguel Martin Herrera
ez zeuden prest kandidato
izateko— bere helburu na-
gusia lortu zuen, bidaia poli-
tiko luze samar baten ondo-
ren. Willy Brandten miresle
hau Txiki Benegas eta Mujika
Herzog anaien eskutik sartu
zen harea politikoa Franco
oraindik hiltzorian zegoen-
ean. Hemeretzi urte zeuzkan
eta ez zituen urte asko pasa
ardurak jaso gabe: lehenen-
go, zinegotzi bezala, eta aldi
berean PSEko exekutibaren
bozeramailea izendatu zuten.
Urteak joan, urteak etorri,
Donostiako Udaletxean beti-
rako zinegotzi bihurtzeko
arriskuan zegoenean, 1991n,
itun politko eztabaidagarri
bati esker —ulertezina hobe-

to dagokio—, alkatzetza es-
kuratu zuen.

Lorpen honek bizitza bide-
ratu dio, horrela dirudi behin-
tzat: legealdian zehar ezkon-
du eta Zuzenbideko ikaske-
tak —hemen ere aspaldiko
ikaslea eta susmopean— egin
ditu. Zinemazale —Robert de
Niro eta Katherine Hepburn
ditu gustukoen— eta xake-
zale amorratua. Desio bat du
betetzear: Txina ezagutzea.

Nortasun sendoa dauka eta
ziklotimia ondo baino hobeto
ezkututzen badaki. Jendearen
aurrean itxura optimista bat
agertzen du, nahiz eta barru-
tik erreta egon. Euskara lan-
tzen saiatu da, baina oraindik
Ramon Jauregigandik urrun
dago. Agian Ramon Etxeza-
rretak emango dizkio behar
dituen bultzakadak irakur-
keta makarronikoak hobe-

Iñigo Urrutia
«Deia»ko kazetaria

tzeko.

Azken lau urteotan lanari
jotake ekin dio, baita borroka
dialektikoari ere, Gregorio
Ordoñez bizi izan zen bitar-
tean, pragmatismoa hastape-
nen orde zela medio. Kan-
paina iristean alderdiaren si-
glak oztupo bat direla aitortu
du inolako lotsarik gabe; al-
katzetza lortzeko behar beha-
rezkoak izan zituen, legeal-
dian alderditik nahiko inde-
pendiente izan omen da eta
jarraitzeko asmotan dagoe-
nez gero, udal gestioa saltzen
du bakar bakarrik.

sialdi hornikuntzen garape-
nari Donostian. Horregatik
salatu nuen egoera hau, eta
horien artean zegoen Gar-
mendiaren aurka eginda-
koa. Oinarrian, EAJ kritika-
tzen dut. Agian arrazoi baz-
tertzaileengatik eta Donos-
tiako alkatea EAJkoa ez ze-
lako, gestioak errazten,
konbenioen sinaduran... ez
didate lagundu.

**Sozialistak GALen eran-
tzule al dira?**

Ezin da esan sozialistok ga-
renik GALen erantzule.

Baieztapen horri epaileek
epaitzerakoan eta gizarteak
bozkatzeko erantzun
behar diote. Epaileek aferra
epaitu zain egon behar du-
gu. GALen existentziak zu-
zenbidezko estatu demo-
kratikoaren deslegitimazio-
rako balio izan du, eta ar-
gudio garrantzitsuak eman
dizkie Espainian garrantzia
demokratikoak egon ez, tor-
tura eta gerra zikina dagoela
esan... eta horren arabera
borroka armatua justifika-
tzen saiatzen direnei.

**Nola interpretatzen di-
tuzu PP eta EAJren azken
liskarrak, GALen aferra
eta autodeterminazio
eskubidea direla eta?**

Hauteskunde interesen ara-
berakoak dira. EAJri intere-
satzen zaio, PP eta PSOEtik
urruntzeko, EA deskoloka-
tzeko eta nazionalismoaren
esparruan botoak urratzeko.
Horrela, nazionalismoaren
estrategiaren gune bihurtu
nahi dute, hauteskunde
kanpaina bat gerturatzeko
denean edo Salburuako ze-
lailietara joan behar dutenean
egiten duten bezala.

PPk, aldiz, badaki EAJren
aurka jartzea ondo etorriko
zaiela Euskadin eta batipat
Estatuaren gainontzeko lu-
rraldeetan, non askok mes-
fidantzaz ikusten duen EAJ.

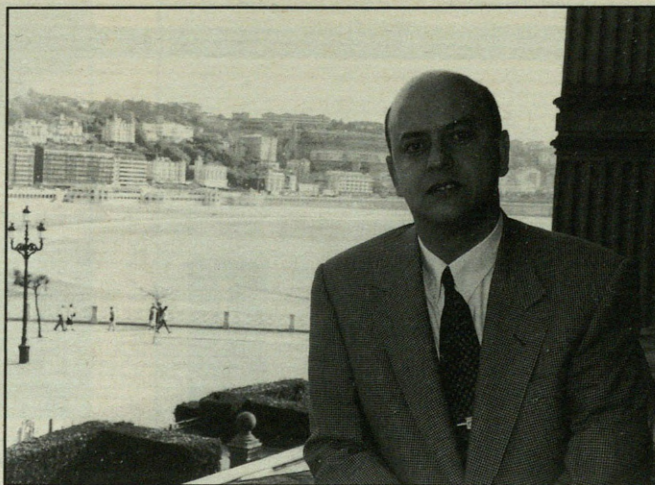
**« GALen existentziak zuzenbidezko
estatu demokratikoa deslegitimatzen
balio izan du, eta argudio garrantzitsuak
eman dizkie borroka armatua justifikatzen
saiatzeko direnei »**

Mayor Orejari oso ondo datozkio EAJrekiko aurkakotasun horren makulua edota biolentziari buruzko bere analisiak. Horrek botoak emango dizkiola uste du.

Gatazka eta biolentzia ez dira abstraktoak Donostian. Zure agintaldian inolako bilakaerarik sumatu al duzu?

Aurrera egiten ari ginela eta hiria irekiagoa, tolerantetagoa eta elkar-bizitzarako eta elkarriketarako egokiagoa bihurtzen ari dela uste dudanean, bat-batean gertaera lazgarriren bat gertatzen da. Orduan, gauza asko berplanteatzen dituzu eta urrats hori erreala baino fikziozkoa dela iruditzen zaizu. Hala ere, lau urteon ostean hiria pluralagoa dela uste dut, elkarriketara gehiago jotzen dela.

Gatazka areagotu egin

«Oposiziora itzultzea ez litzake traumatikoa». (Arg.: A. Elsegui).

dela dirudi. Zergatik dela uste duzu?

Hauteskunde hurbiltasunak eragina du beti. Gainera, GAL aferaren berragertzeak eta Lasa eta Zabalen gorpuen aurkikuntzak muturtze fenomenoaren eragin dute, eta HB-KAS-Jarrai

munduko berehalako erantzuna. Testuinguru horretan beren mezuak areagotzeko, multzoa bateratzeko eta hauteskunde esparruari eusteko aukera ikusi dute; Ordoñezen hilketaren ostean sortutako duda txiki eta iritzi ezberdinen ondoren.

Zer deritzozu Elkarriren Bake Konferentzia bezalako ekimenei?

Bere garaian ez zitzaidan ekimen arbuigarria iruditu. Nire alderdiak erabaki hura hartu zuen, eta errespetatu egiten dut. Gregorio Ordoñezen hilketaren jarraian izan zen eta ulertzen dut nire alderdiaren jarrera behartua zela. Beste testuinguru batean horrelako ekimen batek erantzun ezberdina mereziko zukeen PSOEn aldetik. Horrelako atentatu garrantzitsu baten ostean eta hain giro latzaren aurrean oso zaila zen PSOEk jarrera ezberdina hartzea. Ideia bat da, ezin dut txalotu, baina ezta arbuia ere. Gauzak egin behar dira, imajinario erabili eta irtenbideak bilatu.

**MIKEL JAUREGI
PELO ZUBIRIA**

Finantzabideak euskal enpresen zerbitzura.

CREDITOS
PARTICIPATIVOS

LUZARO

PARTAIDEZAKO
KREDITU ELKARTEA

Luzaro euskal enpresen garapenerako tresna finantzarioa da. Gure industriaren inbertsio eta berregokitzapen proiektuak finantzatzeko laguntza.

Euskadin errotutako enpresek euren lehiakortasuna hobetzeko baliabideak eskueran izan ditzaten.

Informa zaitez.

LUZARO. C/ Garibay, 20 - 3º. San Sebastián.

Tfno. 943 - 42 01 08.

H I R U M U N D U

■ ASENTAMENDUEN
ISRAELEN IRUZURRA

PALESTINAREN Askapenerako Era-kundeak eta Israelek duela urte t'erdia sinatu zuten bake akordioak bere unerik larrienak bizi ditu. Israelek lur asentamentu berririk ez zuela egingo agindu zion EEBBetako gobernuari; eta bete egin du. Ez zuena esan ordea, eginda-koak zabalduko ez zituenik, martxan zeudenak geldiaraziko ez zituenik, edo egiten hasi barik baina aurrikusita zeudenak jada aurrera eramango ez zituenik. Beste esparru askotan legez, horra hor tranpa. Akordioak sinatu eta urtebetean, Israelek 670 km² berri bereganatu ditu. Arafaten protestez gain, orain arte inor gutxik kaleratu du israeldarren politikaren aurkakorik.

■ NATO-KO BURUA
EPAITEGIETAN

WILLY CLAES-EK, ez zuen oso ondo pasatu Belgikako Epaitegi Gorenaren aurrean. NATOn ere deserosotasuna nagusi da, izan ere 46 urtetan erakundearen idazkari nagusi bat inoiz ez da jarri epaile baten aurrean. Claesi, 1988-ko Augusta kasuko milioiak dantzan dabilzkio inguruan. Sasoi hartan Claes ekonomia ministroa zen, eta bere orduko gobernu-burua jadanik espetxean dago. Jakina, errugabetasuna lehenbizi, baina ezin esan beretzat sasoi-ko nagusia espetxean izatea lasaigarriena denik. Bitxienetakoa, NATOk atzerri ministro batzuk —Espainiako Solana tarte-
— ematen dioten erabateko apoioa da. Harrigarria, baina nork daki etorkizunean norbera ere non eta nola egon litekeen?

■ TXETXENIARRAK
GARAITU EZINIK

DUELA bost hilabete Moskuk Txetxen niren aurkako inbasioa ekion zionetik, herri batek azken urte hauetan jaso duen eraso eta zigorrak gogorrenetakoari eutsi behar izan diote txetxeniarrek. Errusiarren erabateko nagusitasunaren aurrean, Dudaieven indarrek galdu dituzte jada hiri nagusienak baina, Mosku aurkakoa saltzen saiatzen den arren, oraindik euren eskuetan daukate Txetxeniako lurraldearen % 30 inguru. Alemania naziaren aurkako garaipenaren 50. urteurrenerako oztopo izan behar ei zen Txetxenia, baina munduko potentzien 'presio gogorren' aurrean, Ieltsinek txetxeniarren aurkako eraso gogortu egin du. Kaukaso osoak matxinadak zer dakarren ondo ikasi dezan.

Hamalau urte koroarekin egin ondoren, Frantziako garai modernoetako Eguzki Erregea joan da jada. Zer gertatuko da orain Frantziak eta Alemaniak —Mitterrand eta Kohlek— eraikitako EBren zatiarekin eta beronen jarraipenarekin? Ideologiari begiratuz, Kohlek Chiracekin hobeto konpondu beharko luke, baina Frantzia txiki geratzen ari da Alemaniaren aurrean eta horrek —alemanen aurrean ez baita amore eman behar— burua behar baino gorago altxatzera eramán dezake.

Kontsumoaren lehendakaria

ARGENTINAK mende hone-tan izan duen lehendakariarik hautatuena izan da, hori guxtienez aitortu behar zaio. Jadanik berak eta bere alderdiak lau bider irabazi dituzte hauteskundeak, eta jadanik zazpi urte beteko ditu lehendakaritzan.

64 urteko argentinarr hau herri xehearekin hazi bazen, agintaritzaren luxuetara ondo baino hobeto ohitu da: lehendakariaren etxean —orain bera bizi dena— 375 milioi pezeta (15 milioi libera) gastatu zituen era guztietako luxuak jarritz. Bere ekonomi egonkortasunaren adierazle izan gura du, botoen %47,7 eman dizkiona, bestela «kaosa nagusituko baita». Mezu horrekin irabazi du Menemek, nahiz eta egun duen ekonomi egonkortasunak —horrela deitzen baitio dolarrarekin lortu duen paritate artifizialari— lokatzezko oinak dituen. Berarekin herritar askok kontsumoaren sukarra bizi ahal izan dute, baina horren truke langabeziak eta pobrezia gora egin dute eta kanpo zorra bikoiztu egin da, besteak beste. Artifizialki eutsitako ekonomiak batetik bestera izango du bere hondoratzea. Orduan eutsi beharko dio lehendakaritzari.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Zapaltzaile eta zapalduen dialektika

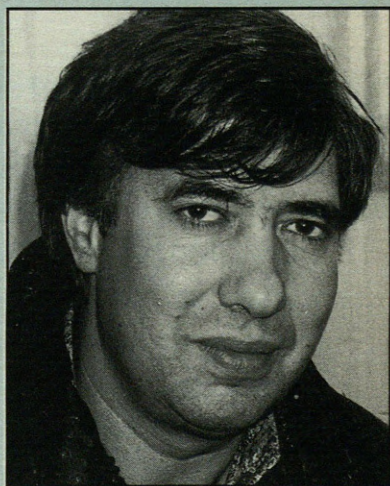
FRANTZIAKO sozialiste hasierako egitasmoetako neurri sozialak bat bestearen atzean ezabatu ziren. Garaiko eredu fordistaren irakurketa ezkertiarra eginez gero, sozialistek, boterea hartzerakoan, enpresa handien nazionalizazioa, sektore publikoaren hedapena eta ongizatearen gizartea, aldarrikatu zuten. Baina garai horretan, ekonomia guztiz internazionalizatua dago eta kapitalismoaren akumulazioaren oinarri berriak hor daude: nazioarteko merkatua eta mikroelektronikaren iraultzatik datozen teknologi berriak; Fordismoaren garaia oinarriak (Estatu-nazioanaren merkatua eta serie luzeak), iraganean ezarriz. Horregatik ekin zioten, enpresaren pribatizazioa, soldaten murrizpena, eta gastu sozialaren gutxitzeari. Hitz batean, fordismoaren garaia baldintza materialak existitzen ez direla ikusiz gero, Frantziako ekonomia, nazioarteko merkatuan hobeago txertatzen ahaleginduko dira (eskumak betidanik aplikatutako politika bera erabiliz).

HALA ERE, Frantzian, miseria eta era guztietako gabeziak gero eta handiagoak dira. Testuinguru horretan, goi mailako sektore sozialek, kezkatuak, «hiritar segurtasuna» eskatuko dute, gero eta polizia gehiago. Aldi berean, sistema politikoa, herritarren egoeratik gero eta gehiago urrunduko da, gero eta ustelagoa da, jarrera eta joera guztietan. Frantziako proletarioa eta etorkinek biziki sufritu dute iraun bizitzeko baldintza materialen kaskartzea, haien arteko konpetentzia eta gatazka sorraziz. Horrela, etorkinak errudun seinalatzen dituen eskuin-muturrak, sektore hauetan arrakasta eza gutuko du, zapalduen arteko zenbait haustura gauzatuz.

Horrela, iragandako hauteskundeetan, eskuinak eta ezkerak, antzerako bandera erabili dute: aldaketa, segurtasuna, denontzako aberastasuna eta langabezia gainditzeko beharra, benetako errealitate sozio-politikoak izkutatu.

TESTUINGURU honetan, 4.000 pertsonen Frantziako sistema politikoak euskaldunekiko duen jarrea arrazista, antidemokratiko eta errepresiboa salatzen du Pariseko kaleetan, autodeterminazio eskubidea eta, euskal presoen egoera eta Frantziak GAL auzian duen erantzunkizuna salatuz.

Eskuma eta ezkeraren arteko dialektikarekin, historikoki engainatu gaituzte. Gizarte zaharra birstortzeko bakarrik balio du, errealtatearen ikuspegi partziala eta faltsua ematen digu, dagoen zapalkuntza izkutatu eta justifikatu. Aitzitik, emanzipazioarako erabili behar dugun «zapaltzaileen eta zapalduen» arteko dialektikak, zapalduen benetako egoera azaleratzen duena, mundu berri baten ateak zabaltzen dizkigu.

ANTXON MENDIZABAL

EHuko ekonomia irakaslea

Patricia Bifani, garapenean dauden herrietako emakumezkoaren ikertzailea

«Ekonomi atzerakada emakumeen lorpen askoren galga izan da»

Garapenean dauden herrialdeetako —batez ere Afrika— emakumearen egoerari buruzko lan ugari egin ditu emakume honek. Txilen jaioa orain dela 52 urte, Psikologia eta Soziologia ikasketak eginak ditu, eta unibertsitate askotako irakaslea izan da; besteak beste Nairobikoan urte luzez. Txosten eta txosten artean, bost seme-alaba hazteko denbora ere atera du.

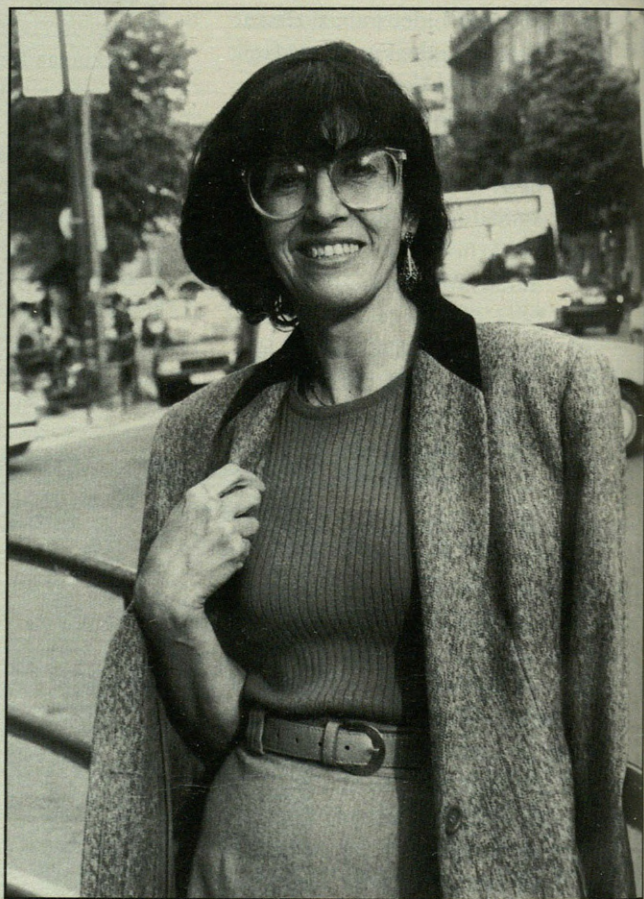
*Bizi dugun mundu alda-korrean, Mendebaldean emakumezkoak aurre-
rapauso handiak eman
ditu. Izan du bonek isla-
rik garapenean dauden
herrialdeetan?*

Mundu garatuan zein azpi-garatuan lorpenak izan dira, baina ekonomi atzerakadak eragin txarra izan du, eta lorpenetan galerak eragin. Afrikan aurrerapenak izan dira baina galga Mundu Bankua eta FMik ezarritako egiturazko planetatik dator. Lan munduan geldione handia egon da, eta emakumearen lana egituratu gabeko lan esparrura bideratzen ari da: prestakuntza-

rik eskatzen ez duena, txarto ordaindua, kale salmenta, prostituzioa...

Garapenean dauden herrialdeetako emakume mugimenduek Mendebaldekoetara asko begiratzeko al dute, ala euren bideak ezarri dituzte?

Begiratu bai, baina Menbaldetakoak ez dituzte, inolaz ere, eredu gisa hartzen. Garapenean dagoen mundu horretan txarto ikusten da herri garatueta haiekiko dagoen aitasun babesle hori. Aitatasun hau bere ereduak ezartzen saiatzen da eta garapenean dauden herrietako emakumearen oso iritzi estereotipatua du. Al-

«Mundu Bankua eta FMiren politikek bapo astindu dute emakumea».

derantzizkoa da, euren egoera eta eredueta oinarritutako bideetatik jo gura dute, eta batzuetan hemen-

dik hara begiratzen da. *Nola antolatzen da emakumezkoa, gerra, gosea, lehortekak eta antzerako*

arazo larriak dituzten gizarteetan?

Afrikan, batez ere arazo horiei guztiei aurre egiteko antolatzen dira. Adibidez, leku askotan emakumezkoak beren mailegu sistematik dauzkate, eta batzuetan oso indartsuak gainera: emakumeek dirua jartzen dute eta maileguak handik hartzen dira. Afrikako mendebaldean ezagunak dira *mama benz* emakumeak (Mercedesagatik) -Ghana, Senegal...—. Emakume oso aberatsak dira, era guztietako produktuak saltzen dituzte, baina hasierarako, sarritan euren artean egingdako maileguekin —*tontin* deitzen zaio— hasten dira. Baina hau ez da orokorra, noski; beste aldean ozta-ozta bizirauten duen emakumea dago, egunerok hiltzen den emakumea. Garapean dauden herrietan urtero milioi erdi emakume hiltzen da erditzearekin zerikusirik duten arazoengatik: txirotasuna, HIESa, prostituzioa...

Sabarapeko zona askotan nekazari ekoizpenaren % 60tik % 80ra emakumeen besoetatik ateratzen da eta prestigio handia ere izan badu; nolaz du gero horren eragin txikia politika eta erabakien munduan?

Batetik emakume analfabetoak gizon analfabetoak baino askoz gehiago direlako; sistema koloniala ondo arduratu zen emakumezkoa baztertu eta gizonez-

«Afrika beltzean emakumea nahiko autonomoa da».

koari baino hezkuntza gutxiago emateaz. Horrez gain, Afrika, Asia bezala, oso patriarkala da. Esate baterako, Afrikako mendebaldeko gizarte batzuetan menopausia izaten zuen emakumezkoa ohoredun gizona bihurtzen zen. Orduan, jada, erabaki sistemaren prozesuan eragin handiagoa zuten lane-tara pasatu zitezkeen. Dena den, Afrika beltzean emakumea oso autonomoa da eta herri mailan bileretan partehartze handia du.

Parte hartu bai baina erabaki gizonek?

Erabaki batzuk bai, beste batzuk ez. Emakumeek erabakitzen dute lurra nola erabili, zer landatu... Baina ez dira lurraren jabe, gizonaren bidez heltzen da lurrera; hau dela eta aukerak murrizten zaizkio, adibidez maileguak eskuratzeko.

Eta gizonezkoak, zer egiten du gizarte borietan?

Gizonezkoak soldatapeko lanetan jarduten du. Gizo-

nezkoa, kolonialismoak hala gura izan zuelako, Afrikako soldatapeko lehenbiziko lan-eskua izan zen. Nekazari mundua emakumezkoari utzi zitzaion. Gizonezkoen migrazio handiak ezagutu ziren eta horren ondorioz emakumezkoen % 30 famili-burua da. Dena den, oso gauza orokorrak dira; han herri eta kultura asko daude.

Gaur egun lehenengo egituretara itzuli gura da?

Eguno egoera oso iragan-korra eta bikoitza da. Batetik, Mendebaldean emakumeak bere bizitza eta pertsonarekin egin gura duenari buruzko eredu ugari daude; baina bestetik, hor daude askatasuna kentzen dioten eragile tradizional ugari ere. Ez dut uste inork atzera egin gura duenik.

Egin al daiteke berba, bereizita, emakume afrikarrak, emakume asiarrak eta Latinoamerikakoak?

Ez, izugarri kultura mordoa daude, eta Suedia eta Espainiako emakumeaz modu berean berba egitea legez litzateke. Egiten den akatsa da eta ez bakarrik hizketan, baita garapenerako planifikazio guneetan ere. Batzuetan egiten diren garapen proiektuak mesedegarriak baino kaltegarriak dira, eta hori gertatzen da herrien desberdintasun horiek kontuan hartzen ez direlako.

XABIER LETONA

San Marcial 1
Tlf. 420071
Donostia

VIAJES

BIDAIAK

Urbietan 58
Telf. 460688
Donostia

Uda honetan aukeratu nahi baduzu... Egizu berehala zure erreserba

Autobusez, zirkuitu eta egonaldia
MAIATZA eta EKAINA

GALIZA	7 egun Pentsio osoa 17.000 pta.
COSTA BRAVA	7 egun Pentsio osoa 30.900 pta.
SALOU	8 egun Pentsio osoa 17.600 pta.
PEÑISCOLA	15 egun Pentsio osoa 37.600 pta.
FUENGIROLA	14 egun Pentsio osoa 36.800 pta.
HUELVA	10 egun Pentsio osoa 37.500 pta.
LA MANGA	14 egun Pentsio osoa 35.500 pta.

Canarias eta Mallorca, ezkongaiantzat berezia

CANARIAS	TENERIFE	58.800 pta.
CANARIAS	LANZAROTE	61.700 pta.
MALLORCA	PALMA	37.500 pta.
MALLORCA	HONDARTZA	43.500 pta.

- Hondartza egitarauak
- Hotelak-Aparthotelak
- Apartamentuak
- Port-Aventura
- Mendi eta Aventura egitaraua
- Balear eta Canariar irlen aukeraketak
- Nazioarteko aukerak
- Europa-Amerika
- Asia-Afrika
- Programa berriak
- Kruzeroak

Sari Bereziak, Txanpain Botila, SOI-POUR oparitu, Gaueko irtenaldia Canaria eta ikuskizuna barne)

Eska ezazu gure bidaietan Udako Bidai Informazio Liburusk

«Batzuetan, garapenerako proiektuak mesedegarri baino kaltegarriak izaten dira, eta hori gertatzen da herrien arteko desberdintasunak kontuan ez direlako hartzen»

Deng Xiaoping en heriotz hurbilak etapa berriaren hasiera iragartzen du

Txina ate berria zabaltzeko prest

Neke ikusi ahal izango du mende bukaera hau Deng Xiaoping Txinako buruzagi zaharrak, Mao eta bere iraultza kulturala baztertu eta Txina kapitalismoaren bidean jarri duen gidariak. Haren lekua hartzearen, borrokak gero eta gordinagoak dira. Txina aro berriaren aurrean dago.

sei urteotan ezagutu dituen erreforma ekonomikoetan. Gaur egun oso egoera nahasia nabari daiteke politikoki zein ekonomikoki, hazkundera azkarrek guzti hori ezartzen saiatzen badu ere. Izan ere, 'gutxiengo etnikoek' mugimenduz gain, boterera iristeko borroka plazartzatzen ari dira.

Deng Xiaoping buruzagi-

aren osasun egoera larria dela eta, Txinaren historiako etapa garrantzitsu baten bukaeraren atarian gaudela esan daiteke. Izan ere, Deng Xiaopingek 1987tik bultzatutako ekonomi erreformek sakonki eraldatu dute Txinako gizartea. Aldaketa politiko hurbil honen aurrean, zaila da hemendik aurrera gertatuko dena igartztea.

1979an eman ziren lehen erreformak, lehen urratsak Txinako ekonomia merkatu sistemarentz bideratzeko. Horretarako, Deng Xiaopingek, planifikazio sistemaren defendatzaile ziren bere arerio politikoen oposizioa gainditu behar izan zuen. Pixkanaka atek ideki zaizkie atzerriko kapitalei. Joint Venture deitutako enpresak

Zona Ekonomiko Bereziak

ZONA hauen sorreraren atzean Deng Xiaopingek itzala nabarmen ikusi daiteke. Erreforma ekonomiko bortitzen beldur ziren Txinako Alderdi Komunistaren hainbat kuadroen mesfidantza gainditzeko, atzerriko kapitalei eta kanpoko metodo kapitalistei idekitako gune murriztu batzuk sortzea erabaki zen 1979an. Shenzhen bilakatu zen lehen Zona Ekonomiko Berezia eta ostean Zhuhai eta Shantoni ere iraiki ziren. 1988an, Hainan uharteak ere ZEB estatutatu zituen.

ZEB hauek helburu ezberdinak betetzen dituzte. Alde batetik, ZEBek leio-

en funtzioa egiten dute. ZEBetan inbertsioak egitean, atzerriarrei Txinako ekonomiaren ikusmira eskaintzen zaie. Beste aldetik, atzerriko kapitalarekiko harremanen bidez, zona hauetan inbertsioak egiten dituzten Txina bakoitzeko enpresek puntako teknologia, munduko merkatuaren beharrak eta hauen produktuei zuzendutako eskaera ezagutu ditzakete.

Bainan ZEBek beste funtzioa betetzen dute. Ekonomi esperientzi berrien laborategiak ditugu alegia. Deng Xiaopingek bultzatutako merkatu-ekonomiarantz daramaten

erreforma handiek oposizio handiari eurrekin behar diete. Merkatu ekonomiak sortzen duen mesfidantza ezabatzeke, erreformak gune geografiko murriztu batean egiten dira aurretik, haien eraginak kontrolatu eta ondorioak aztertzeke.

ZEBek egundoko hazkundeak ezagutu dute, atzerriko kapitalak erakarritik, kanpoan bizi diren txinatarrekiko harremanen bitartez batipat. Taiwaneko harreman komertzialak sendotu dira zona hauei esker eta txinatar asko biltzen dituen Singapur herensugearekiko gauza bera gertatu da.

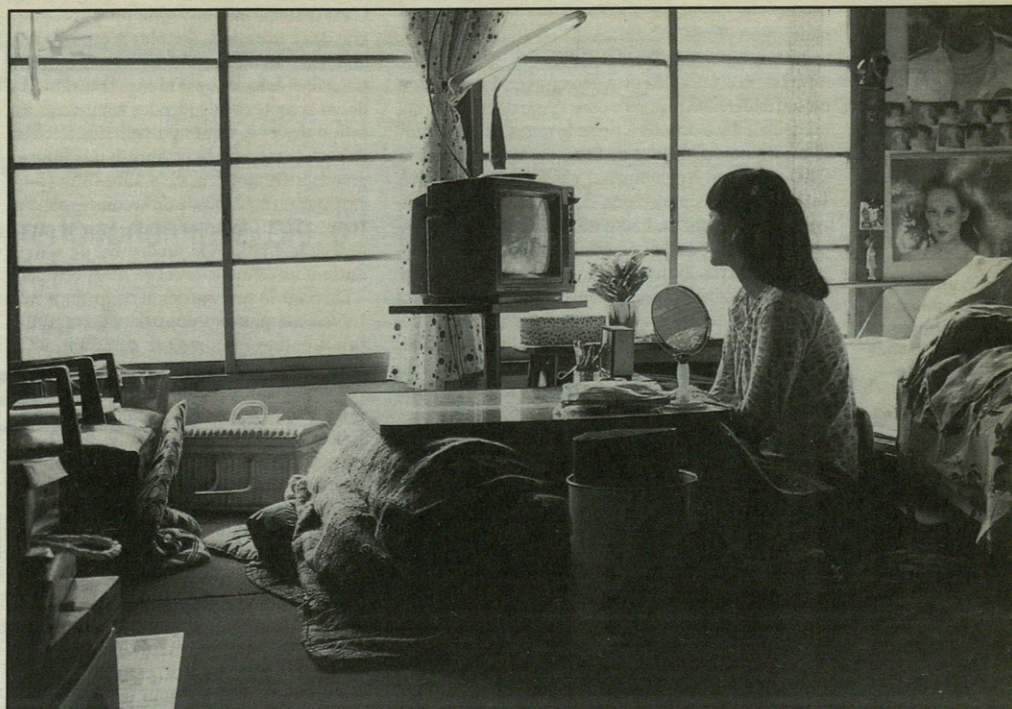
ERRALDOI horiaren buruzagiaren heriotza hurbila dirudien une honetan, Txinak etapa berri bati hasiera emango diola pentsa daiteke. 'Lemazain Txikiak' garrantzi nagusia izan du herri erraldoi honek azken hama-

■ Xiaopingen ordezkotz hitz egiterakoan, Txinako Alderdi Komunistako idazkari nagusia den Zemin aipatu behar da lehenbizi

sortu dira, hots, txinatar eta atzerriko kapitalez osatutakoak. Kanpoko txinatarrek zerikusirik izan dute atzerriko kapitalen etorrerarekin. Txinak kanpoko inbertsioak erakartzen ditu. Etorkizuneko merkatu erraldoi bezala ikusten baita. Erreformatik aipagarriena Zona Ekonomiko Berezien sorrera izan da. Zona haiek kostaldean kokatzen dira, eta mende-baldeko Txinaren hazkundea bultzatu dute, ekialdea zokoratuta gelditu delarik.

Atzeriari merkatu harremanak ere garatu dira. Guzti honez gain, 1984ean erabakitako nekazal herri komunien desagerpenak milioika laborari hirirako bidea hartzeri eraman zituen, txinatar gizartearen bilakaera azkartuz. Erreforma guzti hauek egiten diren bitartean, ekonomiak hazkunde erraldoia ezagutu du.

Gaur egun, ekonomi ga-

■ Txinan ezberdintasunak gero eta handiagoak dira eta kostaldea luxuz betetzen hasia da.

rapenaren zurrumbilao sartuta badago ere, Txinak badi zailtasunik, bai politikoki, bai ekonomikoki. Izan ere, inflazioaren gorakadak (ehuneko 21,7koa 1994) biztanlegoaren ezinegona eragindu du. Horrez gain, arazo politikoak gero eta larriagoak agertzen dira. Deng Xiaoping-en heriotzaren inguruan agintaritzaren zentralizazioa piztutako desordenaren aurrean, probintziak botere gehiago eskuratzen siatzen dira. Tentsioak nabarmenago-

ak dira gutxiengo etnikoak bizi diren probintzietan. Tibetek jasandako errepresioa ezaguna dugu, baina tentsioak agertzen dira ere herri mesulsuman gehienak biltzen dituen Xinjuang probintzian eta Barne Mongolian. Hala ere, Sobiet Batasun ohiak ezaguturiko prozesuaren parekorik ezin daiteke igarri Txinaren kasua, 1.200 milioi biztanleen % 93 'Han' edo jatorriz txinarrak baitira.

Buruzagien tirabirak

NORK beteko du Deng Xiaopingek utzitako lekua? Hauxe da galdera nagusia une honetan. 'Lemazain txikiaren' ondorengoa gaur egungo koadro nagusien artean aurkitzen da zalantzarik gabe. Lehendakaria eta Txinako Alderdi Komunistaren idazkari nagusia den Jiang Zemin aipatu behar dugu lehenbizi, nahiz eta zenbait adituren ustez gizon

hau erabat behin-behinekoa litzatekeen. Li Peng lehen ministroa ere zerrenda honetan sartu behar da. Honek bere aurka dauka Tiananmen Plazako gertakariaren erantzunkizun politikoa eramatea, baina kontuan hartzeko moduko gizona dugu hala ere.

Hirugarren balizko buruzagia Zhu Rongji daiteke, ekonomiaren arduraduna eta Li Pengen arerio politikoa nagusia. Martxoan buruturiko hitzaldi batean, Li Pengek gogor kritikatu zituen porrot egindako inflazioaren aurkako neurriak. Garbi dago kritika hauek Zhu Rongjiri zuzendu zizkiola, azken honen neurri horien erantzunkizuna izanik. beraz Li Pengek politika ekonomikoaren porrota erabili du bere aurretikoaren aurkako eraso eramateko. Boterera iristeko borroka hasia dugu, ikus daitekenez.

JOXE JOAKIN DEL CURA

Pagola Mintegiak

(1903an sortua)

- Baratza, frutarbolak eta lorategigintza
- Parke, jardina eta berdeguneen proiektu, egite eta zainketa
- Zuhaitz apaingarriak, zuhaiskak, koniferak, landare bizikorrak, harritartekoak, urterokoak, igokariak eta frutarbolak.

Portu auzoa, 51 "Portu-berri" - 20.120 HERNANI (Gipuzkoa)
(943) 55.24.47 Fax: (943) 33.05.57

Salome Ibarmia, Luzaro-ko operazio-estudio eta segimenduaren arduraduna

«Hirurogei enpresaren inbertsioak sustatzeko asmoa dugu aurten»

Orain hiru urte hasi zen Luzaro mailegu elkarteak Euskal Autonomi Elkartearen enpresa txiki eta ertainen inbertsioak sustatzen. Ordudanik ehun enpresaren finantzaketa bultzatu dute, guztira 5.200 milioi pezeta erabiliz. Krisia amaituta inbertsioek gora egin duten urte honetan, 2.200 milioi pezeta dituzte enpresa ezberdinei emateko.

Nola funtzionatzen du Luzarok?

Sei entitate sozio ditugu, Eusko Jaurlaritzak, BBK, Lankide Kutxa, Gipuzkoako Kutxa, Vital Kutxa, eta Banco Guipuzcoano. Enpresak hauetako entitate batera jotzen du aurrena eta hauek gugana bidaltzen dute. Entitateen bidez egiten dugu, beraz, enpresekiko lotura.

Gaur egun gero eta garrantzia gehiago eskatzen dira maileguak emateko. Zein da Luzaroren existentzia maila?

Entitateek bezeroei buruzko estudioa egiten dute aurrena, inbertsioak aztertzeko. Operazioa bideragarria bada, eskaria Luzarora iristen da. Hilean behin, entitate

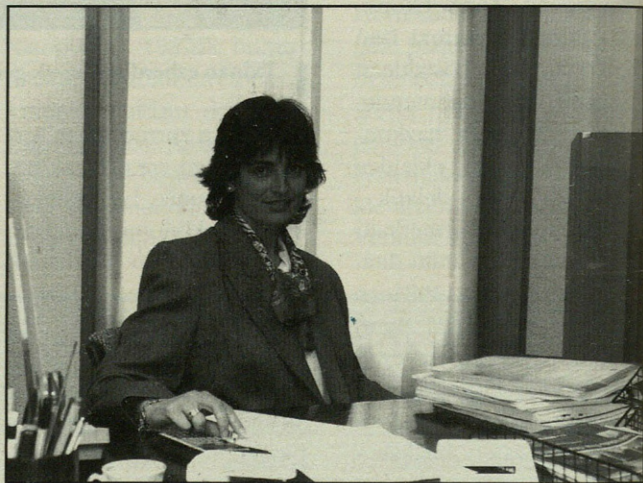
bakoitzeko ordezkari batek, Luzaroko gerenteak eta Luzaroko lehendakariak osatzen duten batzorde eragilea biltzen da eta hauek erabakitzen dute enpresari mailegua eman ala ez.

Azken batean, Luzaroren existentzia maila, entitateak enpresari buruzko estudioa (balantzeak, inbertsioa...) egin eta onartzea litzateke.

Zenbatekoak dira Luzarok ematen dituen maileguak?

Mailegu altuena 70 milioikoa da eta gutxienez 10ekoa.

Gure maileguak ezin dute enpresaren inbertsioaren %40 baino gehiago estali. Bestalde, batzorde eragilearen erabakiz ez bada, ezin

Edozein enpresa txiki edo ertaini zuzendutako mailegu elkarteak da Luzaro. (Argazkia: Alberto Elozegi).

dugu enpresak duen kapitala baino mailegu altuagoa eman.

Mailegu eta kredituen munduan, zer eskaintzen du Luzarok konpetitibitateko?

Partaidetzazko maileguak ematen ditugu; beraz, diru osoa enpresaren kontura pasatzen da oso-osorik. Bestalde, bi ezaugarri ditu: batetik, oso epe luzera egindako maileguak dira. Entitateak enpresaren egoera aztertuta eta bost eta hamar urte

bitarteko epeak eskaintzen ditu. Azken hau oso garrantzitsua da enpresentzat, sorrera fasean aurkitzen badira batez ere. Zer gertatzen da? Kreditu bat eskatzean, lehen urteetan interesak baino ez dira ordaintzen, baina bigarren edo hirugarren urtean kreditua itzultzen hasi behar duzu. Gure maileguekin, al-diz, hamar urte pasatu arte interesak bakarrik ordaintzen dituzu eta prestamo osoa hamargarren urtea bukatzean. Hori oso berezia

■ Hasi berri diren enpresentzat oso egokiak dira Luzaroren maileguak, epe luzera ematen baitira. Bestalde, hasierako urtetan ordaindu beharreko interesa minimoa izaten da

da, normalean epe txikia-
goak izaten baitira.

Zein da eskatzen duzuen interes minimo hori?

MIBORraren %60 da inter-
resa, enpresek hiruhilero
ordaindu behar dutena. Mailegua eman eta hurrengo
urteko ekainean galera eta
irabazien balantzea egin eta
horren arabera kontuak
onartzen dira. Horretarako
bezero bakoitzak irabazien
eta galeren berri eman behar
dio batzordeari, enpresaren
etekinak ikusi eta interesak
zenbatean igo behar duen
zehazteko. Galerak izan
badituzte, interesa ez da ba-
tere igotzen. Irabaziak izan
badira, aldiz, irabazitakoa-
ren araberrako portzentaia
izaten da interesari gehitzen
zaiona.

Sekula ez da ordainduta-
ko minimoa baino gehiago
izango.

Zein da Luzaro mailegu elkartearentzat lan ere- mu aproposena?

Edozein enpresa txiki edo
ertaini zuzenduta dago Lu-
zaroren gestioa.

Enpresa berriak oso onak
dira, eta hauentzat Luzaro
oso aproposa da, gainera. Ideia ederrak baina dirurik
ez badute, prestamoa jaso
eta hamar urtetan itzuli be-
har ez izatea oso ona da. Tar-
tean, minimoa baino ez di-
gute eman behar. Halaber,
Luzaro ez da enpresaren
gestioan sartzen.

Enpresa zaharrei dagokie-
nez, gure maileguak euska-
rri txikia izaten dira beraien-
tzat, inbertsioen bat egin

nahi badute ere.

Enpresak mailegua bar- tu dutela, zein aukera dute beste bat eskatzeko?

Epeak hain luzeak direnez,
enpresaren berezko fondo
gisa kontsideratzen dira
maileguak. Enpresek beste
prestamo bat eskatu nahi ba-
dute, entitateek badakite di-
ru hori luzarorako dutela, la-
guntza berriak jasotzeko
egoera hobetuz.

Zein motako inbertsioak estaltzen dituzue?

Oraintsu arte, duela bi urte
egindako inbertsioak ere fi-
nantzatzen genituen. Orain,
krisitik ateratzen ari gare-
nez, soilik inbertsio berriak
finantzatuko ditugu.

Zer interes-tipo darabil- zue?

Tipo aldakorra da, hau da,
tipoak jaisten badira guk
gutxiago kobratzen dugu.

Nola jokatzan du Luza- rok?

600 milioiko kapitala du
Luzarok, hamar mailegu
emateko adina. Baina en-
presa bati dirua ematen dion
unean, entitateak diru ko-
puru bera Luzaroren kon-
tuan sartzen du. Luzarok
MIBORaren %60 kobratzen
dio enpresari, baina entita-
teak MIBOR osoa kobratzen
digu. Orduan, %40ko gale-
ran geratuko ginateke, baina
portzentaia hori Eusko Jaur-
laritzak jartzen du, enpresei
laguntzeko sistema gisa.
Horrela Luzaro parean ge-
ratzen da beti eta ez du di-
rurik galtzen.

AINHARA ZUAZABEITIA

DIRUAREN HOTSA

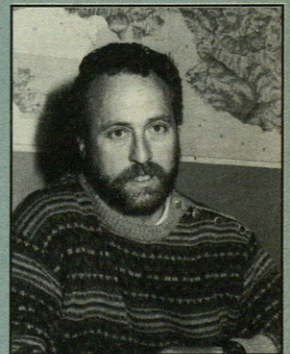
Erdi egiak gezur ustelak

G **ATT-EKO** hitzarmenaren aplikazio eguna gertu-
ratu ahala, uztailaren 1a, kaleratzen ari dira burruka
komertzialak eragingo dituzten liskar guneak. Baina
egongo dira biztanlegoaren interesei eragingo dizkie-
ten erabakiak ere. Aurreko hilabete hauetan Merka-
taritzako Erakunde Mundialaren xedatzen ari dira ka-
litatearen gutxien-gehieneko erizpideak eta etiketan kontsumi-
tzailerei eman ahal zaien informazioa. Gaur egun EEBBek legali-
zatuta dituzte ganadua loditzeko hazieraren eta esne behien
ekoizpena haunditzeko hormonen erabilpena. EBk debekatu
ditu hormona hauek eta bestalde EEBBak esnea eta haragia in-
portatzera behartuta dago. Bi kontu daude, bata hormonatuta
egon daitezkeen produktuei gure mugak zabaltzera behartuta
gaudela, eta bestea etiketan ez da debekatu nahi bakarrik haragi
hori hormonatuta dagoela informatzea, baita gure kasuan gerta-
tzen den moduan, haragi hau ez
dagoela hormonatuta, hau da
penalizatu nahi da «hormona ga-
beko haragi» deritzon etiketa.

ERA berdinean OMCK
kontsumitzaileei debekatu
nahi die produktua geneti-
koki eraldatuta dauden edo
ez ezagutzea etiketako in-
formazioan eta genetikoki
eraldatuta dauden produk-
tuak ez direla estigmatizatu
edo kriminalizatu nahiaren
argudioa erabiliz, kontsu-
mitzaileari aukeratzeko gai-
tasuna zokoratzen zaio.
Gertuagoko adibidea lau
hilabetetan erakustokian
egon litekeen epe luzeko tomate trasgenikoarena da.

Egon badago, OMCK eskua sartu nahi duelarik, beste
bide bat kontsumitzailea informatzeko: produktu ho-
rren elaborazioan langile, ONG, eta abarrez osotutako
plataformak, ehungintzan ume morroien eskulanik
gabe ekoiztutako produktuak direla adierazten duen
etiketa eredu sortu dute.

KONTSUMITZAILEARI horrelako informazioa uka-
tzeak hiritarra den heinean erabakitzeko eta ekoizpen
prozesuak aukeratzeko duen gaitasuna onartzen da.
Ondorio hau da hain ekidin nahi dena: kontsumitzaile
bezala, polita eta merkea, da gure lehenengoko kon-
siderazioa baina hiritar bezala erantzunkizun bat dau-
kagu eta gehiengoak ez du nahi manipulazio geneti-
kotik deribatutako produkturik jan, ezta BST hormo-
narekin egindako esnerik edan. Merkataritzako Era-
kunde Mundialak ezin baditu ekologikoki bidegarriak
eta bidezkoak izango diren ekoizpen kodigoak sortu,
informazio bideak bilatuko dituzten ekoizle eta kon-
sumitzaileak edukiko ditugu.

Paul Nicholson
EHNEko kidea

EUSKAL GURPILAK LASTERKETA ARROSAN

Abian da Italiako Giroa. Hogeita hiru egunetan zehar, txirrindularitza txapelketa honek bere maila erakusteko txanda izango du. Euskal txirrindularien artean ez da esker onekoa izan, Indurain agertu arte behintzat.

Giroaren historian, ordea, euskaldunak ere protagonista izan dira eta hauek utzitako txirrindu-arrastoari jarraitu diogu ondorengo lerrootan.

TOURRAREN aurretik ala azpitik, *tifosi*-ek ez dute darik, ez daude Frantziako Itzuliaren inbiriarian eta Espainiakoaz bigarren mailako itzulia dela deritzote. Coppi, Merckx, Hinault, Moser, Roche, Bugno eta Indurain, besteak beste; historian zehar gailendu direnen izen zerrenda hau nahikoa frogatzen duen kategoria erakusteko. Edizioz edizio kritika ugari entzun ahal izaten da: antolaketa txarra dela, ibilbideak etxeko txirrindularientzat egokitzaren direla edota euren korritzeko era bereziak kirol honi darian ikuskizuna galarazten duela eta hainbat aitzakia. Iraganean utzitako bizioak batzuk edo funtsik gabeko salaketak- Espainiako Itzulia goratu nahian

dabiltzanen ahotan gehienetan-. Protagonista zuzenek ondo asko dakite beraien *palmares*-ean Giroa edo Espainiako Vuelta irabaztearen benetako balioa; Italian nagusitzen dena konsagratu da.

Gure txirrindularitzaren historia luze eta oparoan arakatu gero Italiako itzulia ez dela batere esker onekoa erakusten du emaitzei dagokionez, Indurain azaldu arte bederen. Atarrabiakoa izan da, hain zuzen, podiumeko lekuri gorenara igo den bakarra, eta bi aldiz gainera. Kosta ahala kosta, urteak joan urteak etorri, euskaldunek ohorezko lekua eskuratu dute Giroaren historian. Etapa irabazleen artean, Indurain bost alditan izan da, lautan Miguel Mari

Miguel Indurainek 1993an irabazi zuen Giroa bigarren.

Lasa, eta bitan Marino Lejarreta eta Galdos. Podiumera igo diren euskaldunen artean ere Indurain nagusitzen da, 92 eta 93an igo baitzen lehen postura eta 94ean hirugarren. Galdosek ere lortu zuen 75ean bigarren

izatea, baita hirugarren ere 72an. Marino, berriz, bitan (1984 eta 1991n) iritsi zen laugarren izatera. Galdosek ere postu bera lortu zuen 1971n.

Loroñok Espainiako Itzulan bidea urratu eta Tou-

■ Protagonistek ondo dakite beren palmaresean Giroa irabaztearen benetako balioa; Italian nagusitzen dena kontsagratu egin da

rrean ezagutza eman ondoren, esperientzia berriak biziko zituen esperantzan beste mundu bat aurkitu zuen larrabetzukoak Giroan. Mekanika aldetik zein laguntzetan askoz hobeto prestatuak zeuden italiarrak. Gustuko hartu zuen erronka Loroñok. 1953 eta 54ko ediziotan lasterketa barruan gertatzen ziren martingalei ondo erreparatu zien; 1958an Giroa bueltatu zen eta 7. bukatu. Kas taldearen fama barreiatzen hasia zen. Fagorrekin zituen iskanbilak aski ezagunak ziren nazioarteko tropelean, baina oraindik Gasteizko taldeak Italian ez zituen hortzak erakutsi.

Kasekin hamarkada oraroa

ORDURAKO Dalmacio Langarikak zuzentzen zituen mutilek Tourrean talderik indartsuena zirela frogaturik zuten, agian figura baten faltan edo zuzendari beraren itzalean, baina italiarrei euren makineria, prestaketa edo bestelako laguntza ilunei aurre egiteko ordua zela erabaki zuten Gasteizkoek. Ez zen erraza, alde batetik Gimondi eta bereziki Merckxen sasoirik onenak zirelako, baina hamar gizonek batek baino gehiago tira beharko luketen irizpidearekin lur hartu zuen Kasek Italian. Elasti-

«70eko hamarkadan Italia beste galaxia batekoa zen gurearekin alderatuz gero»

Giroaz hitz egiten hasteko- tan lehendabiziko aipamena Italia osoan itzuli horri zor zaion arreta eta segimenduaz ohartzeko egin behar da. Pentsa, nire lehendabiziko hartu-ema-na proba horrekin 1970eko edizioan izan zen; sasoi hartan Gimondi handia puri-purian zen eta tifosien zaletasuna erotzerainokoa zen. Edizio hartan, oraindik nazioarteko mailan ezer ez nintzela, etapa bat irabazteko zortea izan nuen. Oraindik ere gogotan dut jarraitzaile italiarrek, hotelera etorrita, zer nolako harrera egin zidaten, eta hori gazte muktisu bat nintzela!

Italia -beti ere 70eko hamarkadari buruz hitz eginenez- beste galaxia batekoa zen geurearekin alderatuz gero, makina aldetik, arropa aldetik edo zuzendarien aldetik; han mimitu eta mimitatu egiten zuten kirola. Beti esan ohi da Tourra bezalakorik ez dagoela, espektakulu edo inguruan sor ditzakeen diru iturriak kontutan hartuz gero ez, baina bai kirol aldetik bai partaidetza aldetik ere -Merckx, Gimondi, Hinault eta munduko txirrindularirik

onenak-. Eta zer esanik ez ibilbideari dagokionez, ia ia parean jarriko nituzke. Hango errepide traketsak, aldapak portzentaia nahiz luzeran latzak ziren, Tourrean bezain gogorrak. Nolanahi ere, badu bere alde onik; izan ere, urte sasoi hontan ez du normalean horrenbesteko berorik egiten, aiseago ibiltzen zara.

Bestalde, italiarren korrizteko era oso berezia zen, beraiek erabakitzen zuten etapari nola aurre egin; gustokoa zuten eremura ailegatu bitartean ez zen deus mugitzen. Gainera, hala hobe, bapatean egurrean hasten baitziren eta nahikoa lan bagenuen haien tartean ibiltzeko, tropel barnean mafian bezala *kapoek* agintzen zuten eta.

80tik aurrera Giroak

beherakada txiki bat izan zuen kanpora begira, seguruaski Gimondi bezalako figura handi bat falta zitzaielako; ondorioz ibilbidea biguntzeari ekin zioten Saroni, orduko italiarrik onenak irabazteko aukerak garbiagoak izan zitzen.

Gaur egun, ordea, berriaz ere Italiako portu gordinenak berreskuratu ditzute eta erne ibili behar da, beraz, aurtengo edizioan sekula pasa ez diren gailurrak izango baitira. Indurain berak aitortu du: *«Aurten zerbait egin nahi izanez gero topera etorri beharra dago»*. Rominger ikusten dut nik irabazteko posibilitate gehienekin besteekin alderatuz gero, ziur aski Tourrera joan aurretik badaezpada ere denboraldia segurtatu nahiko baitu.

Miguel Mari Lasak 70eko hamarkadan irabazi zuen Italiako Giroa. (Argazkia: G. Garaialde).

koak zuen kolore hori haren distira Euskal Herriko etxe guztitan sartu zen. Zenbat eta zenbat erasoaldi Merckxi, baita minutuak atera ere Kas talde osoaren lanaren ondorioz; baina belgiarrak bihamunean ordaina ematen zuen, ez zen

ez barkatzen duen horietakoa.

Ediziorik hunkigarriena 1975.ekoa izan zen. Galdosek 10 egunez jantzi zuen

«Euskaldunarekin batera Italiakoa da afizio onena, aditua gainera»

Giroa lehendabiziko aldiz Alfa Lum taldearekin korritu nuenean, 83ko itzuli hura ez zen hain gogorra izan, artean Saroni eta Visentini zirenez italiarren aldetik puntakoak, haiei lana errazteko asmoz ibilbidea dexente leunagoa zen. Tropela euren mesedetan mugitzen zuten «capitanoek». Nik, zorionez, ez nuen taldean subordi-

natu lanik egin behar izan eta edizio hartan bertan galdu nion errespetoa hain beldurgarria zeritzoten itzuliari. Eta orduko itzuli hartan seigarren amaitu nuen.

Gaur egun ez zaie tropel barruan hierarkiei jaramon egiten eta horretan Giroak asko irabazi du. Italiarrentzat etxeko itzuliak Tourrak berak baino ga-

rrantzia gehiago du eta garai haietan Espainiako Vuelta existitzen zenik ere ez zekiten; antolakuntza aldetik Vueltak aurrerapauso handia jo du baina kirol mailan ez du sekula Giroaren prestigiorik izan, eta kostako zaio gerturatzeari. Partaidetza mailan ikusi besterik ez dago garaileen zerrenda.

Ibilbide gogorra sartzeko, berriaz, Italia baino ego-kiagorik ez dago, Siziliatik hasi Calabrian sartu eta ia goraino, edozein lekutan 2.000 metrotik gorako mendi bat pasa dezakezu. Egia esan, goi menditako etapatan bizi izaten dira txirrindularitzan unerik ikusgarrienak, are gehiago Italian, eskalatzaileak asko majate baitituzte. Oraintxe

Marco Pantanirekin zoro-zoro eginda dabilta *tifosiak*, eta berarengan jarrita dauzkate esperantza guztiak. Neuk ere jarraitzaile asko izan nituen; Euskal Herrikoarekin batera afizio onena da, eta aditua gainera.

Espainiako Vueltan jarraitzaile ugari inguratzen da errepidera baina piperrik ez du ulertzen. Giroa italiar batek irabazteko irrikitan daude baina aurtenean gaitza izango dute. Nire kinielarako gizon bat jartzen dut guztien gaitetik: Tony Rominger; Berzin gertu izan dezake, baina ez disputatzeko moduan. Suitzarra egoera onean bada go ez luke arazorik behar bere lehenengo Giroa irabazteko.

Marino Lejarreta
berritzarrak 1983. urtean
parte hartu zuen
lehenengoz Giroan.

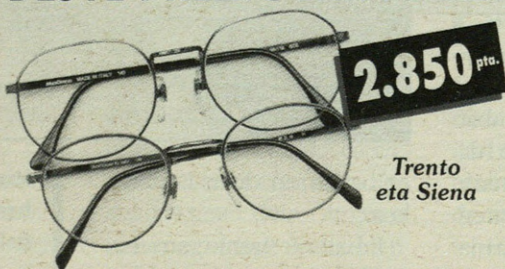
maglia arrosa eta katramila ugari tarteko, ezin izan zuen Stelvio mendatean amaitzen zen azken etapan Bertoglio liderra atzean utzi; 41 segun-

du zikinek kendu zioten Galdosi Giroa.

Bere anaia zaharrenaren eskutik bere karrerako erabakirik inportanteena hartu zuen Marino Lejarretak; etxekoak utzi eta benetan goi mailako kirola zer zen ikastera abiatu zen. Giroa

barne-barnetik ezagutzeko parada izan zuen. Kanpotarra zen, bai, baina «capitano» baten eran korritu ahal izan zituen Alfa Lum eta Alphilatte etxeekin. Jada lehendabiziko edizioan *tifosi*-en kuttuna bihurtu zen etapa bat irabazi eta sailkapenean

BESTE PREZIOEkin EZER IKUSTEKORIK EZ

450 saltegi baino gehiago dituen Estatuko lehen erakunde optikoak bakarrik eskain diezazkizuke betaurreko bildumarik **esklusibo**enak 2.850 pezetatik aurrera. Eta **garantia** guztiekin, jakina.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

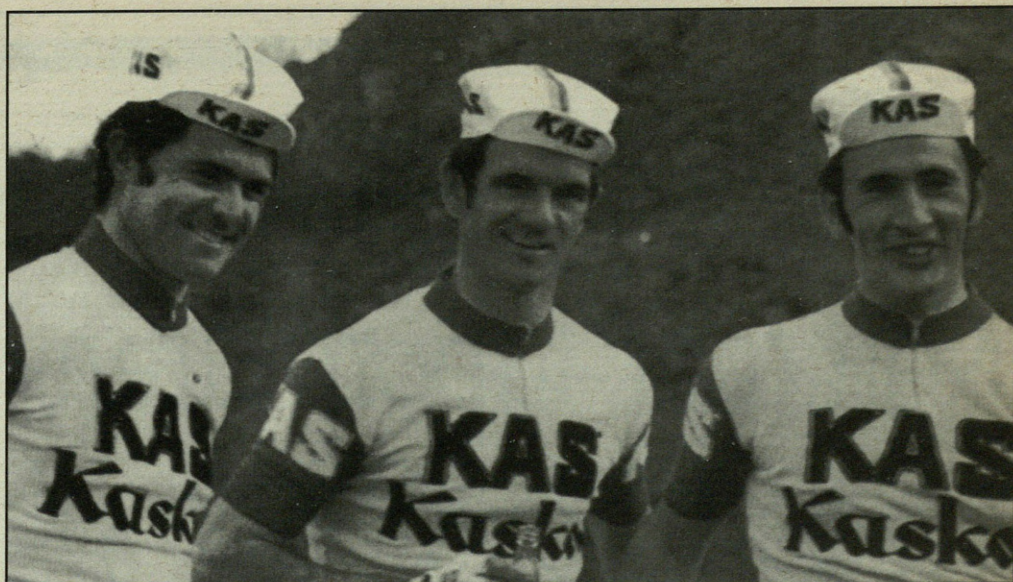
ZERBITZU OPTIKOETAN 1Zba.

Hernani, 4 - DONOSTIA

seigarren bukatuz. Beste zortzi aldiz parte hartu zuen baina ez zuen sekula podiumeko lekurik harrapatu. Betidanik Giroaren defenditzaile sutsua izan da lasterketa honen kontra hainbat inozokeria entzun behar izan dituenen. Bere garai-kideen artean Giroan Etxabek eta Gastonek mendiko sailkapena irabazi zutena aitatu beharko lirateke.

Indurain Italiako errege

ATARRABIAKOA azaldu zenean, beste tankera batean, eta agian jarraitzaileen tzat txirrindulari gustagarria ez izan arren, aho zabalik utzi zituen denak. Izugarriko ilusioak zeuzkaten jarrita Chiappuccirekin edo Chiocciolirekin baina Banestokoak bere lehendabiziko agerraldian zur eta lur utzi

Migel Mari Lasak Kas taldearen barruan zela parte hartu zuen Giroan.

zituen jarraitzaile guztiak.

92 eta 93ko Giroak nagusitasun osoz irabazi eta gero, 94.ekoan Berzin eta Pantani bera baino altuago izan zituen podiumean. Iaz-

ko edizioak, ordea, argi eta garbi utzi zuen Tourra bezain handia izan daitekela lasterketa hau, espreski kirol mailatik eta ikuskizun alde- tik begiratzuz gero. Aurten

Indurain falta zaigu Girora- ren jarraitzaileoi, baina da- goeneko bat edo besteren alde egingo zenuten apustu.

MARTIN AGIRRE

aizu!ren harpidedun izan nahi dut!

Izen abizenak.....

Helbidea.....

Tnoa.....P.K.....

Herria.....

Herrialdea.....

Bankua.....

Sukurtsal zk.....

Kontu zk.....

Urte osorako harpidetza:

Hego Euskal Herria: 6.300 pta.

Ipar Euskal Herria: 11.300 pta.

Atzerria: 11.3000 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1.goa

40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

Azken alea non gorde duzun esaten ez badidazu, ezkerreko begia erreko dizut!

Ezetz! Ez dizudala sekula esango! Ez nauzu izutuko!

EHU irakaslego propioaren bidea gauzatzeko ahaleginetan murgildua

Kontratu laboralaren zaldun bakartiak

AEHUko irakaslego propioaren auziak erabateko gaurkotasuna du. Bitartean irakasle kaleratuak borrokan jarraitzen dute; oraingoan Joserra Etxebarria, Nicolas Xamardori txanda hartuta, gose greban gainera.

LEIOAKO kanpuseko sarrean, azken bi urtetan legez, irakasle kaleratuak beren ohizko pankartarekin daude: «Autonomiaren alde. Irakaslego propioa. Despidorik ez!». Bi irakasle, Enrike Lopez eta Jexus Mari Zala-

kain, eta hiruzpalau ikasle daude; Jose Luis Herrero operatu berria, Joserra Etxebarria gose greban, Nikolas Xamardo 14 eguneko gose grebatik atera berria eta Antton Azkargorta, gose grebalariaren aldamenean. Gutxi dira eta, euren borroka- ren justizian erabat sustraituta, lubakiaren alde desberdinetan banatu dira.

Euskal Herriko Unibertsitatean kontratu laborala eta irakaslego propioaren 'ger- rak' aurrera darrai; bako-

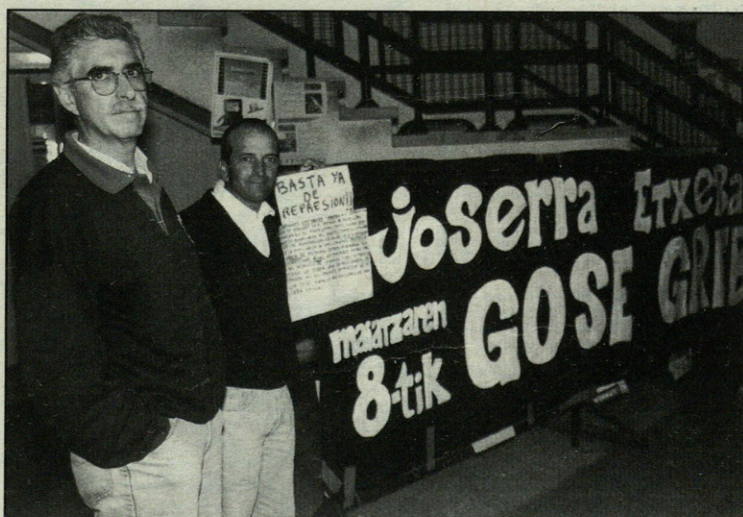
tzak bere modura eusten dio une hauetako guduari: batzuek unibertsitateko egituratetik at -baina fisikoki be- deren unibertsitate barrutik- eta besteek Errektoretzako mahaletan.

Hilaren 10ean EHUko Go- bernu Batzordeak, EHUn ga- ùr egungo irakasle fun- tzionari sistematik kanpo «irakasle egonkorren» fi- gura onartu zuen. Onarpen hau, dena den, ez da EHUn izan den lehena; EHUren sorreran garai hartako klaus-

troak behin baino gehiago- tan agertu ziren lan hitzar- men eredu honen aldeko jarrerak, baita ondoren ere.

Garatu, oster, ez da inoiz garatu. Unibertsitateak, be- hin eta berriro, horretarako legeriarik ez dagoela argu- diatu duen bitartean, irakas- le kontratatuek akordioak garatzeko unibertsitateak bere autonomia erabili be- harko lukeela aldarrikatu dute. Orain ere, hilaren 5eko bileran, Gobernu Batzor- deak «irakasle ez-funtziona-

riaren» figura onartu zuen, baina aurretik Eusko Legebiltzarrak berau arautuko duen legea garatu behar du. Hots, Gobernu Batzordeko lan batzorde batek bi urte- tan zehar prestatuta- ko irakasle propioa- ren oinarrien 6. zu- zenketa atzera bota zen. Zuzenketa ho- nekin, legea garatu arteko behin behine- ko unibertsitate-ira- kaslearen figurak gauzatzen hastea atzera egin du.

Ettxebarriak hartu zion txanda Xamardoren gose grebari. (A.: Letona).

Kontratu laboralaren aldeko borroka

KONTRATU laboralaren aldeko borroka luzea, ika-mikaz beterikoa eta sarritan gatazkatsua ere izan da. Beste arazo ugariz gain, azken urteetan berori izan da EHUKo arantza nagusienetakoa. Borrokaren hastapenek 70eko hasierako urteetaraino eramatzen gaituzte, Espainiako irakasle ez-numerarioek beren lan egonkortasunaren aldeko borroka hasi zituzteneko sasoiertara. Garaiko unibertsitateetan, funtzionaritzaz aparteko kontratu motaren aldarrikapena zabaldua zegoen jada, eta 70eko hamarkadaren bukaeran EHU sortu zenean, bertako irakasle ugarik ere berorri eutsi egin zioten. Batetik funtzionariak zeuden, eta horiez gain, nagusiki kontratu administratibo batez lanean ari ziren irakasleak.

Gaur egunera gehiago hurbilduz, 1987an kontra-

tu administratiboa bukatu ondoren, 600etik gora irakasleri 1990a arte luzatu zitzairen berori. 1988an hasi zen epaitegietakogerra, 226 irakaslek kontratuaren izaera administratiboaren aurka eta lan kontratuak aldarrikatuz salaketak jarri zutenean. 1990ean arrazoia eman zitzairen. Baina, errekurtsioen joan-etorrian, 1992ko martxoaren 23an, EAEko Auzitegi Nagusiak —lehenbiziko Gipuzkoako kanpuseko 51 irakaslerekin egin zuen lege— Bizkaiko 44 irakasleen kon-

tratuak bukatutzat eman zituen. Bederatzi irakaslek ezik, gainontzeko guztiek sinatu zuten unibertsitateak eskainitako kontratu administratiboa. Aurreraxeago, zazpi irakasle gelditu ziren kontratu mota hori sinatu gura barik, bat Gipuzkoako kanpusekoa eta gainerako sei lagunak Bizkaikoak, gaur egun ere jarrera beretsuan dihardutenak.

Urte hauetan tira-bira handiak izan dira irakasleak, oro har, eta unibertsitateko agintaritzaren artean: batzar, okupazio,

manifestazio, Ertzaintza eta segurtasun goardien partehartzeak... azken bost urteetan sarri gertatutakoak dira. Irakasleen arteko tirabirak ere lazgarri agertu dira; 1993ko azaroan, gainera, EHUK irakasle hauen plazak bete ondoren, hauei Leioako kanpusera sartzeari debekatu zien. Harrezkero sei irakasle hauek, pankarta batez, kanpuseko sarreran daude, kontratu laboralaren aldarrikapenarekin batetik, eta beren egoerari irtenbide elkarriketatua eskatuz bestetik.

Dena den, Ramon Zallo irakasleak beste proposamen bat egin zuen: legea garatzen den bitartean, bost urtetik gora daramaten kontratudun irakasleei unibertsitateak egonkortasuna ziurtatzea. Proposamen hau berriro hilaren 25ean aztertuko du Gobernu Batzordeak.

Halaber, hilaren 25ean, Gobernu Batzordeari lege proposamena Legebiltzarren esku utzi baino, denbora irabaztearren, Gobernu Batzordeak berak gara dezan proposatuko zaio.

Unibertsitateak berak bi-deak urratzen baditu, beraz, irakaslego propioak norabi-

de berria har dezake. Bestela, denboran ere gal liteke.

Gose greban

Errektoretza barneko eztabaida hauen guztien txanponaren bestaldea, Leioako Kanpuseko kafetegi nagusiaren azpian dago, LABeko egoitzan. Sindikatu abertzalea eta irakasle kaleratuen

harremana tirabiratsua izan bada ere, Joserra Etxebarria han dago hilaren 9tik aurrera, gose greban. Egun bat lehenago, bi aste gose greban jardundako Nikolas Xamardori txanda hartu zion, baina azken honen bulegotik Ertzaintzak kaleratu ondoren, LABeko egoitzan jarraitzen du.

EHUn irakaslego propioaren borroka zaharra da; argazkian duela hiruzpalau urte irakasle kaleratuen mobilizazio bat. (Arg.: Alfredo Aldai).

Enrike Lopez eta Jexus Zalakain zenbait ikaslerekin Leioako kanpuseko sarreran. (Arg.: X. Letona).

«Hemen gaudela jakinaz nahi nuen, hau ez dela konpondu —dio Xamardok—, unibertsitatea eta gizarteari nabikoa dela adieraztea. Ikasturtea horrela ez amaitzeko eta datorren errektoreari ere gurekiko egindako injustizia konpondu arte gurean tinko jarraituko dugula adierazteko. Errepresio bide guztiak agortu dituzte eta jadanik elkarriketaren ordua da. Hemen hau konpondu arte ez da normaltasunik eta guk gurean jarraituko dugu».

Helburu nagusia: 1993ko apirillean errektorearekin lortutako akordioa eta ondoren EHUKo Gobernu Ba-

tzordeak atzera bota zuena onartua izan dadila. Akordio haren arabera, irakasleek azaltzen dutenez, «ez administratiboa ez laborala, tartekoa zen lan-bitzarmena sinatu genuen». Xamardorekin batera, astebetez, Donostiako Informatika fakultateko Patxi Riezu ikaslea gose greban izen zen espedientatutako irakasleari elkartasuna adierazi asmoz.

«Nicolasen egun asko zerramatzen eta kontuan hartuta, gainera, gure alde zebilela nik ezin nuen horrela utzi, eta horregatik hartu nion txanda —azaldu du Etxebarriak—. Epe laburrera errektorearekin sinatutako

behin-behineko akordio bura eta lehengo lanpostutara itzultzea eskatzen dugu; hori da irtenbide duina. Epe luzera, unibertsitateko langilea baina funtzionaria izango ez den irakasle propioaren aldeko borroka da. Funtzionaritzaren intsumisoak gara».

Kaleratuen zailtasunak

ASPALDI borrokan jardun arren, unibertsitateak entzungor egiten du. Unibertsitateko agintarientzat, neurri errepresiboren bat hartzeko ez bada, seikote hau ez da existitzen. Baina ezikusiarrena agintaritzatik harantz doa —batzuetan ezinikusiraino, gainera—; beste unibertsitate-agente gehientzat ere ez dira ia existitzen. Egon, oster, zuzen edo oker, hor daude; Leioako Kanpusera hurbildu besterik ez dago.

Garai batean, sei irakasleak LABen zeuden edo haren inguruan mugitzen ziren. Azken bizpahiru urteetatik hona, ordea, harremanak garrastu egin dira bai LAB zein STEE-EILAS sindikatuekin. LABek hilaren 10erako ateratako komunikatu batean zera irakur daiteke: «Hala ere, azpimarratu nahi dugu, kaleratutako irakasleen zenbait jokabide ez ditugula gureak egiten, arazoan benetako irtenbidea indartu beharrean, jarrera diferenteen polarizazioa areagotzea besterik ez baitute lortzen».

Hala ere, LABeko kideren batzuk ikusi izan dira kale-ratuean aldeko ekitaldiren batzuetan.

Fernando Mijangos LABeko ordezkariak dioenez LABek ez du despedituen aurka egingo, unibertsitate-ira itzul daitezkeen ahalegina egin dute eta egingo dute, baina, «horretarako jarrera aldaketa bat egon behar da, kaleratuak zein unibertsitateko agintaritzaren aldetik. Orain lantzen ari garen oinarrien testuinguruan itzuli behar da lirake, barruan badaude apurka lehengo egoerara itzul daitezke, bestela kanpoan egonda ez dut posible ikusten».

Arantxa Urkaregi STEE-EILASeko ordezkariak ere antzerakoa dio: «Barruan nahi ditugu, baina lehenbizi eurek sartu behar dute, bestela jai dago. Horrez gain, bereizi egin behar da kontratu laboralaren borroka eta baten borroka,

«Ikasturtea horrela ez amaitzeko eta datorren errektoreari injustizia hau konpondu arte gurean jarraituko dugula jakinarazteko ekin nion gose grebari»
NICOLAS XAMARDO

Ikasle Abertzaleak ere irakaslego propioa garatzearen alde agertu da behin baino gehiagotan. (Arg.: X. Letona).

bauek batzarretik banatu ziren eta guk argi dugu bi gauza desberdin direla».

Gobernu Batzordea eta klaustroa kaleratuak berrartzearen aurka agertu dira, eta denbora pasatu ahala erabaki horrek gero eta irmoagoa dirudi. Irakasle askoren arabera, unibertsitateak hauen aurkako zigorra eredugarri izan dadila gura du.

Roberto Uriarte, Gizarte eta Informazio Zientzien Fakultateko dekanordearen ustez, irakasle hauen etorkizunaz mintzatzea *«politika fikzioa egitea da, baina sailen gainetik ezin dira unibertsitate sartzu, eta sail askotan ez dute haiekin zerikusirik jakin nahi, arazo pertsonal txarrak daude*

tartean, mehatxuak... Hasi-eran alde zituztenak ere gaur egun aurka dituzte».

Ikasle talde batek, txandatzuz, gauero Joserrarekin jarraitzen du, Igor Eguren-ek dioskun legez, *«elkartasunagatik, kaleratu dituzten arazoak gureak ere badire-lako, eta unibertsitatea be- raiekin egiten ari den in-justizia ere salatu gura du- gulako».*

Iraila gainean da eta berriro EHUKo ia 700 irakaslek beren kontratuak berri- tu beharko dituzte. Bitartean, irakasle kaleratu-ek euren borrokarekin jarraitzen dute eta EHUK irakaslego pro- pioa izateko bideak jor- ratzen jarraitzen du.

XABIER LETONA

La Casa del Café

— Juan Irujo S. A. —
DONOSTIA

28an...

BEHAR DITUGU...

udal

euskaldunak

**udal
zintzoak**

**udal
intsumituak**

udal

herrikoiak

**udal
feministak**

**udaletik
lana eta etxebizitza**

**udal
ekologistak**

udal

abertzale

eta

ezkertzaleak

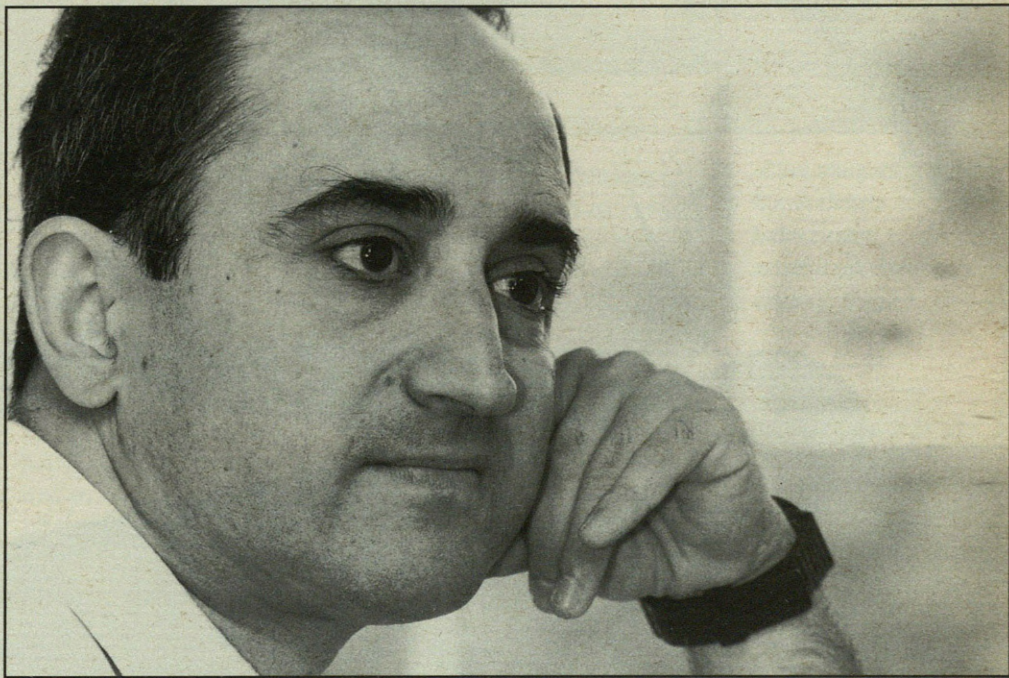
HERRI BATASUNA

«Audientziaren legeak proiektu falta adierazten du, helburu garbirik eza»

Ikasketaz filogo eta lagunen lagun izaten dakien honek, Antena-3koek «Farmacia de Guardia»ko kapitulu batean parte har zezan gonbidatu zutenean, Mercero zuzendariak aitortu zuenez harriturik utzi zituen aktore gisa. Ni, berriz, berrikitan pianoa jotzen harritu nau.

Kontsumoa kontzeptua sartu da kulturean. Honek ez al du eskatzen industri-ekoizpena?

Ez da egia: kontsumo tanke-
ra batek eskatzen du hori.
Industri-produktuen kon-
tsumoa badago, baina ho-
rrek ez du esan nahi beste-

«Mito behar horretan, historiaurreraino joan gara, eta frogatu ezin diren kontu asko erabili dira, baita gezurrak ere. Gure azken mendeotako herri ibilbidea aztertu behar dugu.» (Arg.: A. Elozegi).

lakorik ez dagoenik. Saltxi-
txa industrialak hor daude,
baina bestelakoak ere bai,
on askoak gainera. Eta in-
dustri-ekoizpenean ere ma-
tizatu egin behar da.

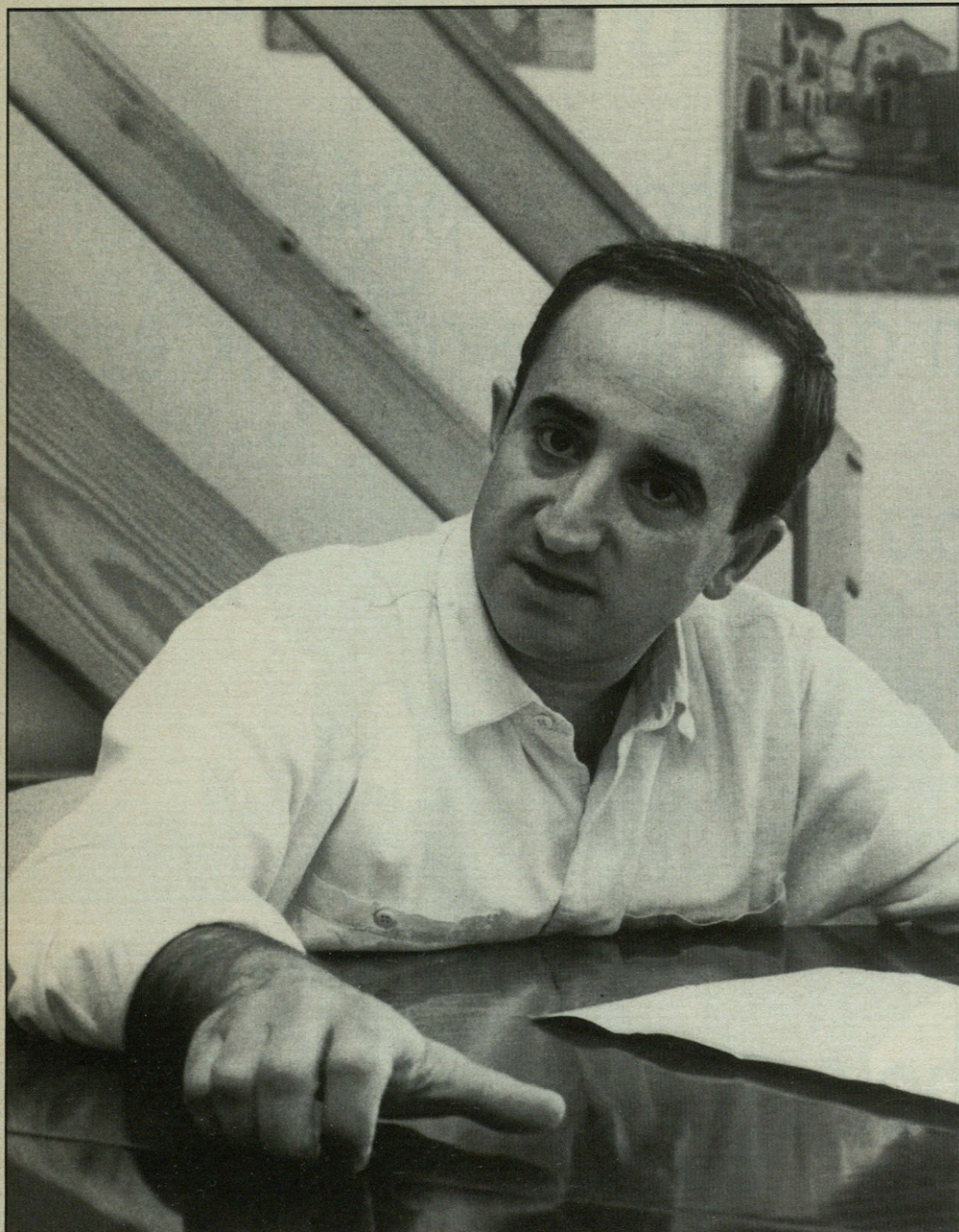
Gauza da, produktuak
iraupen urrikoak izatean
sortzea baino saltzea dela
helburua. Niretzat arazoa
sortzea da. Saltzea komuni-
katzea da. Baina helburua

saltzea izatean datza iraul-
tza, eta iraupen urriko pro-
duktuak egiten dira.

**Horrek ez al du sortzai-
lea saltzailearen mende
jartzen?**

Ikuspegia falta zait horretan,
orokorrean hartuta, garai
hauek diferenteak diren ja-
kitek. Euskal Herrian gar-
biago dago gaur: adminis-
trazioarekin harremanik ez

badaukazu, izugarrizko tra-
ba daukazu. Orain gainera
harreman onak edukitzea
konplexuagoa da. Ez dakit
festetara joan behar den,
edo inaugurazioetara, edo
noren laguna izan behar
den, edo telefono lan handia
egin behar den... Baina gaur
nabarmena da administra-
zioarekin harreman onak ez
badituzu izugarri kostatzen

«Funtzioarekin lortu zen show mota bat, gero leku askotan imitatu nahi izan dutena. ETBren aldetik «Funtzioa»-k programazio berezi baten aldeko joera adierazten zuen. Eta geroztik gehiago jo da programazio estandarizatuago batera». (Argazkia: A. Elozegi).

dela produktu onak eginez aurrera ateratzea.

Ez da administrazioa bakarrik, ez nuke injustoa izan nahi. Badira beste aginte faktiko batzuk ere, kazetari-tzan-eta, hiriburu bakoitzean dauden talde faktikoak... Eta haien esanetara egon behar duzu. Hori ez da bide ona.

Azkenean diplomazia askoz emankorragoa dela produktu on bat burutzea baino...

Bai, eta administrazioak badirudi ez dakiela bereizten zerk balio duen eta zerk ez. Egia esan, ez naiz gehiegitan joan, baina zerbait aurkeztera joan naizen batzuetan gauza harrigarriak entzun ditut. Duela gutxi entzun behar izan dut, administrazioko pertsona baten ahotik: «Baina zuk lana eginda dakarzu! Beste batzuek esaten didate 'hau ematen badidazu halako egingo nuke' eta horrela

bai». Egina eramatea zen akatsa! Eta hala ere esan beharra dago: euskal munduan administrazioetik bizitzeko joera handiegia dago.

Azkenean administrazioa biburtzen da erosleia bakarra.

Geuk ere ez dugu nahikoa sinetsi gure produktuetan, euskal munduan. Eta hasierako izpiritura itzuli behar dugu. Orain dela hogeita hiru urte pailazoak euskaraz egitea nahi genuen. «Horretatik ezingo gara bizi —esan genuen—, eta egin dezagun beste zerbait ere bizitzeko, baina manten dezagun gure independentzia».

Une batean sinetsi dugu euskaraz ari garenek Euskal Telebistan ez bageunden ez ginela ezer, eta gezurra da. Bertsolarien kasuan bezala. ETB eta elkartearen arteko arazoan sartu gabe, lehengo batean esaten nion Andoni Egañari: «Jarri al diok bertso-rik Zarauzko malekoari?». Bertsolarien txapelduna, zarauztarra, eta ez ditu bertsoak kalean salgai jarri polemikaren erdian dagoen gai horretaz.

Aipatu duzun «independentzia» hitzak dirudi horretan klabea.

Une honetan, diruaren kanilak ura sosak tantaka ematen dituenean, askoren erreflexio bakarra izan da hartzak bezala hibernazioan sartzea, edo muntaketa tikiak egitea. Agian elefantiasis pittin bat izan dela ere egia izango da, baina geuk ere bide berriak bila ditzan.

«Juan Inazio Iztuetari zenbat zor diogun oraindik ez gara konturatu»

kegu. Goazen geurea begiratzera. Kontua da ez dugula sinesten geu garenean eta egiten dugunean.

«Funtzioa» produktu aberatsa zen, zuzenean egina, gidoitik zuzene-kora irabazten zuena. Eta ez du segitzen.

Produktuarekin pozik amaitu genuen. Garai hartan mugarrria izan zen. ETBrekiko harremanez... ez pozik: ordua arte ongi moldatu ginen, hurrengo urterako hitz emanda geunden eta bat-batean era txarrean moztu zuten.

Hor lortu zen *show* mota bat, gero leku askotan imitatu nahi izan dutena. Beste telebistetatik etortzen ziren programa ikustera, eta Estatuan horrelakorik ez zela egiten zioten guztiek, Europan ere ez, izugarria izan da... Penagarria izan zen nola bukatu zen.

Ez duzue pentsatu esportagarri bihurtzea?

Planteatu izan da, baina guk ere ez dugu gehiegi tiratu. Askotan komentatu dugu gure artean behar bada euskaldunegiak garela horretan ere gaurko mundurako. Kanpoko eskaintzak asko izan dira, gehiago Txirri, Mirri eta Txiribitonentzat, baina telebista espainiarrak egini niko lehen eskaintza Xabier eta Piterrentzat izan zen.

Euskal Telebistaren kasuan «Funtzioa»-k programazio berezi baten aldeko joera adierazten zuen. Eta geroztik gehiago jo da estandarizatuago batera.

Ikertzaile zara. Jo ezazu mezenas bat naizela. Ze proposamen daukazu nik laguntzeko?

Ikertzaile amateurra naiz. Eta ikusten dut nire sailean, musikologian, laguntzea merezi duen jenderik. Nik

zer egingo nukeen? Benetan nor garen eta nor izan garen ezagutzera eramango gintuzketen proiektuak. Faltzakeria galantak badaude horretan, ez dakigu ongi zein garen. Abertzaletasunak balio batzuk dituen bezala, beste abertzaletasun batzuen kontrako mito berron sartu da. Mitoari bere lekua eman behar zaio: bizitzaren hutsa bilakatzea, baina ez kontzeptuetan.

XV. mendetik gaur arte

hutsune handia daukagu. Mito behar horretan, oso urruti joan gara, historiaurreraino, eta frogatu ezin diren kontu asko erabili dira, baita gezurrak ere. Gure azken mendeotako herri ibilbidea aztertu behar dugu. Elhuyar horretan egiten ari den lana izugarria da, Eresbil... Zer gertatu zen XVIII. mendean? Oraindik ikerketa handia behar du, hor izan zelako jende euskalduna eta mundukoa.

«Gure aitonari komunikazio artistikorako balio zioten txistu-danbolinak, eta niri ere bai». (Arg.: A. Elozegi).

NORTASUN AGIRIA

41 urteko donostiarra, Alde Zaharrean jaioa da ● Hiru anaiaren artean bigarrena, haur bihurria izana da ● Kresala taldean dantzari aritua ● Ezkondua, Konstituzio plazan bizi da ● Hiru alaba eta seme baten aita da ● Mixki pailazoak 2 disko egin ditu eta Mirrik 10 ● Mila bat zuzeneko emanaldi eta 220 telebista programa burutu ditu ● Piterrek 90 bat «Funtzio» egin zituen ETBn ● Ansorenak 7 disko egin ditu eta 7 liburu argitaratu ● Egund, Ikuskinen ari da lanean

«Audientzia belarri handi bat da, eta gorra gainera». (A.: Elsegui).

Nola ezkondu Euskal Herriko mundu erreferenzial hori ekoizpen moderno batzuekin, telebistarako adibidez?

Mundu erreferenzial hori oraindik bizirik dago, badago euskal jenderik bazterretan. Kontua horiengana jo eta jende ona aukeratzea da; hori da gure ekarpena. Benetako demokraziaren oinarria heterogeneitatean datza. Mendealde homogeneoegi honi dibertsitate handia eman diezaiokegu.

Eta modaren poderioz, bestalde, kontsumoko produktu ere bilaka daiteke. Atxagari zer gertatu zaio? Izugarri ona iruditzen zaie espainolei edo ingelesei. Guk ere Nobel sarien bidez ezagutzen ditugu idazle ezezagun oso onak. Geureak sor dezakeen erantzunak harrituko gintuzke.

Produktua sortzeaz aparte, zein programa aurkeztuko zenuke?

Gustora, ez nuke telebistarik egingo. Nahiago nuke txistua jotzea edo pailazoarena egitea. Telebistan, debate antzeko bat egingo nuke, baina orain dauden estiloen kontrakoa: Hermidak ekarri zuen eta Ameriketara kiloka egiten dira horrelakoak, edozein galdera trapa-dunen inguruan beltz eta zuriak elkartu, amorratuak ahal bada. Debate umoretsua egingo nuke, erritmoduna. Adibidez, egun bakoitzean gai bat eta pertsona bat, horien inguruan gonbidatu jantziak, eta tartean esketx batzuk.

Munduan komunikatzen dugunak baino inertziak agintzen du, inertzia da lege

boteretsuena. Horri tripak ateratzen saiatu behar dugu. Bestela, audientziaren legeak helbururik ez izatera garamatza. Telebista publiko batek helburu txikia bederen behar du: herritarren artean bizimodua eta komunikazioa hobetzea.

Erdararen presioa non sentitzen duzu gebien?

Sufritzen dut egunero euskaraz bizi nahi duen jendea medio oso indartsuetan ere Euskal Herria den «i» horren gainean puntua ipintzeko orde txapeltxoak jartzeko balio balute bezala tratatzen ikusita. Adibide gogor bat ipintzeko. Aurten Oñatin bildu da Euskadiko Txistularien Batzarra, gehienak

euskaldunak. Aldizkariko zuzendariak esplikatu du urteko plana, euskaraz, altxa da tipo bat eta, erdaraz: «Gauza bakarra esan nahi dut, goizeko seieta jaiki naitela hona etortzeko, ez dudala ezer ulertu eta aspertzen ari naitela». Badaramatzagu urte batzuk istilutan. Txistulari Elkarteak!

Txistua, tresnari helduta, orkestrarekin batera bitxi egiten da. Flauta aldiz homologatuta dago.

Txistua homologatua egotea ez litzaidake gustatuko, ez bada balioa aitortze alde-

tik. Pertsona guztiek gauza bera nahi izan behar dutela dirudi, eta hori tranpa izugarria da. Zer da komunikazio artistikoa? Hitzek ezin diren gauzak komunikatzeko ahalegina. Horretarako balio du txistuak eta danbolinak. Gure aitona komunikazio artistikorako balio zion, eta niri ere bai.

Masa komunikazioan gertatzen da jendeak ez dakielako zer gustatzen zaion, zerbait gustatzen zaiola sinestartzen diote. Irudi publikoak eragin handia du, eta «la Euskadi del txistu y el tamboril» esaten da, mesprezuz. Gure tradizioan zerbait errotua badago, txistudanbolina dira. Kantatzeko eran ere eragina izan du. Gaur zoritxarrez euskaldunago iruditzen zaio askori *ranchera* bat trikitixaz jota aspaldiko doinu bat txistudanbolinez jota baino.

Audientziaren kontura goaz berriro...

Audientziarena amarrua. Txiste zahar hark argitzen

«Administrazioarekin harreman onak ez badituzu, izugarri kostatzen zaizu produktu onak eginez aurrera ateratzea. Ez da administrazioa bakarrik, badira beste agente faktiko batzuk ere»

«Emozioak transmititzea ahaztu dugu agian, eta kontzeptuekin gehiegi jokatu». (Arg.: A. Elozegi).

du: aitari emazteak munduratuak haurra dakarkiotenean, belarri handi bat dakarkioten besotan. «Seme!» dio berak, eta emaginak: «Altuago hitz egin beharko diozu, gorra da eta». Belarri handi bat da audientzia, eta gorra gainera.

Gaur arteko sari bakarra —Txirri-Mirri-Txiribiton hogeita laugarren urtea betetzeraz goaz— Madrilen eman

zigun Tesauro produktorak, Funtzioari. Han, Telecinco-ko buru batek garbi esan zigun: «Hemen ez dago beste helbururik dirua irabaztea baino». Helburu bakarra dirua irabaztea duenak audientzia du legea. Esan beharko zaio horrekin batera beste helburuak ere badituela, baina aitortu behintzat egin du. Audientziarena *bluf* izugarria da, laster ohartuko

gara horretaz. Audientziaren legeak proiektu falta adierazten du, helburu garbien eza.

Nola ikusten dira gauza horiek guztiak pailazoaren begietatik?

Txirri, Mirri eta Txiribitonon bira berriarekin ohartu gara jende nagusiarentzat egiten den gauza asko baino fuerteagoa dela gure ikuskizuna. Askotan esterotipoekin jo-

katu eta haurrak tontotzat hartzen dira. Baina azkarrek balira bezala tratatu behar dira, denak bezala, eta emozio fuerteak sorrarazi.

Muntaia soilagoak egin daitezke, baina seguru gure jaialdira datorren haurrak hartuko duen emozioa ezingo litzatekeela horrela sortu. Eszenatokitik nabaritzen da. Artistarentzat inportanteena iristen ari zarela ohartzea da. Behar bada emozioak transmititzea ahaztu dugu, eta kontzeptuekin gehiegi jokatu.

Aurkez ezazu Juan Inazio Iztueta, borretaz idatzi berria zara eta.

Bitxo azkarra, jatorra eta izugarri euskaltzalea. 150 urte pasatu dira Iztueta hil zenetik, eta oraindik ez gara ohartu zenbat zor diogun. Tipo izugarria; sustatzeko modukoa da nola ikusi zuen orduko begietatik Gipuzkoa, eta Euskal Herria.

Eta Odon Elorza?

Berarekin ondo konpondu naiz. Alkain alkate zela, lortu genuen aspaldiko ohitura bat berreskuratzea: alkateak aureskua dantzatzea. Herri baten bizitzan, gizakiarenean bezala, dena ez da logikoa, badira menderatzen ez ditugun legeak ere, eta bada absurdoa. Agintera iritsi den pertsonari horrelako ohiturek adierazten diote herri baten kapritxo absurdoak ere errespetatu behar dituela. Odonek gogo berezia erakutsi zuen aureskua dantzatzeko, nahiz eta ez naizen oroitzen azkenean egin zuen. Akaso politiko samarra inaugurazioetan, elektoralista da Odon Elorza. Baina ezagutu ditudan alkateetatik ez da txarrena izan.

JOXE MARI OSTOLAZA

Senperetik Parisera, Nafarroatik

MAGIA egitea ezinezkoa, Tolosatik kanpora bederen. Eta Tolosan ere, asko jota, usoak eta unxiak baino ez dituzte aterako kapelatik, baina dirurik ez. Gipuzkoako Foru Aldundiaren Arteszena proiektua birplanteatzera doazela entzun dugu, orain arteko diruak murriztu egingo zaizkiola, eta ondorioz, muntaia txiki eta merkeagoetara jo beharko duela. Antzerki mundua suspertu eta euskari obra handiak eranstea sortu zen ilusio ariketa aurrekontuen legeetara makurtu beharrean aurkitu da beraz, bi urteotan erakutsi dituen efektuak apalduz eta moldatuz. Arteszenaren magia, diru, emanaldi eta azpiegitura arazorik gabe jarduteko aukera hain zuzen ere, kolokan geratu da kulturaren sosak %20an laburtu eta gero. Bukatu dira eszena handiak, ehun milioi pezetatik gorako produkzioak, eta ho-

nekin batera, hasierako helburuen aldateta dator. Atzean geratu dira «Kakutua Berdea» eta «Mephisto» moduko obra handiak taularatzeko orduan baliatu izan dituzten argudioak, eta aurrerantzean, «*produkzio dinamikoak, kontrastatuak*» landu beharraz mintzatu zaigu Maria Jesus Aranburu Kultura diputatua. Dinamikoak? Kontrastatuak? Eta orain artekoak zer ziren bada? Eta datorren urtean aurrekontuak gehiago estutzen badira zer nolako obrak proposatuko dituzte? Hala ere, Arteszenak baino kulturgintzak jasoko du kolpea %20aren murrizketarekin, hainbat programa eta dirulaguntza hutsean geratuko baitira. Ez datoz garai onak kultur talde eta elkarteentzat. Gipuzkoako Foru Aldundiaren adibidea esanguratsua da oso, baina ez bakarria.

MARKA guztiak hautsi ditu aurtengo Herri Urratsek. Inoiz baino jendetsuagoa, 80.000 pertsona inguru bildu ziren Iparraldeko ikastolen zita nagusira, gazte jende mordoa tartean. Bertako eguzkipean, euskarak eta ikastolek bizi duten egoeraren inguruan aritu ziren batzuek eta besteak, eta Chiracen agintaritzak ekar dezakeenaz. Seaska

Egun batez nagusi agertzen den euskarak bide luzea du Senperetik Parisera, eta Chirac lehendakariarekin nork daki zenbat bihurtu topatuko ditugun

Iruña, Zangoza, Altsasu eta Tuteran ospatuko dira aurtengo Nafarroako Jaialdiak, uztailaren 28an hasi eta abuztuaren 26ra bitartean. Iruñean batipat dantzari egingo zaio tartea, antzerkiari Zangozan eta musikari Altsasun. Iaz Elizondón jarri zen karpia Tuteran kokatuko dute edizio honetan. Peter Gabriele sortutako WOMAD fundazioak zabalduko ditu ekitaldiak Iruñean, eta euskal ordezkariak dagokionez, Eolo taldea eta Kepa Junkera arituko dira, besteak beste. (A: Joxe Lacalle).

Baldintzak

eta Hezkuntza ministeritzaren arteko akordioari dagokionez, markatutako epeetan aurrera doala adierazi du Filipe Goietxek, nahiz eta langileen inguruan «administrazioak ez dituen kontuan hartu nahi gure eskakizunak». Guztiarekin, «bizkuntz gutien goen irakaskuntza ezagutzeaz gain, Ministerioak langileen egoera berezia ezagutuko duen testua egitea» dela aterabidea argitu du.

Jean Haritxelharrek «egun utopia-tzat jo daitekeen» euskararen ofizialtasuna aldarrikatzera jo zuen Senperen, eta hitz gogorak baliatu zituen frantziar estatuak oraino Europako Hizkuntz Gutxiagotuen Karta ez duela sinatu gogoratuz: «Erabat lotsagarria da bere burua demokratizatzen duen herri batek Karta ez sinatzea», eta urrats hau eman dezan eskatu zion altutik. Ofizialtasunari loturik, euskaraz ikasi duten ikasleek azkerketa ofizialak hizkuntza berean egiteko ezintasuna ere salatu zuten Seaskako ordezkariak. Antzeman daitekeenez, mantso doaz kontuak mugaz gaindi, eta eskaera nagusietan erabat geldo. Egun batez nagusi agertzen den euskarak bide luzea du egiteko, Senperetik Parisera, eta Chiracekin nork daki tartean zenbat bihurtune topatuko ditugun.

NAFARROAKO Gobernuak UP-Nkoek atzera bota dute EITBren hartzea arautuko duen akordioa, Alli berak proposatu ondoren. Hauteskundeak tartean direla eta, lehendakariari ez diotela akordioa kapitalizatzen utzi nahi izan adierazi du Sanzek, orain dela bi urte Parlamentuak onartutako erabakia hauteskundeon ondoren inongo arazorik gabe onartuko dela ziurtatuz. Orain artekoak ikusita, nork sinets ditzake hitzok?

EHUko Gobernu Batzordeak berriz, «irakasle egonkor ez-funtzionari» eredu sortzea proposatu du, egungo egoerari ate berriak irekiz. Horren aldeko bidea nola jorratu izango da urrengo urratsa.

J.J. PETRIKORENA

KULTURA berez da dinamikoa, eztabaidatua, zalantzan jarria, sortzailea, eragilea, bere kabuz hazia, indar propioz garatua, bere existentziari berari buruz ere zalantzak dituen, edo bestela ez da kultura.

Horregatixe zenbait lekutan, herrialdetan, elkartetan edo zenbaiten buruko zurrumbiltan erabili eta erakusten den ondarea kultura baino momia zimel, agor, bizirik gabe bat besterik ez da.

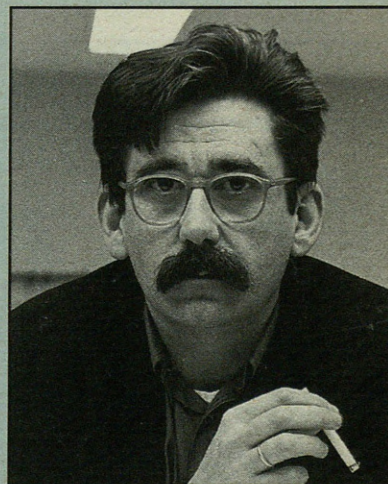
Ez gaude euskaldunok ere 'zenbait' horretatik aske. Gurean, nere irudirako, askok piztu eta indartu nahi duena ia momia bilakatu den izaki bat dela esan eta esplikatuz gehienok ados egongo ginateke. Bigarren mailako eztabaida izango litzateke –baina eztabaida, azken finean– piztu eta indartu nahi duguna hila ala eraila den.

DAGOENA da daukaguna eta hor egin behar dugu kultura, momia piztu eta bizitze hori. Hortxe dago eztabaida nagusia. Batzuek momia gutxien gutxienez hil zoriraino piztu nahi dute, aurretik atzera. Sinesmen handia eta ezintasun handiagoa nahiz eta oso sentimen garbia eta kristaua izan. Beste batzuek aldiz, daukagun gai guztiak batu eta ume berri bat egin nahi dugu. sentimentu lizunagoa baina erakargarriagoa eta dibertigarriagoa ere bai noski, etorkizuna luze izan dezan eta sasoi on eta kemenez ekin diezaion.

Lehen aukerak ezertarako baliorik ez duen ustean bigarren aukerak ezinbesteko baldintza batzuek bete behar dituela esan behar da. Boteprontoan esan daiteke ortodoxia oro apurtu behar dela, edo gutxienez zalantzan jarri, hemen ortodoxo asko baina euskaldun gutxi dagoela eta. Azken urteetako panoramari begiratu besterik ez dago zenbateraino ortodoxotu garen eta zein gutxi euskaldundu garen ikusteko.

EGOERA honetan dirijismo guztiak eta erakunde gurasokeriak aldarrikatzea utzi eta arbuiatu beharra dauzkagu, ortodoxia beldurtia baita etorkizunaren aurrean, lotsatia, ume egite lan horretan biluzik eta argiak piztuta aritzeko. Eta beldurra eta lotsa biak batera dituenak ez da inoiz ez duela hankarik sartzen pausoa emateko ausardiarik ez duelako, alderantziz baino, ausardiarik ez duelako asmatu ez du egiten ezertan ere. Eta asmatu egin behar da, jai dago bestela.

Enziklopedien auzia kasu. Hori ez bada dirijismoa, ortodoxia, gurasokeria eta, kulturaren kontrako hitza, monopolioa auskalo zer den. Mesedez ez etorri neri marka komertzialen arteko lehia dela eta gisako arinkeriak esaten, hori arazoa ezkutatzea eta edozer gauza egiten uztea baita, diru publikoa non, nola eta zertarako gastatu behar diren eztabaida

RAMON ETXEZARRETA

TXUTXU - MUTXUKA

DEBAKO ANTZERKI ASTEA

DEBAKO Antzerki Asteak IX. zita beteko du aurten. In Fragantik «Oleanna» taularatuko du, ekainaren 2an, Zubelzu zineman. Ekainaren 3an, talde amateurren batzarrea egingo da, Goaz aretoan. Ekainaren 4an, Peter Roberts mimoak «Tak-Tik» obra erakutsiko du, Zubelzu zineman. Ekainaren 6an, Poti Kiki eta Kiriki pailazoan txanda izango da, Ostolaza Herri Eskolan eta Itziarko Ama ikastolan. Ekainaren 7an, Aizarnako Eskolume taldea arituko da, Goaz aretoan. Ekainaren 9an, Sebastopoleko Titiriteroak, Plaza Berrian; eta ekainaren 10ean, Maskaradaren «Ernesto izatearen garrantzia» ikusi ahal izango da, Zubelzu zineman.

NOR - NORI - NORK

INAXIO TOLOSA

bere lehen bakarkako antzezlan estreinatze-kotan da Zumaian, maiatzaren 26an: «Izan ala...». Oso testu gutxiko obra da, inprobisazioan oinarritua, mugimendu, joko eta keinuen bidez landua. Bi musikari izango ditu alboan, zuzeneko musika eskainiz. Mitxel Gorrotxategi aritu zaio zuzendari lanetan. Aktore zuma-iarak hainbat lan egin ditu aurretik Maskaradarekin, eta zuzendari gisa ere jardun du Antxieta taldearekin ●

RAMON LAZKANORI

Monakoko Printzearen Saria eman diote, piano eta orkestrarako konposatu duen «Hitzaurre bi» obrarengatik, zeina Parisen estreinatu zuen, eta berriki Marta Zabaleta piano joleak eta Bilboko Orkestra Sinfonikoak jo duten. Rainero printzearen eskutik jaso zuen saria konposatzailer donostiarrak. Erroman ikasten dihardu egun, eta datorren urtean «Auhentzako kantuak» konposizioa estreintzeko asmoa du Miarritzeko Jaialdian ●

JUAN IGNAZIO IZTUETAK

Gipuzkoako dantzen inguruan lan handia egin zuen dantzari eta idazle zaldibiarrek bere herriaren omenaldia jasoko du, hil zela 150 urte betetzen diren honetan. Ekitaldien artean, bi liburu argitaratuko dituzte: «Juan Ignazio Iztueta dantzarrien maisua», hemendik gutxira izango da kalean, eta irailean, Iztueta berak osatu zuen «Diccionario Vascongado». Zaldibiar idazlearen izena darman Fundazioak hartu du bere gain zeregina ●

TEILAK

■ BERTSOLAMINTZA BIGARRENEZ

BERTSOLARITZAZ gogoeta egi-tea dute helburu Euskal Herriko Bertsolarien Elkartearen eskutik bigarren ezarritako antolatutako Bertsolamintza ekitaldiek. Duela bi urte egin ziren estrainez, egungo bertsolaritza zertan den aztertuz, eta oraingoan, bertsogintzan zuzeneko eragina duen bertso plaza hartu da aztergai. Bost hizlarik jardungo dute ekitaldiotan: Pello Esnalek ahoz-kotasunak bertsogintzan duen garrantzia azpimarratuko du; Xabier Amurizak bat-batekoak dituen plazak bereizi, deskribatu eta sailkatuko ditu; Jon Sarasua bertso jarrien azken urteotako joeren inguruan arituko da; Andoni Egañak txapelketak bertsogintzarekin duen loturari helduko dio, bertsolariaren ikuspegitik; eta Joxerra Gartzia, gaijartzaileen egitekoa aztertuko du. Durango (Xabier Amuriza eta Joxerra Gartzia, maiatzaren 17an), Ordizia (Jon Sarasua eta Pello Esnal, egun berean), Arrasate (Andoni Egaña eta Joxerra Gartzia, maiatzaren 18an), Bilbao (Xabier Amuriza eta Pello Esnal, maiatzaren 25ean) eta Uztaritzen (Jon Sarasua eta Andoni Egaña, ekainaren 6an) izango dira hitzaldiak. Lehen hitzaldia zuzenean izango bada ere, gaitzazkoetan hizlarien lanak bideo bidez jarraituko dituzte entzuleek. Horretarako 10 minutu inguruko bideo bana grabatu dute, nork bere gaiaren mamia azalduz. Bertsolamintza ekitaldiotara hurbildu ezin duenak berriz, bertan esandakoak «Bertsolari» aldizkariak plazaratu duen azken ale berezian jaso ahal izango ditu, oso-osorik.

Parisko Euskal Etxeak euskal musika zabaltzeko hautatu ditu maiatzaren 17, 18 eta 19a

Disketxeak Frantziako merkatuaren konkistan

Azkenaldi honetan euskal musika kanpora ateratzearen beharraz hitz egiten da maiz: Europako merkatura hedatu eta banaketa-gune eta kontzertu eszenatokiak desbokatzeaz. Zein urrats ipintzen ari da, baina, helburua gauzatu dadin? Disketxe eta banatzaileengana hurbildu gara errealitate baino gehiago nahia ote den jakiteko.

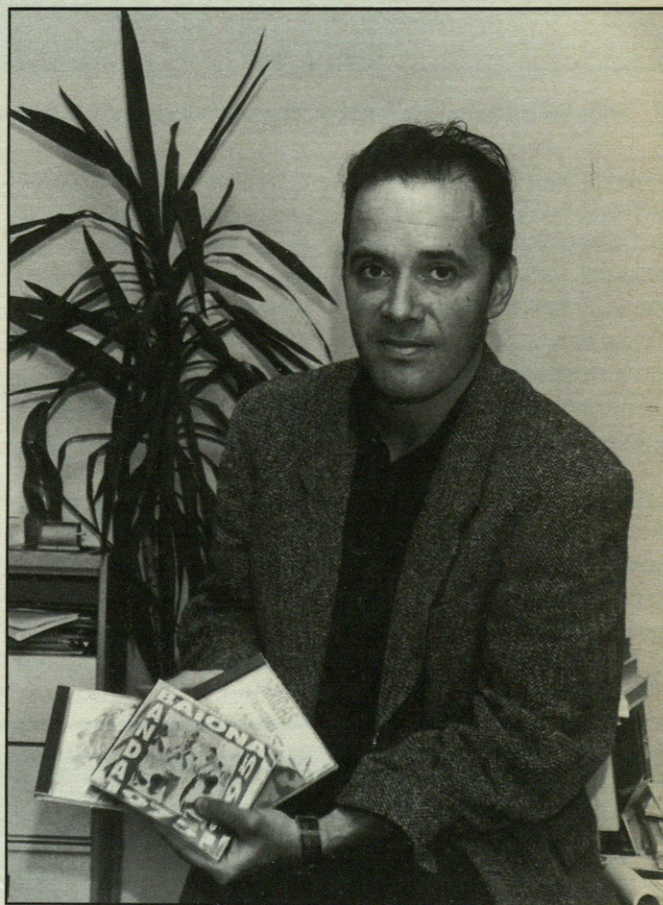
«EUSKAL produkzioa Europako merkatura zabaldurik; euskal kultura esportatu; euskarak kanpoko merkatura mugatzen du baina...». Azken urteotan geroz eta gehiago entzun daitezke gisa honetako adierazpenak disketxe, talde, komunikabide, banatzaile, manager eta musikaren mundua osatzen duten beste hainbat baten ahotan.

Euskal disketxe nagusiak -Elkar, IZ eta Esan Ozenki- bat datoz erreflexio horrekin. Eta «Euskal Musika-Hiru egun euskal musikaren sormenagatik» ekimenak gai hau azalarazteko aitzakia du berarekin. Izan ere, datorren maiatzaren 17, 18, eta 19an, Euskal Etxeak antolatutarik, Oskorri, Lin Ton

Taun, Erramun Martikorena, Su Ta Gar eta Txakun taldeak bilduko dira Parisen.

Aipatu hiru disketxeen artean Esan Ozenki da lan honetan aitzindari; banaketa zirkuituak sortzeko benetako ahalegina egin duen bakarra. Kortatu taldeak egindako biretan ezagututako kontaktuez baliatu da horretarako.

Esan Ozenki labela Europako Komunitateko herrialde gehienetan zabalduta dago. Egun, Latinamerika eta Japoniara ere hedatzen ari da. Fermin Muguruzak duela gutxi Argentina eta Txile aldera egindako bidaiari esker, bestalde, bi lurralde hauetan ere banaketa egitea lortu du. Ildo beretik, urte hasieran Esan

Jean Meyzenc, Agorila-ko gerentea. (Arg. A. Elozegi).

Ozenkik kaleratutako hainbat talderen abestiekin bilduma osatu zuen, bereziki kanpoko promozioan pentsatuz.

Elkarrek ere bere eskaintzaren zati handia jasotzen duen bilduma kaleratzea pentsatua du hilabete honetarako eta era berean kan-

Talde euskaldunei dagokienez, Negu Gorriak-en diskoak dira salduenak Frantzian. (Arg: A. Bayo).

poko promozioa landu. Disketxeak Madrilen egingo du lan honen aurkezpena eta Parisera ere joango da kazetari, banatzaile eta abarri erakusteko. IZri dagokionez, Jama Larreburu bertan sartu zenetik, disketxea kanpoko banaketari bultzada eman nahian dabil. Agorrila enpresarekin duela gutxi iritsitako akordioa tarteko, Txakun eta Mister Saguak taldeen diskoak Frantzian banatzea lortuko du.

Banaketa frantses Estatuan

FRANTZIAN euren produktua banatzea izan da hiru disketxeek jarritako lehen-tasunetatik bat; honela Parisko banatzaileek Europako merkatuari begira ateak zabalduko dizkieten itxaropenez.

Egun, Estatu frantsesean euskal taldeez arduratzen diren bi banaketa etxe daude: Melodie Distribution, Esan Ozenkiren zigitupean

ari diren rock talde guztiez arduratzen dena, eta Agorrila. Baionako produktorabanaketa etxe honek katalogo zabala du: koralak, kantautoreak, txarangak, folklore-taldeak eta berrikuntza moduan, IZk oraintsu produzitu dituen bi rock taldeak.

Melodieko rock saileko arduraduna eta euskal rockaren zale amorratu den Duduchek burututako lanari esker, Parisko musika zentro nagusienetan, FNAC edo Virgin-en, hamabost rock izenburu inguru ikus daitezke «rock basque» plaketaren baitan. Orain arte Negu Gorriak zein Kortaturen diskoak «rock français» atalean bilatu zitezkeen. Duduchek

azaldu digunez, «*talde bauen lanak saldu eta banaketa egitea esfortzu gogorra da, ezezagunak baitira. FNACek eta Virginek produktuak onartu arren, ez dute inolago ahaleginik egiten euren promozioan*»

Salmentetan, Negu Gorriak-ek du arrakastarik handien. «Borreroak baditu milaka aurpegi» diskoaren 2.500 ale saldu ziren. «Gure Jarrera»-rekin, baina, bazituen 4.000 disko salduak Frantzian. Duduchek azaldutakoari helduz, talde bakoitzak estilo ezberdina duenez zaila da hedapena. «Hizkuntzaz gain, ez dago euskal 'ukitu' berezirik. Ondorioz, guztiak euskal rockaren izenburupean bil-

Frantses Estatuan euskal taldeekin diharduten bi banaketa etxe daude: Melodie Distribution, Esan Ozenkiren zigitupean ari diren rock talde guztiez arduratzen dena, eta Agorrila

tzea erabaki dugu. Kanpo gelditzen dira Kortatu eta Negu Gorriak: komertzio bandietan plaketa propio-rako eskubidea baitute hauek».

Melodiek banatzen dituenen artean, Ama Say, Etsaiak eta Anestesia dira salduenak. Baina kopuru xumeetan beti ere: 50 eta 150 konpakto inguru izenburuko. Agorrila da, bestalde, Frantzian euskal musikaren bigarren banatzaile etxea. Landak edota Pirinioetako folklorea ezezik, euskal folkloreaken katalogo zabala du. Abeslarien artean, Michel Etxeberri, Michel Telletxea edota Pampi Ladutxetik hasi eta Erramun Martikorenaren lehen diskoraino, «Aire Xaharretan». Iparraldeko abesbatzei dagokionez, Adixkideak, Argileak, Arrantzaleak-en seriea, Iguzki Lore... Eta Txarange-tan, besteak beste, Kaskarot, Zarpai eta Les Joyeux.

Jean Meyzenc Agorrilako gerentea bat dator Duduchekin, banaketan dau den arazoak azpimarratzeko orduan. «Gure lekua ondo egina dugu, 40 urte baitaramatzagu bonetan lanean», dio baionarrak. Agorrila, batez ere, «guk editatutako produktuak banatzen dituen disketxea da». Horrezaz gain, bestelako produktuen banaketa ere egiten dute, «Txakun eta Mister Saguak-enak kasu, non IZk geure banaketa-zirkuituak profitatzen dituen bere produktuei iteera emateko», azaldu du Meyzencek.

Euskal folklorea promozionatzea ez dela erraza esan digu Agorrilako gerenteak. «Ez baitauka, kort-sikarrek polifoniekin edo bretainiarrek Alain Estive-

lekin izan zuten modura, gurditik tirako duen egiturarik. Egun, Michel Etxeberri tiratzen dio gurdinari. Frantzia oso ondo banatzen duen abeslaria da Etxeberri, nahiz eta gure herrian oso ezaguna ez izan.

Frantzia ez da ia disko denda txikirik. Produktu oro FNAC, Virgin edota supermerkatu handietan saltzen dira. «Hauet, Txakun bezalako taldea proposatzeak ez die ezer esaten, baina han egote hutsak publikoarenaganako bidea errazten du». Hala ere, Meyzencek esandakoaren ildotik, ez da arrazoirik euskal musika gehiago sal ez dadin. «Paristarrek turista moduan elortzean musika erosten dute bemen. Beraz, gustuko badute zergatik ez dute Parisen bilatuko».

Taldeek ere ez dute jotzen

BANAKETA bideratu ahal izateko, ordea, musika taldeek ez dutela Frantzia behar adina jotzen adierazi du-

«FNAC edota Virgin disko dendei Txakunen moduko taldeak ez diete ezer esaten, baina han egote hutsak publikoarenaganako bidea errazten du»
JEAN MEYZENC

Euskal musika menua Parisen

Maiatzaren 17, 18 eta 19an «Euskal Musika-Hiru egun euskal musikaren sormenagatik» izenburupean programa erakargarria aurkeztuko da Parisen. Hainbat hitzaldi prestatu dira ekitaldirako eta horien ondoren etorriko da rock kontzertua, Le Divan du Monde areto ezagunean eskainiko dena. Bertan izango dira Su Ta Gar, Txakun eta Lin Ton Taun. Eta ostiralean Oskorri eta Erramun Martikorena ari-tuko dira Auditorium des Halles aretoan.

Parisko Euskal Etxeak sortutako proiektua da «Euskal Musika». Eusko Jaurlaritzari aurkeztutako aurreproiektua eta lortutako diru akordioari esker, Euskal Etxeko lantaldeak azaroan ekin zion euskal musika promozionatzeko ekitaldia bideratzeari. Marie-Agnes Steunou ekitaldiaren prentsa ardura-dunak azaldu duenez, «Euskal Herrian kantu eta musika produkzioa bade-la erakutsi eta Frantziako entzuleei interesa piztea dugu helburu».

Eusko Jaurlaritzak dirulaguntza kopuru gar-rantzitsua luzatu du ekitaldia gauzatu dadin. «Dis- ketxeek ere onurarik ate- rako zuten, beraiek ere dirulaguntzarik eman beharko luketela pentsatu genuen, eta emaitza posi- tiboak lortu da», esan digu Marie-Agnes Steunouk. Euskal Kultur Erakundeak ere lagundu du proiektuan, hainbat komunika- bide bezalaxe. Eta Euskal Etxeak, azpiegitura eta alor materialari dagokion guztia eskaini du.

te elkarrizketatuek. Kontzertu gehiago eskaini ezean, ez dira ezagutzero ematen eta horrela izaki salmentak ez dira handitzen. Duduchek dioenez, «Negu Gorriak-ez aparte -Parisen emandako azken kontzertuan 1.500 pertsona bildu ziren-, inongo euskal talde-

ez du kanpora ateratzea lortu». 1993an Farenheit promotorak BAP taldea ekarri zuen eta kontzertua aski ondo atera zen, baina ez du jarraipenik izan. Elkarrizketatuen arabera, «Euskal Musika» ekimena onuragarria da eta lan modu honi jarraipena emateko bideak ipini beharko lirateke.

Jean Meyzencen hitzak hartuz, euskal taldeek Euskal Herri- kanpora pro- duzitzeko ez dute behar adina indar egiten; «Txakun ari da kanpora ateratzeko saioak egiten. Salmentak

igo eta banaketa bideratze- ko modu bakarra da».

Arazo bera dago prentsa- ren promozioari dagokio- nez. Duduchek duen espe- rientzia kontuan hartuz: «Anestesia eta Ama Say tal- deek soilik lortu dute pren- tsan lekua, baina hala eta guztiz ere talde hauek ez dute sekula Frantzia jo». Txakunen azken diskoak, «Mila sagarroi bide bazterrean»ek, alta, komu- kabideen artean onarpen ona ukan du.

JULEN ARRIOLA

Soinu eta Argiztapen ekipoen alokairu eta instalakuntza
Bideo Proiektoreak - (ikustentzunezkoak) - Pantailak

SOINU - ARGIZTAPENA

Grabazio platoa - Bideo-Zinema eta Telebistarako
Grabaketa - Plato 24 pista digitzaleko Grabaketa Estudioa

Irudi - Ots S.L. Pol. Industrialdea, Gabildea 15. Ed. BIZKARGI, 8-9. 20300 IRUN
Tel. (943) 63.16.32 Faxa: (943) 63.16.02

irudi ts

Lekeitioko kale antzerki jaialdia ez da egingo

Kale antzerkira zuzendutako jaialdien artean esanguratsuena, Lekeitiokoa, ez da aurtengoz egingo, bertako udalaren diru arazoak direla medio. Zarautz eta Barakaldoko zitak geratzen dira, eta horien berri eman dugu. Honezaz gain, kalean jarduten duten antzetzaldeko egoeraz ere hainbat datu luzatu ditugu, eta horien arabera, krisi egoera bizi dute: ez da estreinurik egiten, ezta talde berririk sortzen ere.

LEKEITIOKO jaialdia, kale antzerkira zuzendutako topaketan artean esanguratsuena, eta ikurra, ez da aurtengoz egingo. Imanol Agirre antolatzaile taldekoak adierazi digunez, urtarillaren lehen egunean txostena

bidali zuten Udaletxera, aurtengo ediziorako proposamenekin, «baina ez dugu inongo erantzunik jaso, eta beraz, ez egitea deliberatu dugu». Jaialdiari bizkar eman diotela uste du: «Foru Aldunditik ateak zabalik

izan ditugu beti. Udaleko kultura sailetik ordean, ez dut bultzatzeko gogo handirik antzeman». HBren esku dago Lekeitioko Udala, eta bertako kultur dinamizatzailea den Zorione Agoitia esan digunaren arabera,

«garrantzitsutzat jotzen dugu jaialdia, baina arazoa dirua da. Krisia dago administrazioan. Duela bi urte genuen aurrekontu berarekin ari gara lanean, eta ezin dugu miraririk egin». Hala ere, Kultura batzordeak gaiaren inguruan eztabaidatu behar duela eta, «beharbada bi urtean bebin egitea» proposa dezakeela esan digu.

Jarraitzeko asmoa

IAZ, Lekeitioko Udalak eta Bizkaiko Foru Aldundiak erdibana jarritako hiru milioi pezetarekin (120.000 libera) antolatu zuten jaialdia, uztailaren 8tik 17ra bitartean, eta Imanol Agirrek esandakoaren arabera, «erabateko arrakasta izan zuen herri-tarren partehartzeari dagokionez eta taldeen maila edota plazaratutako estreinuak kontuan hartuta. Alde guztietatik begiratuta zen errentagarria. Gauza jakina da, gainera, kale antzerkiaren eremuan erreferentzia garestia, obra mordoa estreinatu ditugula, produkzioak egin... Penagarria da gertatu dena». Jarraitzeko asmoa du, hala eta guztiz ere: «Aurtengoz buztan geratu zaigun zazpi-garren edizioa datorren ur-

Planteamenduen krisia bizi da

KALE antzerkia geldiu-nean aurkitzen da egun, taldeek nora jo ez dakitela. Hankapaluek eta muntaia handiek beren onenak eman dituztela antzematen da, ez da obra handirik estreinatzen azkenaldion: Markeliñek taularatu zuen azkena, duela bi urte, eta krisiaren erdian, ekintza txiki-txikietarako joera nagusitzen ari da. Imanol Agirre kritikariak dioenez, «Katalunian duela sei urte lebertutako krisiaren erdian gaude gu orain». Ka-

talunian, garai bateko muntaia handiak bazter-tuta geratu eta hiruko eta lau-ko taldeek egin dute aurrera, zirkuaren inguruko lanen eta obra txiki-kien haritik. Erabat antzerako errealitatea antzematen du, gurean ere, Imanol Agirrek.

Izan ere, emaitzei eta taldeei erreparatzea besterik ez dago honetaz jabetzeko: talde historikoek, Markeliñe dela, Hika edo Trapu Zaharra, adibidez, ez dute antzez-

lanik estreinatuko aurtengoz; antzetzalde berririk ez da sortzen... Geldiunea beraz, nabarmen. Planteamenduen krisitzat jo daitekeena baina, kateaturik dator «kale antzerkiaren instituzioekiko menpekotasunarekin», Juan Manuel de Los Santos Barakaldoko Nazioarteko Kale Antzerki Topaketan arduradunak adierazi digunez: «Administrazioen aurrekontu osasuna ez da batere ona». Guztiarekin, urte hotza aurtengoa.

Antzeztaldeek ez dute kaleari begira mugimendu handirik erakutsi aurren. Muntaia handiek onenak eman dituzte eta obra txikiak ari dira nagusitzen.

tean bideratzen saiatuko gara.

Kale antzerkiaren denboraldiak bere zita garrantzitsuena galdu badu ere, bestelako aukerarik izango da maila honetan egiten ari dena ikusteko. Aukera handiegirik ez; egia esan, Lekeitiokoa alde batera, Barakaldo eta Zarauzkoa baitira nabarmenezko modukoak.

Bigarrenez burutuko dira Zarauzko topaketak, eta iazkoarekin alderatuz gero, indarturik datoz, joan den

urtean egun bateko egitaraua izan zena asteburu oso-ra luzatuko delarik, uztailaren 14 eta 15era. Lau emanaldi dituzte dagoeneko lotuak antolatzaile lanetan ari

■ Indarturik datoz Zarauzko Topaketak, lau talderen parte-hartzeaz eta asteburu osoz

diren Alproja taldekoek: Markeliñe, Salitre eta Trapu Zaharra antzeztaldeek kaleko giroan erakutsiko dituzte beren obrak, eta Maskaradak herriko frontoian.

Zarautzen aurrera

MARI Manterola antolatzaile taldekoak dioenez, iaz herritarrek erakutsitako interesak eta babesleen aldetik jasotako laguntzek posible egin dute urrats hau eman ahal izatea: «Pixkanaka aurrera egin nabi dugu, eta

Zarautzen antzerki munduan dagoen giroari erantzun». Udala, herriko tabernari eta aurrezki kutxetatik jaso duten sostengua dela medio, milioi bat pezetako aurrekontua osatu dute.

Azkenik, Barakaldoko Nazioarteko Kale Antzerki Topaketek zazpigarren edizioa beteko dute aurren, irailean. Oraindik, hala ere, zehaztu gabe dauzkate taldeak eta egitaraua.

J.J. PETRIKORENA

JUAN LUIS ZABALAREN ipuin liburua, SUSA argitaletxeak plazaratu berria

SAKONETA

11 ipuineko bilduma, 176 orrialde; liburudendetan salgai: 1.300 pezeta

«Adar bakoitzaren oinatza» liburua, Tuterako urrezko garaia Xabier Urzanteren eskutik

«Lotura egin beharko litzateke euskara eta hemengo sustraiekin»

Iutera hiriko Erdi Aroan girotutako ipuin sorta dugu Xabier Urzanteren liburu hau. Luis Martorel eta Alberto Solaren irudiez hornituta, arabiar, judu eta kristauak elkarrekin bizi zireneko garaiak. Ereinek Argia Ikastolaren laguntzaz karrikaratu du «Adar bakoitzaren oinatza» liburua. Aurten Tuteran egingo den Nafarroa Oinez kultur aberastasun horren isla izanen delakoan.

Gazte jendeari zuzendutako ipuinak biltzen dira liburu bonetan, zer dela eta garai hori aukeratu?

Hemen bizi garenoi askotan aipatu izan zaigu Tuterako garai mitikoa: urrezko garaia, Erdi Arokoa. Tuterarabiarrek sortu zuten IX. mendean eta XII. mendera arte haiek nagusi izan ziren bertan. Ondoren, Iparraldeko nafarrak etorri, eta XVI. mendera arte elkarrekin bizi izan ziren.

Tuteran beti esan izan da garai hori urrezkoa zela; hain zuzen ere tolerantzia eta aniztasunaren garai bezala deskribatu izan da. Beraz, betidanik uste izan dut interesgarria izan daitekeela garai hori besteei ezagutaraztea, batez ere Nafarroan eta Euskal Herrian Tuterako berri ez dakitenei.

Erreferentzia bat pausatu nahi izan duzu hemengo euskaldunentzat?

Liburua duela bizpahiru urte pentsatu genuen; ikastolako jendearen enkargua izan zen, hortik ipuin bat atera zen, eta behin abiadura hartuz beste batzuk etorri ziren atzetik. Asmoa, hemengo historiako gaiak modu literario, erraz eta gozo batez jorratzea zen, batez ere ikastolako gazteek ezagun zezaten. Gezurra badirudi ere, hemengo ikastolako haurrek gehiago ezagutzen dute Iturengo ioaldunak edo

ez dakit nongo txingalariak hemengo historia zaharra baino.

Ipuinekin giro bat sortu nahi izan dut. Seguraski historia ez da gertatu ipuinetan agertzen den bezala, ez da nire asmoa izan, baina egia da hemengo kultur erreferentziak, historikoak, beste muga batzuetara daramatzatela, beste garai batera. Juduak, musulmanak eta kristauak bizi izan dira hemen, elkarrekin, borrokan batzuetan, besteetan ez.

Giro hori al da ipuinak lotzen dituen baria?

«Tuteran beti esan izan da Erdi Arokoa urrezkoa garaia izan zela, tolerantzia, aniztasun garaia; beraz, betidanik uste izan dut interesgarria izan daitekeela garai hori besteei ezagutaraztea»

Badu nolabaiteko haria; ipuinak independenteak dira, eta ipuinetarako behar bada ez da beti komeni. Esate baterako, ipuin bat poema bat da, hemengo tuterar batek eginga, Yehuda Halevi izenekoa, XII. mendeko Yehuda Halevi izeneko poetarena, euskaratua. «Sion» izeneko poema, prosazko eraskin bat egin eta ipuin bezala aurkeztua, baina ez da ipuin bat.

Beste ipuin batean alfonbra hegalaria agertzen dira, Aladino moduko *jin* miresgarriak, mila eta bat gauen giroan kokatutako zerbait. Beste ipuin batean zainzuriak nola aurkitu ziren azaltzen da, oso istorio interesgarria. Gaiak oso desberdinak izan arren, nolabaiteko haria segitzen da hasieratik bukaera arte.

Bukaeran, aberastasun hori galtzean, ez al zara triste azaltzen?

Tristura ez da nik azaltzen dudana sentimendua, pena bai. Aspaldian gertatuko gauzak baitira, beranduago izanda ere, Nafarroan ere musulmanak eta juduak kanporatuak izan ziren eta

hori nolabait garbiketa etnikoa izan zen. Egun maiz aipatzen den terminoa da hori, beste leku batzuetan egiten delako. Tuteran duela lauhun urte egin zen eta hori ez da batere pozgarria nire iritzirako.

Tuteran zer gelditzen da egun aipatzen duzun «urrezko garai» horretatik? Ba al da edonolako sentimendurik aro horrekiko?

Baietz uste dut; sentimendua ez da oso zehatza, lausoa da, jendeak badaki hemen beste zerbait izan zela, eta hori oso lotuta dago oraingo gertaerekin. Esate baterako, beharbada, Tuteran jendea gehiago identifikatzen da juduekin, musulmanekin baino. Oro har ari naiz, agian arestiko historia mendealdekoa den zerbait bezala identifikatzen delako.

Liburuak badarama eraskin bat eta hor hemengo gauza batzuk aipatzen dira. Jendeak oraindik aipatzen du Tuterako *manta*, eta hori ez da Tuterako istorioa bakarrik, Espainiako hiri askotan katedralean eta eliz nagusietan, zapi bat egoten zen, eta ustez juduak ziren abizenak azaltzen ziren. Errealitatean zertan mami-tzen den hori, beharbada

«Erriberan bada Nafarroarekiko eta Euskal Herriarekiko sentimendu berezi bat». (Arg: P. Larrion).

berezitasun sentimendu batean: hemen Erriberan bada Nafarroarekiko eta zer esanik ez Euskal Herriarekiko sentimendu berezia.

Estiloan «Mila eta bat gau»etako giroa aukeratu duzu; gainontzean, estiloa zertzerakoan gustura sentitu al zara? Betidanik izan al duzu zaletasun hori?

Ez, ni ez naiz idazlea, eta hemendik aurrera ez naiz izango, hori ez baita nire lana. Zailtasun nagusia izan

dut, sinesgarritasunarena, konparazioarena, gaiak aipatzerakoan, euskara aukeratzerakoan... Euskara batuan, noski, baina zein euskara eta nolako estiloan zen hautua, eta azkenean liburuak nolabaiteko nafar kutsua hartu du.

Liburua Ereinek aterako du, baina Argia Ikastolak parte hartu du proiektu bonetan.

Hemengo ikastolak ale kopuru bat banatuko du bere ikurraz, baina edizio bakarra da, *faja* batekin aterako diren ale horiek, Nafarroa Oinezeko festan eta ekintzetan banatuko dira, eta irabazien zati bat ikastolarentzat izango da.

Horrelako gauzak mai-zago egin beharko lirake, euskaraz bertako gauzak moldatu, historiari egokitu... Aberasgarria izan al daiteke?

Nafarroan ere izan daiteke. Euskaldungoak eta ikastolak arazo nagusia dute txerto

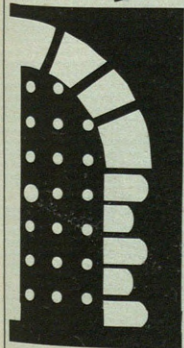
arrotz bezala daudela kontsideratua, kanpoko den zerbait bezala; orduan, euskaltzalegoaren erantzuna ortodoxia da.

Erriberan Iruñean edota Donostian baino euskaltzaleagoak gara: Tuteran benetan ospatzen da Olentzero, eta norbaiti bururatu izan balitzaio behin hemen, Errege egunean, kabalkadan, Ikastolak gurdiren bat ateratzea, sekulako *vade retro*-a eragingo zukeen, ziur.

Ortodoxia da nagusi, eta alde batetik hori euskaldungoaren indarra da, horregatik izango ez balitz seguraski hainbat gauza ez lirake egingo; baina, bestetik, jende arruntaren artean kontraerantzuna sortzen da: hori ez dela hemengo. Nolabaiteko lotura egin beharko litzateke euskaltzaletasuna eta hemengo sustraiekin.

PATXI LARRION

1995

II. IGARTZA

abentura eta misteriozko

NOBELA LEHIAKETA

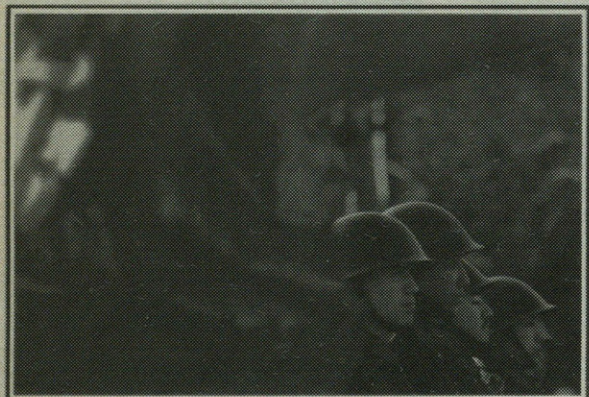
Antolatzailea: Beasaingo Udala

Babeslea:

CONSTRUCCIONES
Y AUXILIAR DE
FERROCARRILES, S.A.

TXINA: IRATZARTZEN ARI DEN HERENSUGEA

Egungo ekonomia mundialean dugun herririk garrantzitsuenetakoa. *Txina: Iratzartzen ari den herensugea* liburuan azken hoge urteotan kapitalismorako bidetik (txinatar merkatu-sozialismorako bidetik Den Xiaoping-en hitzetan) abiatu den erraldoi honen arestiko historia aztertzen da. XIX. mendeko Txina, Iraultza nazionalista., Herri-Errepublika eta egungo egoera hurrenez hurren arakatzeko aukera izango duzu.

80 orrialde, 60 argazki, diagramak eta bibliografia.

JADANIK KALEAN !!!

EUSKAL HISTORIAREN 15 GERTAERA NAGUSI

Gure herriaren historia ulertzeko oinarritzko gertaerak aztertzen dira *Euskal historiaren 15 gertaera nagusi* liburuan.

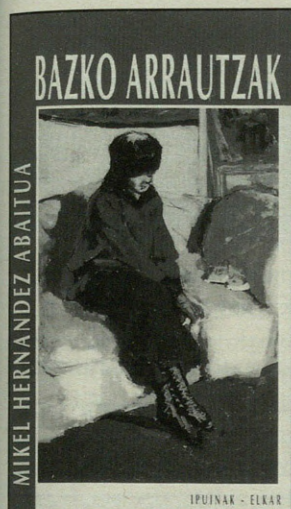
Euskaldunak: Noiztik Euskal Herrian? Erromatarren konkista. Orreagako bataila. Nafarroako Erreinuaren hasiera. Nafarroaren konkista. Matxinadak. Matalas. Azkoitiko Zalduntxoak. Garat eta Frantziako Iraultza. Bergarako Hitzarmena. Lehen labegaraia. EAJ/PNV eta PSOEn sorrera. Gernikako bonbardaketa. ETAren jaio-tza. Franco hil ondorengo lehen hauteskundeak.

ARGAZKI EZIN EDERRAGOekin

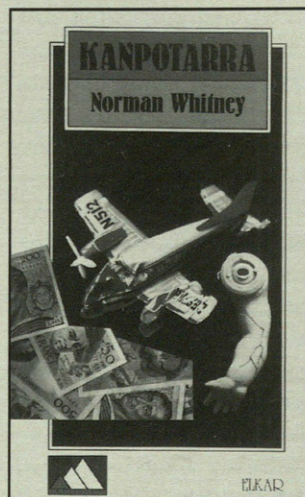
GAIK ARGITALDARIA

LIBURUAK

«BAZKO ARRAUTZAK»
MIKEL HERNANDEZ

ABAITUA. ELKAR, 121 or Errealismotik fantasiara, eta alderantziz, fantasia errealistatik errealismo fantastikora-ko bidean sei ipuin jaso ditu «Bazko arrautzak» liburuan Mikel Hernandez Abaituak. Autoreak hitzaurrean dioenez, narrazio hauek ez dute giro edo tonu narratibo komuna; halaz guztiz ere, erlaziorik gordetzen dute batzuek besteekin, eta tituluari jarraiki, guztiak dira Bazko arrautzak. Irakurleari dago- kio istoriooi kozk egin eta barruan zer dakarten asma- tzea. Jakin ezazue baina, azalean ikusten ez dena du- tela mintzagai ●

«KANPOTARRA»
NORMAN WHITNEY
ITZULTZAILEA: IÑAKI

MENDIGUREN
ELKAR, IRAKURMENDI,
73 or.

«Woodend herri txiki eta lasaia zen, dendarik eta bi- sitaririk gabea. Baina, egun batean, kanpotar bat etorri eta Kantoiko Denda zabaldu zuen. Uda hartan, bisitari asko etorri zen Woodende- ra. Bezero beriak ere etorri ziren ezkutuan dendara...», zertara? Galdera eta egoera honi erantzuten zaio libu- ruan. Euskara ikasten ari di- ren gazte eta helduei zuzen- duriko Irakurmendi sailean dator, 1.000 hitzerainoko lexikoaz. Irakurri eta ikas- teko proposa, beraz ●

RITXI LIZARTAREN BEGIETAN

Neurri-neurriko aktore-antzezlan saritua

1994an Donostia Hiria saria jaso zuen antzezlan honek. Egilea aktore da eta, neurri batean, genero honek idazle mailan duen gabezia edo egokipen-falta (euskaraz idazten duten ale gutxi horiek oso noizbehinka izaten dute lana jokatuazateko errekonozimendua) betetzen du.

Usu gertatzen da aktore batek obra idazteko erabakia hartzen duenean idazle batek aurkitzen ez duen babesa izatea, hots, antzezlanaren taularatuko duen taldearena. Hala gertatzen da gero eta ugaria- goak diren aktore-lanekin: «Ama begira zazu», «In fraganti»... Hala ere, akats nabaria liteke denak multzo berean sartzea.

Alabaina bat-bateko kontsumorako idatzia izanak zipriztindu egiten du idaz- lanaren tajuketa: hizkera zuzena -agian kontzesio gehitxo hizkuntz arloan-, gag efektistak, ikusleei eginiko keinuak... Ak- tore honek ederki erakusten du maisu moduan menperatzen duela eszenatokia.

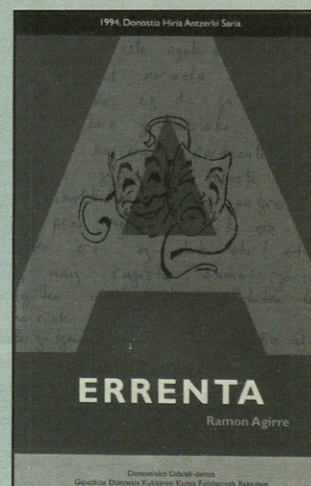
Era honetako lanek kritika txarrak jaso

ohi dituzte: errazkerian erortzea, literatur balio eskasa izatea eta aktoreek berek inork baino hobe ezagutzen dituzten tau- latu gaineko trikimailuetarako aukera bi- kaina eskaintzea.

Baina lan honen egituraketa landuagoa da, tentsioguneak egoki daude jorraturik, pertsonaien izaera ederki definiturik dago, oso modu egokian eusten dio hariari, aktore ez den batek antzerkia idaztera- koan deklamatzek ezartzen dituen hiz- kera-mugak eta kakofoniak ederki bide- ratzen ditu...

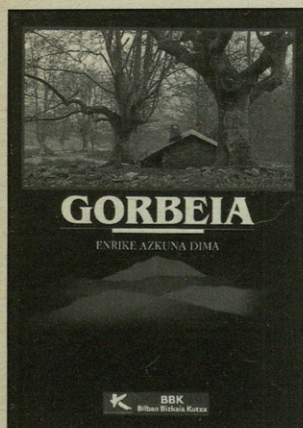
Irakurketa behintzat oso atsegina da, eta derrigorrez eskatzen du zuzeneko emanaldiaren kontrastea. Bederen 1 tal- dearekin buruturiko antzezpina, gainera, oso atsegina egiten da.

Argitalpen mailako basamortuan, ba- dirudi sariak direla -argitaletxe batzuen tartekako argitalpenak salbu- antzezlanak etenik gabe kaleratzeko modu bakarra. Modu berean, planteatzeko gaia liteke

ERRENTA
RAMON AGIRRE
KUTXA. 75 or.

aktoreak idazle bihurtzearen beharra, li- teratura -are gehiago antzerkigintza- ez baita errenta.

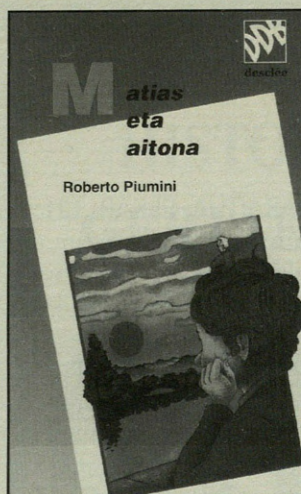
«GORBEIA»

ENRIKE AZKUNA DIMA
BILBAO BIZKAIA KUTXA,
263 or.

Xabier Lizardiren «Oi lur, oi lur! Oi, ene lur nerea!...» poesia aukeratu du Enrike Azkuna Dimak kontrazala jazteko, eta Gorbean zehar proposatzen dituen 27 ibilaldiren plazerra irudikatzeko: «Oi lur, oi lur! Oi, ene lur Gorbea!...». Amurriotik Zea-nurira, 80 kilometrotan zehar, bere tontor eta maldak luzitzen dituen mendatearen pasarterik erakargarrienak jaso ditu autoreak argazkietan (begiek harantz egiten dute oharkabea!), eta haietara iristeko bidea erakutsi, zehatz-mehatz. Ezagutzen duenak badaki, eta ez duenak zein ederra den baleki! ●

«LOTSAREN IGES» SALBADOR ZAPIRAIN «ATAÑO» SENDOA, AUSPOA LIBURUTEGIA, 166 or.

Etorri handia eta oparotasuna azpimarratu behar zaizkio Salbador ZapiRAIN, «Otaño», Errenteriako idazleari. 1979an kaleratu zuen lehen liburua, «Txantxangorri kantaria», eta harrezkero, beste sei eskaini dizkigu, iaz azkena, «Nora goaz?», oroitzapenen eta berak jasotako gertaeren ingurukoak guztiak. Aurrekoen aldean ordea, gatazkatsu eta modernoagoa egin du «Lotsaren iges» eleberria, bortxaketa baten ondorioz haurdun geratu den neska batetaz. Errukirik gabe, amak etxetik bidaliko du... ●

«MATIAS ETA AITONA» ROBERTO PIUMINI ITZULTZAILEA: KOLDO BIGURI DESCLEE DE BROUWER, EPOTXAK ETA ERRALDOIAK BILDUMA, 112 or.

Ibilaldi fantastiko batera garamatza liburuak, Matias eta hiltzorian dagoen aitonen eskutik. Aitona ohean badago ere, biak elkarrekin abiatuko dira, eta baso, ibai eta mendietan zehar hainbat abentura biziko dituzte. Modu honetan, Roberto Piumini bi belaunaldiren arteko elkarrizketari heltzeko modua aurkitu du, eta egunero gauzez eta bizitzaheriotzaz hitz egitekoa. Hamar urtetik gorakoentzat ●

«LAU BIZIKLETA URRUTIRA JOATEKO»

JOXEMARI ITURRALDE
EREIN, AUSKALO, 104 or.
Uztaila iritsi da. Tourra, Risky, Gomax, Enriko eta Luis Ignaziok ere prest dituzte beren bizikletak. Tourrerako ez baina, herriko neskek aukeratu duten kanpinaren bila joateko. Txirrindulari onenen umore eta gogoz emango dituzte pedalkadak, igo eta jaitsiko malda gogorrenak, irentsiko kilometroak, eta kilometroak... beren bihotzeko nesken bila. Antton Olariagaren ilustrazioak lagun, urrutira eramango ditu gaztetxo bizi-biziok Joxemari Iturraldek, oporretako tarte magikoan: «Uztaila, uztaila, uztaila! Hitz horrek magikoa dirudi neretzat» ●

ARGITALPEN BERRIAK

"TXEPETX" BILDUMA

- TXEPETX 5 PROZEDURA KOADERNOA I
- TXEPETX 5 PROZEDURA KOADERNOA II

Pasiotarrak - 48290 ● EUBA ☎ 6308036 FAX: 6308028

ORIOKO EUSKARA

Itaki Iturain - Loren Loidi

«ORIOKO EUSKARA»

INAKI ITURAIN eta
LOREN LOIDI
ORIOKO UDALA,
EUSKARA BATZORDEA,
211 or.

Hitzaurrean diotenez, Orioko euskararen egoera, «kokolan ezezik, arrisku bizian dago». Eta arriskuari erantzuteko ahaleginen barruan kokatzen dute azterketa, datu soziolinguistikoen eta hizkerari buruzkoen harian osatutakoa ●

ENRIKE ZELAIÀ

AKORDEOILARI

BAXE NABARRA

«BAXE NABARRA»

ENRIKE ZELAIÀ
ELKAR

Duela hemezortzi urte hasitako lanari amaiera eman dio, «Baxe Nabarra» diskoarekin, akordeoilari altsasuarrak. «Zazpiak Bat» bilduma osatu du tarte hone-

JON MARTIJAREN BELARRIZ

Iparraldean ere badago norekin dantza egin

Paul Simon iparraldekoa ote? Hori da- torkit burura Txakun taldearen lan berria konpaktoan sartu eta hau mar- txan jartzean. Lehendabiziko doinua baffleetatik atera bezain pronto «Grace- land» Paul Simonen diskoa dirudi, bai- na ez... Hasteko ez da batere erreferentzi txarra, baina bigarren doinura pasa bezain pronto bertan behera utzi behar dugu, eta erreferentzi berri bat bilatu, eta horrela diskoaren amaiera- raino. Baina diskoak osotasun garbi bat du, erreferentzi gehienek abiapuntu berbera baitute, folklorea eta erritmo etnikoak; erritmo afrikarrak, reggae-a, ska, funk tanta

batzuk eta, nola ez, euskal folk tradizio aberatsa. Nahasketa, edo hobe esanda, konbinazio hauek ditugu entzugai disko osoan zehar, abesti batzuetan rock zelta ere aurki dezakegularik. Doinuak beraiek idatzitakoak ditugu, doinu herrikoi bat izan ezik, eta musika herrikoiak edo folkak duen helburua betetzen du diskoak. Dantza ra gonbidatzen gaitu eta guztiz alai gainera, edozein herritako festetan sar daitekeen taldea. Letrak ere ildo horretatik doaz, generalean alaiak, gai historikoarekin batzuk, eta konpromezu minimo bat ere aurki daiteke zenbait abestitan. Kolaborazio

TXAKUN

MILA SAGARROI BIDE
BAZTERREAN. IZ

ugari aurki ditzakegu letratan, Itxaro Borda, esaterako.

Disko hau, Mister Sagruak taldearena bezala, Iparraldeko Rock Taldeen Elkarte eta IZren artean ekoiztu dute, Kaki Arkarazo izan dugularik soinu hartzailea. Lan aipagarria berea, soinu aldetik ekoizpen oso egokia baitu, eta

tan, Euskal Herriko zazpi herrialdeetako folkloreak adibide esanguratsuenak beste hainbat diskotan jasoz. Azkena duzu beraz, honakoa. Hamabi doinu jaso ditu bertan, Nafarroako himno nazionalarekin hasi, eta «Bolant iantzak», «Maki-

lariena», «Zazpi iautziak», «Kontraiantzak»... eta beste, soinu handiarekin erakutsiz. «Agur jaunak» piezak ematen dio amaiera Nafarroa Behereko errebasoari, eta alor honetako bilduma bakararri. Erroetan arakatzeko saioa egin du Enrike Zelaiak ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Audientzia datuek izugarritzko garrantzia dute telebistetan, pribatueta batez ere. (Arg.: A. Elozegi).

Audientzia, telebisten eguneroko borroka

Entzuleak, irakurleak, ikus-entzuleak... komunikabide guztiek egunero duten jarraitzaile kopurua oso kontuan hartzen dute. Datu horiek askotan ikusi izan ditugu, baina nola neurtzen dira?, zenbaterainoko fidagarritasuna dute?... Telebistaren kasua, audientzia nola neurtzen den aztertu dugu.

ETB-REN audientzia ikerketa Sofres AM izeneko Bartzelonako audiometria operadorea den enpresa batek egiten du. Ikusleen panel edo muestra bat dauka eta Estatu espainiarreko 2.500 etxetan audimetroak jarri ditu ikusten diren saioei buruzko datuak jasotzeko. Hauetatik 275 EAEko etxetan daude.

Audimetroa bideoa baino askoz ere aparailu txikiago bat da. Telebista, bideoa eta telefonoarekin konektaturik dago eta telebistan eta bi-

deoan gertatzen den guztia erregistratzen du; zein kanal piztu den, zein ordutan...

Telebista piztu eta automatikoki mezua agertzen da pantailan. Telebista ikusten nor dagoen galdetzen du. Etxeko kide bakoitzak zenbaki bat dauka eta agingailuan zenbaki hori sakatuz identifikatzen dira.

Gaueko ordu bi terditan, Bartzelonan dagoen ordenagailu zentralak deia egiten dio audimetroari. Audimetroa automatikoki martxan jartzen da eta telefonoaren

bidez, egunean zehar erregistraturiko datu guztiak bidaltzen ditu. Ordenagailu zentrolean pilatzen dira audimetroa duten etxe guztietako datuak. Datuak prozesatu eta goizeko zortziak inguruan, sistemara loturik dauden ordenagailu guztietara bidaltzen dira audientzia datuak.

Audientzia neurtzeko sistema honetako datuak nahiko fidagarriak direla esan digu Mari Jose Egiluze ETB-ko ikerketa teknikariak: «Beraiek duten muestra

herritarren ispilu fidela izan behar du. Estatistikoki onargarria izan behar du eta honetarako, herriaren ezaugarriak proportzionalki izan behar ditu. Erroldako datuak erabiltzen dirau egiteko».

Bildutako datuak aurreko eguneko audientzia ikusteko erabiltzen ditu ETBk. Beste telebistetako datuak ere oso garrantzitsuak dira, saioek kate desberdinetan nola funtzionatzen duten konparatzen baitute.

EGM eta CIESen datuak ere erabiltzen dira, baina hauek beste mota bateko datuak ematen dituzte. Neurketa mota desberdina da baina baliagarria hau ere. Datu hauek urtean bizpahiru aldiz baino ez dizkizute ematen, eta audimetroak berriz, egunero. EGMren azken datuen arabera, ETBk 1.153.000 ikus-entzule fidel dauzka (egunean ordu erditik gora ikusten dutenak), 350.000 lehen kateak eta 803.000 bigarrenak. Euskarazko saioen artean, futbola (%30), eskubaloia (%28), «Goenkale» (%18) eta «Bertsos bertsos» (%12) dira jarraitzaile gehien dituztenak.

Europar eta Amerikan panelaren sistema erabiltzen da, baina hemen baino audimetro gutxiago jarrita. Hots, hemen egiten den esfortzua handiagoa da eta datuak, beraz, fidagarriagoak.

Sistema honek ematen dituen datuak fidagarriak badira ere, ez du argitzen zergatik ikusten diren edo ez saioak. Hau dela eta, ETBk datuok batipat ikerketa material gisa erabiltzen dituela esan digu Egiluzek, «saio desberdinek audientzian duten eragina ikertzeko».

AINHOA GERRA

Nagore Sanz: «Emakumeek zailtasun handia izan dute tonoarekin»

Ahotsa ezaguna genuen, baina maiatzaren 6an, Zornotzan egin zen finalean ezagutu genuen Nagore Sanz. Solfeo eta antzeko ikasketarik ez badu ere, bera suertatu zen «Kantuz goraintzi» lehiaketako garaile. Musika Hezkuntza ikasten ari den 19 urteko bermear hau lehiaketa batera aurkezten den lehen aldia da.

Nolatan aurkeztu zinen lehiaketara?

Lagun batek egunkarian iragarkia ikusi zuen eta izena emateko esan zidan. Hasieran ez nuen seriozki hartu, baina hobeto pentsatu nuen eta denek animatzen nindutenez, probatzea erabaki nuen. Ez nuen uste finalera iritsiko nintzenik, niretzat ere sorpresa izan da.

Musikarekin barremana duten ikasketak egin al dituzu?

Ez, ikasketarik ez, baina abestea asko atsegin dut. Bizpahiru urtez Bermeoko abesbatzan kantatu dut, gero ezkontzatan abesteko batu ginen eta neure parrokiako umeen mezan ere abesten dut. Edozein unetan, beti animatzen gara

edozer gauza kantatzera.

Tonu bakarra egon da guztientzat. Arazoak sortu al ditu abeslariengan?

Batez ere neskak kexatu gara tonuaz. Elizako tonua edo herriko jendeak kantatzen duen moduan kantatu behar genuela esan ziguten, baina nesken ahotsa mutilena baino finagoa dela ez zuten kontuan hartu. Hor zailtasun handiak izan dira emakumeen artean.

Formulari dagokionez, aldaketa bat egingo al zenioke lehiaketari?

Bozketa egiteko metodoa aldatuko nuke. Entzuleak telefonoz deitu eta bozkatzeari nahiko erlatibo dela uste dut, merezi ez zuen jende asko kanpoan gelditu da. Telebistako finalean bezala, profesionalen epaimahaia behar dela uste dut, justuagoa izango litzateke.

Honen antzeko ekimen gehiago egin beharko liratekeela uste duzu?

Bai, jendea asko gustatzen zaio. Hogeia lagun gelditu ginen barruan, baina beste berrogeik ezin izan zuten parte hartu. Horrek esan nahi du jendeak horrelako gauzak nahi dituela. Ea gehiago egin dituzten.

TXORI BATEK

ESAN DIGU

Donostiako Miramar jauregia, Telebista Publikoen Nazioarteko Konferentziaren (INPUT) egoitza bilakatu da astebezez. Datorren larunbata bitartean, telebista munduko 1.000 profesional baino gehiago bilduko dira bertan eta 300 programatik gora ikusi ahal izango dira. Nazioarteko telebisten artean harreman sendoagoa sortu, beste telebistek dituzten saiok ezagutu eta elkartasun kulturala lortzea da Input-95en helburua. Bestei erakustez gain, ikasteko asko ere badagoela uste du Iñaki Zarrak.

Urtero aldatu egiten da Input konferentziaren kokagunea, eta datorren urtean, Mexikoko Guadalupe hirian egingo da. **EITB eta Frantziako Pilota Federazioaren arteko akordioa orokorra** sinatu zuten pasa den ostiralean Miramonen Iñaki Zarrak, EITBko Zuzendari Orokorrak eta Dominique Botineau Frantziako Pilota Federazioaren Presidenteak. Pilota bultzatzeko, Iparralde eta Frantziako pilotaren alde elkarrekin lan egitea erabaki dute. ETBk hainbat pilota partidu eta txapelketa, bere bi kateen bidez iragarriko ditu, eta Frantziako Pilota Federazioak, bere aldetik, Euskal telebistaren irudia zabaltzeko konpromezua hartu du.

«Niretzat ere sorpresa izan da irabaztea». (Arg.: Garaialde).

AINHOA GERRA

■ 1991, 92 eta 93.eko bertsoak «Bertsoz Bertso»n

Arantxa Arzak aurkezten duen saio hau, «Hitzetik Hortzera» saioan erabilitako bertsoekin osatua dago. Astero gai zehatz baten inguruko bertsoak biltzen dira, baina aste honetan bertsoak ez dira gai bakarraren ingurukoak izango. 91, 92 eta 93.eko saioak aukeratu dituzte aste honetarako: 91.ean Zarautzen Peñagari-kanok botatako bertso bat,

Irunen Lazkao Txiki eta Lazkanok izandago saioa, bertsoan egiten diren akatsei buruz Egañak Beasainen botatakoa... Astebururako bertso-agenda ere zabalduko dute asteazkenean. Igandean, berriz, agurra sartuko dute agendaren ordeiz. (Asteazkena, 17a, 00.00etan eta igandean 14.25etan).

■ «Urak dakarrena» saioa arratsaldetan

Ostegunetik aurrera, 13

ataleko «Urak dakarrena» saioa taularatzen hasiko da ETB. Arratsaldeko bostak inguruan hasi, eta ordu erdiz, Euskal Herriko zenbait leku ospetsu ezagutzeko aukera izango dugu.

Ostegunean, Donostiako Maria Cristina Hotelari buruzko informazioa luzatuko dute, eta ostiralean, berriz, Arantzazuko Monastegiaren historia eta etorkizuna aztertuko.

■ «Legend» filmea ostiralean ikusgai

Duela hamar urte Ridley Scott zuzendariak eginiko «Legend» filmea eskainiko du ETBk ostiral gauean. Tom Cruise, Tim Curry eta Alice Playten aktoreek, fantasiako istorio bat kontatuko digute. Darkness (ilunta- suna) deabruak, garbitasuna ordezkatzeko duen neska gaztea menperatu nahi du. (Ostirala, 19a, 23.00etan).

■ **Masai tribuaren bizitza «Mundua arriskuan: Trilogia Keniarra»-ean** Trilogiaren bigarren atal honetan, Keniako Gobernua eta Masai tribuaren arteko gatazka aztertuko da. Ohizko bizimodua gorde arren, tribuak ez du bere tokia utzi nahi. «Azken ospakizunean» Masaien historia defentsarik onena dela argudiatzen dute, arbasoen bizimoduari esker mendeetan zehar bakan bizi izan baitira. (Osteguna, 18a, 11.30etan)

■ Atunaren arrantzari buruzko informazioa «Arrantza»-n

«Atun tropikala» izenburua du aste honetako atalak. Atuna tradizio handiko produktua da arrantza munduan. Ria de Arousa, Huelva, Las Palmas eta beste hainbat lekutara jo eta atunaren ingurukoak ikusiko ditugu. (Larunbata, 20a, 13.25etan).

Z A P P I N G

Zarauzko asteburuetako giroa aldatu ote den aztertuko dute ZTBn

Astelehenetik ostegunera bitartean, 19.15, 20.15 eta 21.15etan, ZTBk «Azken ordua» albistegia eskaintzen die zarauztar herritar guztiei. Oraingo honetan, hauteskunde kanpainaldia dagoeneko hasi denez, Zarautzen egingo diren ekitaldi politiko guztien berri emango dute Idoia Etxeberria eta Itziar Iturriak. Ostiral eta larunbatean, «Bost egun» albistegian, aurretik aipaturiko informazio guztia sakonduko dute.

Asteazkenean, eta aurrerago aipaturiko ordutegi berean, izango da zer ikusi Zarauzko Telebistan. Gazteei zuzendurik, Agustin Ezenarro eta Ione Alberdik aurkezten duten

«Oraingo gazte hauek» saioan, malekoian zeuden eta bota dituzten tabernak direla eta, Zarauzko aste bukaeretakoa giroa aldatu den jakiten saiatuko dira. Horretaz gain, beti bezala, gazteen ikasketen atala eta gazte agenda eskainiko dute. Saio hau ostegun eguerdian eta 13.15etan errepikatuko dute.

Donostiako fakultateetako gai interesgarrienak jorratzen ditu egunero Ikas Telebistak

Donostiako fakultateetara joan, grabatu eta astelehenetik ostiralera bitartean, zortzi bat erreportaia eskaintzen ditu Ikas Telebistak, arratsaldeko zazpi terdian egunero.

Asteazkenean, kulturari zuzenduriko atalean, Miel Hernandez Abadia idazlea elkarrizketatuko dute. Segidan, Magisteritza fakultateari egingo diote bisita.

Ingeniaritza eta Informatika fakultateetara joateko aukera izango dugu ostegunean. Lehenean, uztaileko azterketei buruz hitz egingo dute bertako ikasleekin, eta bigarrenetan, berriz, Julio Gonzalez Abascalekin, fakultatean dauden arazo nagusiak zeintzuk diren aztertuko dute Ikas Telebistakoek.

Azkenik, Arkitektura fakultatean izango dira ostiralean. Xabier Unzu-runzaga katedradunak bertan eman berri duen «Maya eta azteka kulturetako arkitektura eta hiri espazioa» izenburuko hitzaldia emitituko du telebistak.

Irratsaioetako alderdi ezkutua

rratia piztu eta hizlariaren ahotsa, musika, konexioak... entzuten ditugu. Hori guztia posible egiten duten langileak daude irrati guztietan, hizlariaren ahotsaren atzealdean ezkutaturik dauden teknikariak dira.

IRRATSAIO bakoitzaren atzean kontrolista bat edo bi aritu ohi dira. Bakarra medio gutxi duten irrati-tietan eta bi handietan. «Saioari gorputza emateaz arduratzen gara», azaldu digu Egin Irra-tiko Koldo Landaluzek. Saioaren arduradunak gidoi bat ematen dio kontrolistari eta horretan oinarriturik, konexioak egin, korteak sartu,

musika jarri..., gauza ugari egin behar ditu teknikarik. Inprobisazioak ez du lekurik, kasu konkretutan bakarrik egin ohi da.

Saio motaren arabera, desberdina da kontrolistak egin beharreko lana. Zailtasun maila desberdina dauka informatiboa edo magazinagaitzak. Informatiboetako lana astunagoa da, tentsio

Zailtasun handiko lana da kontrolistarena. (Arg.: A. Elozegi).

handiagoa egoten da magazinetan baino. Magazinak lasaioak dira baina lan asko daukate hauek ere.

Kontrolisten hankasartzeak hizlariarenak baino nabariagoak dira: mikrofonoa berandu zabaltzea, diskoen erreboluzioak gaizki jartzea, behar ez den korteak sartzea... «Mila gauza kon-

trolatu behar dituzu batera», esan digu Koldok.

Hizlariarekin duen harremana ere oso garrantzitsua da kontrolistarentzat. Zenbat eta hobe ezagutu, orduan eta errazago egingo du lan, konpenetrazioa oso garrantzitsua baita.

AINHOA GERRA

B A G A K

■ Sari berria antolatu du Euskalerrria Irratiak

Nafarroako euskaldun ospetsu bati saria emango dio lehen aldiz Iruñeko Euskalerrria Irratiak. Antolatu duen sari berri hau, datorren hilean, ekainaren 16an emango du estreinako aldiz. Antolatzaileek afaria antolatu dute aukeraturiko euskaldunari saria emateko. Burlatako polikiroldegian egingo da aurtego afaria.

Nafarroako sarituari trofeo moduko saria emango zaio, San Nikolas-en portalaren miniatutura bat, alegia. Euskalerrria Irratiaren Elkartek bere gain hartu du saritua

nor izango den erabakitzeko ardura.

■ Josep Maria Astigal linguista katalan ospetsua Segura Irratian

Asteazkena, hilak 17, 11.05etan, «Creciendo con Olga» saioan, Europako Immersio Programatarako Institutuko zuzendaria den Josep Maria Astigal linguistarekin hitz egingo dute. Gizarte elebidun batean hirugarren hizkuntza nola sartu behar den gaia jorratuko du. Haurrei hirugarren hizkuntza erakusteko egitasmoak landu ditu Euskal Herriko 28 ikastolatan. Baita Italia, Finlandia, Alemania, Tirol eta beste hainbat herrialdetan ere.

A U R P E G I A

Maria Jesus Telleria (Segura Irratia)

1950.ean jaioetako segurarra dugu Maria Jesus. Ezkondua dago eta bi seme-alaba dauzka. Delineazio ikasketak egin bazituen ere, hogeitau urte pasatxo daramatza Se-

gura Irratian lanean. Orduko zuzendari zen Don Cesareo apaizari laguntzen hasi zen ikasketak bukatu zituenean, irrati-ko mundua gustatu eta hor gelditu da.

Hala ere, «atzeko lana» nahiago duela aitortu digu. Mikrofono aurrean ez da batera eroso sentitzen, publizitateko lana eta telefono bidez egin beharreko egin du gehienbat. Orain, arratsaldero, zazpitan, «Ordu-bete zuekin» saioa egiten du.

Geroari begira, irratian jarraitu nahi du, «baina mikrofonotik aldendua bada bobe».

MAIATZAK 19 ANTZERKIA BILLABONAN

Debako Goaz Antzerki Taldeak «Pernando bizirik hago oraindio» lana aurkeztuko du Gurea zinema aretoan, 22.30etan. 500 pezetan (19 libera) sarrera.

AKUARELA ERAKUSKETA BILBON

Bilboko Goia y Pasillo Aretoan, 1994.ko Grabatuen Sari Nazionalaren erakusketa irekiko da ekainaren 18 arte. P. Morrisek bultzata, Arte Ederretako Museoak zabaldu du.

PIANO ERREZITALA

Pedro Albeniz organojole gipuzkoarraren jaiotzaren II. mendeurrena ospatzeko, piano errezitara egingo da Koldo Mitxelena Kulturunean. Ekitaldia Toni Millán-en pianofortearen doinuz bete-

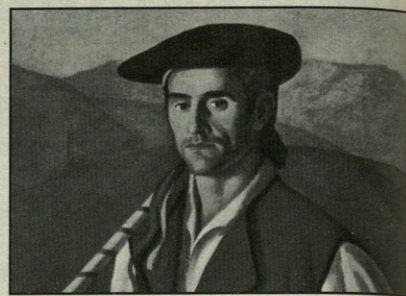
ko da, 12.00etatik aurrera.

HAUR ABESBATZEN KANTALDIA

Arabako Haur Abesbatzen Elkarateak kontzertua eskainiko du Luis Aranbururen omenez Gasteizko Printzipal Antzokian, 20.30etan. Sarrera, 600 pezetan (23 libera) salduko da.

HAURRENTZAT ASTEBURU BEREZIA

Zizurkilgo Kostata Gazte Asanbladak prestatutako jaialdia 15.30etan hasiko da, mendariarekin. Gero, *karaoke* egiteko aukera izango da Herriko plazan eta Kultur Etxean. Biharamunean Joxe Arregiren plazan, altxoraren bila jolasa egingo dute 10.00etan eta mota guztietako eskulan eta joakoak prestatu dira Kultur Etxean, arratsalde parterako

Jose Ignazio Iztueta idazle eta folklorgileari omenaldia eskainiko dio Zaldibiako herriak, hil zeneko 150. urteurrenean. Ekitaldiak joan den apirilaren 23an hasi ziren Dantzari Txikien egunarekin eta maiatzaren 21ean bukatuko dira. Egun honetan Iturengo Txuntxurruak, txalaparta, bertsolari eta trikitilariak ibiliko dira egun osoan zehar Zaldibiako kaleak alaitzen. Herriko ordezkariak ekitaldi ofiziala egin ostean meza egingo da Santa Fe parrokian. Ondoren, Iztueta omenez egindako 4 metroko eskultura erakutsiko da. Bukatzeko, Iztueta Kontxesi koplak abestuko ditu Zaldibiako abesbatzak.

I H E S I

Campoo eskualdea miatuz

Kantabria aldera egingo duzu, aste honetan, ihesi, Campoo eskualdera, hain zuzen.

Eskualde honen iparraldeak, Kantabriako Mendikateko ur mugariak osatzen du, Tres Mares Iñán, Haro, Mediajo Frío eta Peñas Gordaseko tontorrek batuz, eta Nansa, Sefa, Besaya eta Pas-eko eskualdeak bestaldean utziz.

Eskualde honetako eki eta mendebaldeko mugak, Burgos eta Palentziako mugak administratiboetan egokitzen dira eta hegoaldean Valdeolea, Valdeprado eta Valderredibleko eskualdeak eta Enmedio eta Las Rozas herriak ditu.

Campoora iristeko, Santander eta Torrelavegatik Reinosara doan bidea hartu beharko duzu. Herri honetan, ibilbide ugari har litezke eskualdea ezagutzeko.

Espinillako bideari ekitea izan daiteke aukera bat. Bertatik, Alto Campoo iritsiko zara. Bidea, 1.600 metroraingo gora egin ondoren, pista batetik Hiru Itsasotako Tontorreraino (2.175) iristen da. Fontibretik igaro eta Abiada parean, harizti ikusgarria ageriko zaizu. Bideune honen amaieraraino jarraitu eta Alto Campoo ederki kontserbatutako forma glaziarrek begibistan ageriko zaizkizu.

Ibilbide nagusitik har daitkeen bigarren bideari jarraituz, Pozazaleko portura iritsiko zara. Bide hau aukeratu baduzu, Matamorosako Híjar erreka ubide utzien edertasuna eta Cervatosen sortzen diren ofitak ikusi gabe ez ezazula alde egin.

Beste bi ibilbide interesgarri bezain ikusgarriak,

Ebroko urtegia iparraldetik eta hegoaldetik zeharkatzen dituenak dira. Iparraldekoa Reinosatik ateratzen da, Corconterantz. Hegoaldekoa, Reinos eta Matamorosa artean ateratzen da eta Arroyoraino urtegia zeharkatu ondoren, Montesclaroserantz abiatzen da Ebroren bidea eginez ■

UDABERRIKO OPERA MIARRITZEN

Miarritzen Udaberriko Opera saioa antolatu da. Rossiniren «Sevillako bizargina» taularatuko da gaur, eta Verdiren «Rigoletto» opera lana bihar. Herriko Kasinoan izango dira, 21.00etan.

MAIATZAK 20 larunbata

EUSKARAREN EGUNA ARETXABALETAN

Euskararen Eguna antolatu du gaurko Loramendi Kultur Elkarteak. Dianak piztuko du eguneko su-ziria eta txalaparta, bertso eta trikiti-xyz egingo du aurrera egunak. Herriko produktuen degustazioa, trikitixekin poteoa, herri bazkaria, haurrentzako jolasak, dantzak eta emakume arteko bolo txapelketek beteko dute eguna. Gauean, Maixa eta Itziar izango dira Durana kalean eta SS 77 eta Heriotza taldeak Gaztetxean.

EUSKAL ARTISAUEN ERAKUSKETA

Eibarko Club Deportivok, Euskal Artisauen Erakusketa antolatu du. Euskal Herriko artisau esanguratsuenerakoak izango ditugu Untzaga plazan, 10.00etatik 14.00etara.

MASKARADAREN ANTZERKIA GETXON

Getxo Antzokian, Maskarada taldearen «Ernesto izatearen garrantzia» antzezlan taularatuko da, 19.30etan. Sarrera 700/500 pezeta (27/19 libera).

MUGERREN KANTU TXAPELKETA

Gaur egingo da Mugerre herri lapurtarrean Haurren Kantu Xapelketa. Euskal Herriko haur ugarik parte hartuko dute jaialdi handi honetan.

Maiatzaren 10ean «Jean Renoir lanean» argazki erakusketa ireki zen Koldo Mitxelenako Kulturunean. Frantziako zinegile ospetsu honen obra azaltzeko Donostiako Udaleko Udal Patronatuak urte honetan egingo dituen ekintzetako bat da erakusketa hau. Bere lehendabiziko pelikulatik azkenera arte zinegileak egindako lanaren agerpena da erakusketan agertzen dena, argazkilariek Renoir lanean zen bitartean bizitako pasadizuak jaso bait zituzten.

M O K O F I N A

Negarrik gabeko tipula

Esan dezagun nola ebaki, ahalik eta negar gutxien eginaz. Lehenbizi, ireki leihoa eta atea edo entxufatu estraktorea. Ez jarri aurpegia gain-gauean. Betaurrekodun bazara, erdiak konponduta.

Hartu tipula eta kendu, laban txikiarekin, bi konkorak. Jarri txapaldu diogun mutur baten gainean eta ebaki goitik behera, bi erditan. Oraintxe kenduko dizkiogu azalak. Hartu erdi bat, finkatu ongi egurrean ezkerreko eskuarekin (gorde hatzazalak barrura!) eta eskubiaz goitik beherainoko ebakiak egingo ditugu, muturrei paraleluki, milimetro pare bateko tarteak utziz.

Ondoren, epai perpendi-

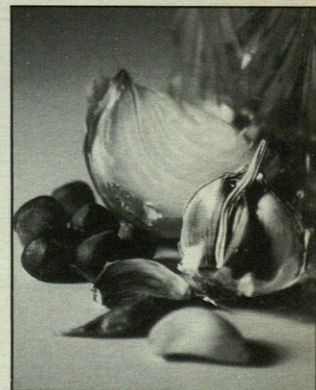
kularrak egingo ditugu. Labana handia bada, eduki honen muturra apoiatuta (makailua ebakitzeko tresna zaharrean bezala). Finago nahi badugu, utzi tarte txikiagoak.

Entsaladarako izanez gero, ebaki perpendikularrik ez egin. Tipulinak badira, ebaki txirrindoletan, finfinak.

EDORTA AGIRRE

Asteko aholkua

Gure arbasoek esaten zuten, tipula eta baratxuria urrezko aitzurrez landu beharreko barazkiak dira: ha maika eritasun eta gaitzen kontrako sendabide zuzenena omen dira eta hauek ekoiztuz gero, ez omen da gaisotzeko batera beldurrik izan behar ■

FOSILEN ERAKUSKETA

Gaur hasi eta ekainaren 3a bitartean Euskal Herriko fosilen erakusketa zabalik egongo da, Billabonako Gurea Aretoan.

MAIATZAK 21 EUSKAL JAIA EIBARREN

Eibarko XXX. Euskal Jaia ospatzeko, 11.00etan dantza taldeak bildu eta kalejiran Untzagaraino joango dira dantzan egitera. Herri bazkariaren ostean, dantza gehiago, Jainaga eta Narbaizaren erromeriaz bukatuko da eguna.

MUSIKAREN EGUNA

Urdinbarben Musikaren Eguna antolatu da gaurko. Goizeko 11.00etan hasiko da jaia. Herri bazkariaren ostean Euskal Herria, Okzitania eta Kortsikako kantariak abestuko dute.

MAIATZAK 22 ERRUSIAKO ORKESTRA NAZIONALA

Errusiako Orkestra Nazional handia Gasteizko Printzipal Antzokian egongo da, Alfaro Kontzertuen Zikloaren barruan. Mikhail Pletnev-en zuzendaritzapean, 20.15etan ekingo zaio kontzertuari. Sarrerak, 3.700 pezeta (142 libera) balioko du butakarako, 2.500 pezeta 1. anfitreatroan eta 1.600 pezeta 2. anfitreatroan.

MAIATZAK 23 ANTZERKI TOPAKETA

VII. Antzerki Topaketen barruan, Axular Lizeoak Durrenmatt-en «Dama zaharren bisita» antzezlan taularatuko du Donostiako Printzipal Antzokian. 12.30etan hasiko da eta sarrerak 250 pezeta (9 libera) balioko du.

XI. Deba Beheko Eskolarteko Antzerki Erakusketak aurrera darrai. Ostirala 19an, Eibarko Mogel Ikastolako Iturritzifa taldeak «Bilgintxaren Ordaina» antzerkilana eskainiko du. Hilaren 22an, Soraluzeko Herri Eskolaren txanda izango da, «Dezentea» lanarekin. 25ean Eibarko Jesusen Bihotza ikastetxeko La Salle Txiki eta Salletarrak taldeak arituko dira eta «Tratxoak eta zapataria», «Organizazioa» eta «Eskale musikariak» antzerkiak taularatuko dituzte. Eibarko Hezkuntza Konplexuko Aretoan egingo dira emanaldiak, 15.00etan.

E T X E Z U L O A N

Materiala zainduz

Etxea margotu duzunean, hormak, atek eta leihoak apaintzeko erabilitako pintzel eta errodiloak garbitu eta gordetzeko ordua iritsi da. Margo klase bakoitzari garbitzeko modu ezberdina dagokio, jarraian azalduko dugunez.

Tenpleko margoak erabil-

tzean, ura eta xaboia nahikoa izaten dira pintzelaren zurdak malgu uzteko.

Lakak edo oleoak erabiltzerakoan, aldiz, aguarrasa edo parafinaz garbitu behar dira ura erabili aurretik.

Pintzelak garbi-garbi geratu direnean, zurdak goma batez lotu eta idortzen utzi behar dira, beheara begira, honda ez daitezen.

Antzerako prozesua jarraitzen da errodiloa garbitzeko. Gehiegizko margoa kentzeko egunkari bat erabili lehenik eta gero, tenplez margotzen aritu bazara, ur ugariz garbitu. Margo plastikoz zikindu bada, errodiloaren hari-zatia bota eta berria jartzea da egokiena ■

Udaberriko berotasunekin batera, txingurriak urteroko bisitari egin zaizkigu etxeetako geletan. Hauekin bukatzeko, bide bat baino gehiago dago. Errazenetariko bat, uretan nahastutako bentzinarekin zokoak garbitzea da. Intxaurrendoa hosto batzuk ipintzen badituzu ere txindurria uxatuko duzu, hosto hauen usaina ez baitute gustuko. Ibilbidea gatzetz betez gero ere, arazoa konponduko zaizu ■

Pintura zaharra duten koadroak garbitzerakoan kontu handia eduki behar da. Oso garrantzitsua da koadroa grasarik gabeko zapi edo eskubila batekin leunki pasatzea. Garbitu ezazu arte lanaren azala eta hautsa kendu dionuzunean, altzariei distira emateko produktu batez igurtzi. Bestalde, kez beteriko lekuan egon bada, ur basoko 3 ml. nahasi eta honekin garbitu. Ondoren, argizaria eman ■

ANTZERKIA MIARRITZEN

E. E. Schmitt-en «Bisitaria» antzerkia ikusteko aukera duzue Miarritzeko Herriko Kasinoan, 21.30etan. Zortzi aldiz Molière sarietara izendatutako lana, hirutan jaso du saria.

MUSIKAZ GIROTUTAKO IPUINA GASTEIZEN

J.M. Karrere, Mikel Markez eta Alaitz Telletxeak «Behin Munduan» ipuia kontatuko dute musikaz girotuta. Iparraldeko gizarte-etxean izango da, goizeko 11.30etan.

MAIATZAK 24 asteazkena HAURRENTZAT ANTZERKIA BARAKALDON

Ate Magikoa taldeak, «Mamu gezurtiaren benetako isto-

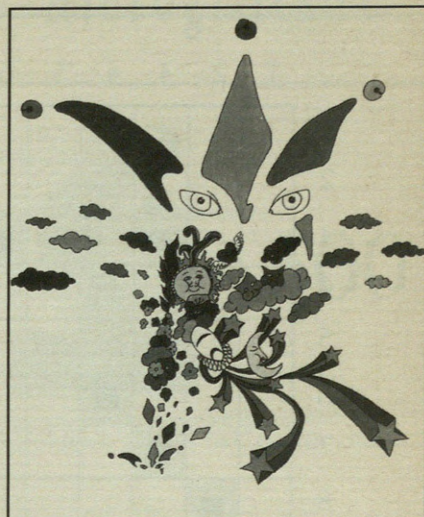
ria» haurrentzako antzerkia eskainiko du gaur eta hilaren 26an. Barakaldoko Antzokian izango da, 20.00etan.

POESIA EMANALDIA GASTEIZEN

Asier Serrano eta Lubaki taldeak poesia emanaldia eskainiko dute gaur Euskadiko Kutxak Gasteizen duen aretoan. 20.30etan hasiko da poesia errezitala.

MAIATZAK 25 osteguna HIRU TRUKUREN KANTALDIA GASTEIZEN

Gasteizko Iparralde gizarte-etxean Joseba Tapia, Ruper Ordorika eta Bixente Martinezek osatzen duten Hiru Truku taldearen kantaldia izango da, beren diskoa aurkezten, arratsaldeko 20.30etan.

Antzerki gehiago Zizurkil aldetik, maiatzaren 22tik 26ra, V. Haur Antzerki Astea egingo baita. Kultur Etxeko Haur antzerki taldea, Jesusen Bihotza Ikastolakoak, Ados antzerki taldea eta P.M. Otaño herri eskolaño ikasleek osatutako taldeek parte hartuko dute. Kultur Etxean eta Otaño herri eskolan egingo dira, 17.30etan.

J A K I N M I N E Z

Bizi-itxaropena ere gorantz Euskal Herrian

Euskal Herriko Estatistika Institutuak, Eustat-ek, 1992. urteari dagozkion datuak erabiliz argitaratu duenez, batezbesteko bizi-itxaropena 77,6 urtekoa da egun. Azken urteotan bezala emakumeak luzaroago bizitzeko esperantza eduki dezakete, 8,7 urte gehiago, beren bizi-itxaropena 82 urtekoa eta gizonezkoena 73,3 urtetan geratzen delarik.

Gaixotasun kardiobaskularrak dira heriotza-arrazoi nagusi, horiena baita gizonezkoen heriotzen ia hirutik baten errua (% 32) eta emakumezkoen ia heriotza erdian errua (% 42). Atzetik datozen tumore gaiztoak, gizonezkoen heriotzen % 32 eta

emakumezkoen % 20 minbiziak esplikatzen ditu eta.

Datu hauek 1980. urtekoekin konparatuz gero, patologia kardiobaskularrak eragindako heriotzak gutxitu direla ikusten da (% -4), tumorengatik heriotzak igo egin diren bitartean (% + 6). Hori gizonezkoen artean. Emakumezkoen artean, berriz, gaixotasun kardiakoak jaitsi (% -3) eta tumoreen portzentaiak ez dira aldatu.

Haurren heriotza-tasei dagokienez, 1-14 urte bitartean heriotza-arrazoi nagusia istripuak dira, ondoren tumore gaiztoak eta hirugarrenik aparatu zirkulatorioko gaixotasunak. 15etik 34 urtera bitartean heriotzen erdia

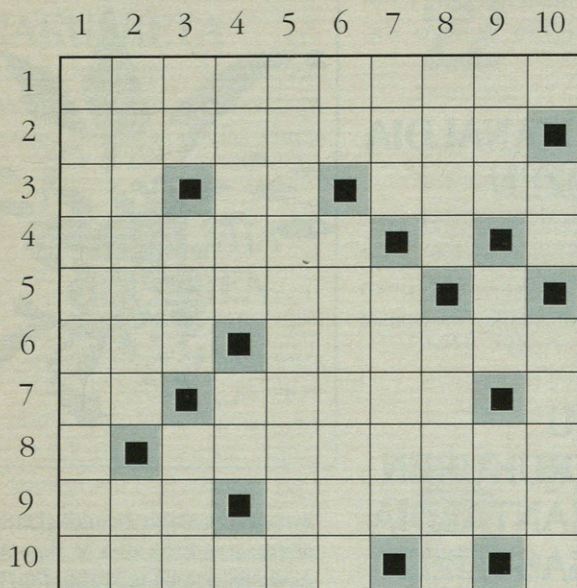
baino gehiago istripuek eragindakoak izan ziren. 34tik 64 urte bitartekoetan tumore gaiztoak dira heriotza-zorik usua, biriketako minbizia gizonezkoengan (% 11) eta

bularrekoa emakumeengan (% 16). 65etik gorako pertsonengan, azkenik, gaixotasun kardiobaskularrak dira arriskutsuenak.

Jabier Agirre

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Hitzaldia. 2.- Deliberazioak. 3.- Musika nota. 999. Metal erakargarria. 4.- Pluralean, haragia. Lehenengoa. Oxigenoaren sinbolo kimikoa. 5.- Detektagailua. 50. 6.- SI sistemako aurrizkia. Nerbioa. 7.- ... egin, istua bota. Zampa. Azkenekoa. 8.- Bokala. Pluralean, zentzutasuna. 9.- Gain. Soinu. hots atsegina. 10.- Igaro. Bokala. Kontsonantea.

GOITIK BEHERA: 1.- Serorak egoteko eraikuntza. 2.- Orekan ipini. Zakur. 3.- Musika nota. Ala. Nafarroako herria. 4.- Iaioa, trebea. Herri hizkeran, zer. Kontsonantea. 5.- Uzbekistango hiria. 6.- Nor, pluralean. Elementu kimikoa. 7.- 52. Eräzi. 8.- Emakume dotore. Beltza. 9.- Ikas eta Ari. Gauero egin ohi dugu. Urrearen sinbolo kimikoa. 10.- Bokala. Har ezan! Indar.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kon-tuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Ankerrak
Emakumea
Ezezkoak
Kantaria

7 letra

Irratia
Manresa
Mezkita
Otsondo

4 letra

Aiar
Aker
Amak
Anoa
Arin
Arku
Arra
Arto
Esan
Eten
Etna
Iaio

Iran
Irun
Izua
Mari
Neba
Oloa
Ondu
Oren
Otan
Ukan
Umea
Zain

3 letra

Bat
Eri
Iaz
Sor

2 letra

An
Az
Er
Et
Le
Ni
Ra
Um

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, euskal futbol entrenatzaile baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5		
6	7	8	9	10	11	12

		Kultura	▼	Proiektua	▼	Nafar herria	▼	Ez eme			
		Aintzira		Nazka		Gizon izena					
		▶		▼		▼		▼			
Eskaria	▼	Musika nota	▼	Ezkomariaren aurkako	▶				5		
Kaiku		Har ezak!		Kaleko		8					
▶		▼		▼					Arerioak		
					10						
Errep. fruitu	▶		Umore	▶					▼		
Valleko labor.			Bokala								
▶			Gizon izena	▶	▼		Eztiaren erdian	▶			
4			Uranioa		6		1	Arabako alderdia			
Errep. txon mota	▶	▼	Ukatzeko	▶		Nafar herria	▶	▼			
Haizen hori			Bokala			Potasioa			12		
▶			Etarra	▶	▼				Bokala	▶	
			Gabezia		11				Euskal sindikatoa		
Her. hizk., zer	▶	▼	Lehen eta azkena	▶		Lehena	▶		Bizk. omen	▶	▼
Etxaferoa			Alderdi espainiarra		▼	Ez eme			Zintzo		
▶								Burdinola	▶	▼	
								Bokala			3
Nauka	▶				7		2				
							▼				

—Hieroglifikoa—

Uholdeak ... handiak eragin zituen.

Aurreko asteko soluzioak

ESTITXU	AREROIA
● A ● E ● S ●	AREROIA
● T ● I ● E ● R ● A ● G ● I ● N ●	T X I R O T A S U N A
● I ● R ● I ● M ● O ● O ● R ● E ●	I M A N A ● L A I K O
● E ● G ● A ● S ● A ● K ● O ● R ●	O L A ● S ● E ● N ● D ● I ● A ●
● E ● N ● K ● A ● N ● T ● E ● A ● S ●	E T A ● G A Z I ● T O
● A ● Z ● U ● K ● A ● L ● U ● R ●	

Gurutzagrama

1. ZKERISKA Ine 1. Iehierglifiko. 2. Arakatzak.
3. Zura. Haur. 4. 1. Riga. 5. Naur. 6. N.
7. Kr. Aurriak. 8. Edo. Zeta. 9. S. Rofosa. Zeta.
9. Ik. Laka. R. 10. Arak. Laka.
GOTIK BEHERA: 1. Lzunketa. 2. Lz.
Ondoki. 3. Hurra. Obo. 4. Eaketa. Obo. 5. Ra.
G. Uziak. 6. Gilturreak. 7. Ata. Eit. 8. Uziak.
Jaz. A. 9. Laina. Eit. 10. 1. Ka. Ikura.

Hieroglifikoa:

Hemen zortzi

Bosteko ttipiak

A 1. Kripa. 2. Izara. 3. Ipuri.

4. Ardo. 5. Unaiak.

B 1. Heleta. 2. Iegar. 3. Segika.

4. Taket. 5. Garatu.

Kate hitzak

O	B	O	E	O	T	E	O
I	L	A	R	N	A	S	T
B	A	T	E	L	A	K	K
I	K	K	A	Z	E	T	A
A	G	A	Z	I	T	R	A
S	O	T	O	A	R	I	N
A	R	U	O	L	O	A	O
L	A	R	A	T	Z	A	K
U	S	O	B	E	K	A	T
A	K	T	A	N	T	O	R
I	O	I	A	Z	U	R	A

Bosteko ttipiak

1. Gipuzkoako herria

2. Kasa

3. Lapurdiko herria

4. Kolore argia

5. Her., bazuen

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Bizkaiko herria

2. Malda gogor

3. Ase

4. Aleazio mota

5. Sasoia

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

Nafarroako politikaren garraztasuna

JOAN den astelehenean Iruñeko irati batean izandako eztabaidan elkarren ondoan eseri ziren Sanz eta Alli. Bertan nintzen ni ere eta han ikusi eta entzundakoaz ondorioen bat atera nahi nuke.

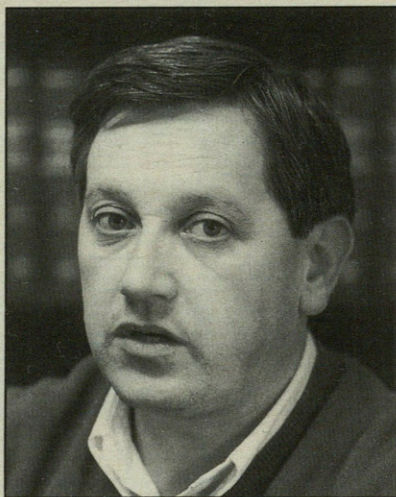
Orain dela urte pare bat arte, bi politikari hauek beti elkarren ondoan eta babesean lan egindakoak dira. Bikotea osatzen zuten eta politikan hainbestetan ohi den bezala, lan banaketa bat bezala zegoen bien artean; Sanzek alderdiko egiturari so ari behar zuen eta Allik berriz gizarte osoari begira ematen zuen alderdiaren ikuspegia. Bien artean lortu zuten alderdiko erronkak irabaztearen apustua.

BEHIN UPN alderdiko korapiloak ongi heresturik eta Nafarroako Gobernua eskuratzeko urratsa eman ondoren, Gobernua osatzen dute eta Alli baldin bada lehendakaria, Sanz bihurtzen da lehendakariordea eta arlo garrantzitsuetako sailburua.

Bikote hau Felipek eta Guerrak garai batean osatzen zutenarekin konparatu izan dute batzuetan. Baina elkarrengandik urrutiratu direnean, beren lehenagoko elkarrekiko hurbiltasunak oraindik gehiago minkaztu ditu elkarren arteko harremanak. Batak besteari eztenkada izugarriak sartzen zizkion; ez zioten elkarri inolako begirunerik edo aintzat hartzeko keinurik egin.

Zergatik ote da politika hain garratza?

NAFARZALETASUNA mapa politikoa sakonki aldatzera dihoa berriro. Eskuinean kokatzen diren alderdien banaketa ez da bakarrik arrazoin pertsonalengatik gertatzen ari, baizik eta Nafarroaren eta Estatuaren arteko harreman eta gatazkek desoreka sortu dutelako Nafarroan

PATXI ZABALETA

HBko Mahai Nazionaleko kidea

agintean egon den UPN alderdian.

Nafarzaletasuna edo nabarrismoa aldarrikatzen duten alderdiek, izan ere, bi iturritatik xurgatzen dute beren jatorria; alde batetik, Nafarroaren nortasuna zaintzen dutelako arrazoinamenduak erabiliz, baina bestetik Espainiaren aldeko apustua bortizki eginez euskal abertzaletasunaren edo beraien hitzetan 'Bizkaitarrismoaren' aurka.

Bikoiztasun honek betidanik gatazka eta kontraesanak sortu ditu alderdi nabarristetan; ez bakarrik oraingo UPN alderdian. Adibide bat ipintzeko esan genezakeen bezala, betidanik izan dira bai karlistetan, nola mota guztietako mugimendu foralistetan euskaltzaleak alde batetik eta beste alde batetik berriz nolabait esateko eta Espainiazaleak.

UPN eta PP alderdiek bat egin zutenean arazo horri erantzun teoriko bitxi bat eman zioten: Nafarroako gorabeheretan UPN alderdiak edukiko zuen erabakitze ahalmena; aitzitik ordea, Estatuari berari zegoen zereginetan PP alderdiak izan behar omen zuen erabakiak hartzeko ahal izanen zuena.

Berehala erantzun genien hori ezinezkoa edo zentzugabeko konpongunea zela, hain zuzen ere Nafarroaren arazorik larrienak Espainiako Estatuarekin berarekin dituen gatazketatik sortzen direlako. Esate baterako konbenio ekonomikoa Estatuak eta Nafarroak eztabaidatu behar dutenean, UPN-PPren ikuspegitik non eta nork hartu beharko litzuke erabakiak?

SALOMONEN epai ezagunak, esate baterako, egiazko ama zintzoa izan beharrean, gaiztoa izan balitz balioko ez zukeen bezala, UPN-PPren konpromezu bitxi horrek ere ezin du balio Nafarroak eta Estatuak elkarren artean dituzten gatazkek konpontzeko. Horrek sortzen du ezinegonezko desoreka. Alli eta Sanzek, bikote bezala, elkarriketaren alde egiten zituzten proposamen haiekin, alde bat aukeratu zutela zirudien. Orain alde banatan daude.

Herri Batasunak joan den aldiko hauteskundeetarako apustu bat egin zuen, Nafarzaletasunarena. Gure leloa zera zen: zain ezazu maitea: Nafarroa! Lelo hark eta jokabide hark bere fruituak eman dituztenik ez dut inolako zalantzarik; baina fruitu horiek noren onerako onduko ote diren ordea kezkek nagoenik ezin ukatu. Izan ere, Nafarroako eta Euskal Herri osoko politika garrantza baita.

BERTSO JARRIEN KANTALDIA

USURBILEN
maiatzaren 19an ostirala

SARASUA ANAIAK

M. MENDIZABAL / X. EUSKITZE

A. ARANBURU

A. EGAÑA

DEMA PLAZA
Gaueko 10etan

Sarrera: 1000 pta
(900 aldeztu aurretik)

Sarrerak Salgai: Txiriboga, Aitzaga, Bordatxo (Usurbil),
Iturritxo (Aia), Arkaitz (Orio), Artizar, Xirimiri (Lasarte),
Raku, Xanti (Tolosa)

ON

s e i n a l e

